UNIVERZA V LJUBLJANI
TEOLOŠKA FAKULTETA

Simona Jeretina

KATEHEZA V KRDELU

DIPLOMSKA NALOGA

Mentor: izr. prof. dr. Stanko Gerjolj
Somentor: dr. Janez Vodičar

Ljubljana, maj 2006

Skavtstvo ni nikakršna znanost.
Če gledamo nanj v pravi luči, je igra, polna veselja,
hkrati pa tudi vzgojna ter – kar je dobro –
koristna tistemu, ki vzgaja, in tistemu, ki je vzgajan
(Baden-Powell).

ZAHVALA

Hvala Bogu, ki me je poklical v življenje, in staršem, ki so mi pokazali pot krščanske vere, upanja in ljubezni.

Za nasvete, pomoč in potrpežljivost pri nastajanju diplomske naloge se iskreno zahvaljujem mentorju izr. prof. dr. Stanku Gerjolju in somentorju dr. Janezu Vodičarju.

Hvala tudi Akelam in Balujem, ki so bili pripravljeni podeliti svoje izkušnje in poglede na volčjo katehezo, ter vsem skavtskim sestram in bratom, s katerimi skupaj stopam po poti voditeljstva. Predvsem pa se zahvaljujem volčičem in volkuljicam Krdela mavričnih kožuščkov iz Homca za sodelovanje v pogovoru o Bogu in njihovo otroško iskrivost, ki me vedno znova navdušuje in katere sad je tudi pisanje pričujoče naloge.

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

Bi-Pi – Baden-Powell

DA – duhovni asistent

ICCS – *International Conference of Catholic Scouting*

ICCG – *International Conference of Catholic Guiding*

IŽ – *Izberi življenje: Sklepni dokument Plenarnega zbora Cerkve na Slovenskem*, 2002

IV – izvidniki in vodnice (skavtska starostna skupina 11–15 let)

KKC – *Katekizem katoliške Cerkve*, 1993

KOD – *Knjiga o džungli*

KPL – *Katehetsko-pedagoški leksikon*, 1992

OK – *Apostolska spodbuda O katehezi v našem času*, 1979

PP – popotniki in popotnice (skavtska starostna skupina 16–21 let)

SKVO – skupnost voditeljic in voditeljev

SPK – *Splošni pravilnik za katehezo*, 1997

SV – stari volkovi (voditelji VV)

VV – volčiči in volkuljice (skavtska starostna skupina 8–10 let)

ZSKSS – Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov

WAGGS – *World association of Girl Guides and Girl Scouts*/Svetovno združenje skavtinj

WOSM – *World Organization of the Scout Movement*/Svetovna skavtska organizacija

KAZALO

ZAHVALA ..... *III*

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC ..... *IV*

UVOD *1*

1 RAZVOJNE ZNAČILNOSTI OTROK V OBDOBJU 8.–10. LETA *3*

1.1 Telesni razvoj *4*

1.2 Spoznavni razvoj *5*

1.3 Čustveno-motivacijski razvoj *9*

1.4 Družbeni razvoj *12*

1.5 Moralni razvoj *16*

1.5.1 Moralna presoja po J. Piagetu **17**

1.5.2 Moralna presoja po L. Kohlbergu **18**

1.6 Duhovni razvoj *21*

1.6.1 Stopnje verovanja po J. W. Fowlerju **23**

1.6.1.2 Mitično-dobesedno verovanje 25

1.6.2 Stopnje religioznega razvoja po F. Oserju in P. Gmünderju **27**

2 KATEHEZA *30*

2.1 Izvor, definicija, namen in cilji kateheze *30*

2.2 Viri, oblike in metode katehiziranja *34*

3 DUHOVNOST IN SKAVTSTVO *37*

3.1 Baden-Powellovo pojmovanje duhovnosti *37*

3.2 Duhovnost v skavtstvu danes *43*

3.3 Duhovnost znotraj ZSKSS *48*

3.3.1 Skavtska kateheza **52**

4 VOLČJA KATEHEZA *54*

4.1 Krdelo *54*

4.2 Kateheza v krdelu *59*

4.2.1 Analiza intervjujev z Akelami in Baluji **62**

4.2.1.1 Pojem, namen, cilji, naloge kateheze v krdelu 64

4.2.1.2 Priprava kateheze in sodelovanje med voditelji 68

4.2.1.3 Izvedba kateheze 77

4.2.1.4 Vrste katehez 80

4.2.1.5 Vloga Baluja v krdelu 81

4.2.1.6 Mnenja, izkušnje in predlogi 85

4.2.2 Smernice za volčjo katehezo **86**

4.2.2.1 Opredelitev, namen in cilji 86

4.2.2.2 Viri 87

4.2.3 Model za pripravo kateheze **90**

4.2.3.1 Načrtovanje 91

4.2.3.2 Cilji posamezne volčje kateheze 93

4.2.3.3 Izvedba 94

4.2.3.4 Metode dela za pripravo dejavnosti 95

4.2.3.4 Oznanilo 104

4.2.3.5 Simbol in molitev 108

ZAKLJUČEK *110*

POVZETEK *113*

Ključne besede *114*

ZUSAMMENFASSUNG *115*

Schlüsselbegriffe *116*

LITERATURA *117*

PRILOGA 1: POGOVOR Z VOLČIČI IN VOLKULJICAMI ..... *i*

PRILOGA 2: INTERVJUJI Z AKELAMI IN BALUJI ..... *viii*

PRILOGA 3: IZDELANI PRIMERI VOLČJIH KATEHEZ ..... *xliv*

UVOD

Krdelo je najmlajša skavtska starostna skupina v ZSKSS (Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov), ki združuje volčiče in volkuljice v starosti 8–10 let. Vzgojna načela temeljijo na skavtski metodi in celostnem pristopu, ki upošteva vse razsežnosti posameznikovega razvoja. Tako volčje dejavnosti vsebujejo tudi duhovno razsežnost. Eno izmed oblik duhovnosti predstavlja kateheza, saj se ZSKSS opredeljuje kot katoliško združenje. V preteklosti so se sicer oblikovale osnovne smernice za vključevanje duhovnosti v posamezne skavtske starostne skupine, medtem ko je konkretna priprava in izvedba volčjih katehez večinoma prepuščena iznajdljivosti posameznih voditeljic in voditeljev.

Kot Akela (voditeljica krdela) sem tudi sama iskala možnosti, kako v sodelovanju z Balujem (duhovnim asistentom) pripraviti učinkovite kateheze, ki bi volčiče in volkuljice navdušile ter spodbudile k dobremu. Včasih se je ustavilo že pri samem pojmu kateheza: Kakšen je njen namen? Cilji? Kako se razlikuje od ostalih oblik duhovnosti? Jo moramo načrtovati? Kako? Kje lahko najdemo snov za katehezo? Moramo vedno vključiti Sveto pismo? Mar ne bi bilo dovolj, če se Balu malo pogovori z otroki? Pojavile so se tudi skušnjave, da bi katehezo preprosto izpustili, saj nas na srečanjih tako ali tako vedno preganja čas. Na začetku in koncu vedno zmolimo. Mar ni to dovolj? Sčasoma sem spoznala, da se trenutki načrtovane kateheze še kako obrestujejo. Prva iskanja in poskusi so pokazali raznolike možnosti katehiziranja v krdelu. Tako sem se odločila, da tudi diplomsko nalogo posvetim volčji katehezi.

Nalogo sem zasnovala na teoretičnem in empiričnem delu. V teoretičnem bom pregledno predstavila razvojne značilnosti otrok v starosti volčičev in volkuljic, pojem kateheze in njeno vlogo znotraj Cerkve, katere del je tudi ZSKSS, ter pojmovanje duhovnosti in smernice, ki so skladno s skavtsko metodo dela podane za njeno vključevanje v življenje posamezne skavtske skupine s strani

skavtskega ustanovitelja Baden-Powella, svetovne skavtske organizacije in slovenskega katoliškega skavtskega gibanja.

V empričnem delu bom intervjuvala voditelje slovenskih krdel, nato pa na podlagi analize stanja, ki ga bodo odsevali njihovi odgovori, in teoretičnega ozadja prvega dela naloge prešla k bistvu diplomske naloge. V njem želim oblikovati smernice za vključevanje kateheze v dejavnosti krdela, predstaviti njen pomen, osnovne značilnosti in osnutek modela, ki bo voditeljem pomagal pristopiti k načrtovanju in izvedbi kateheze. V prilogo bom dodala nekaj konkretnih primerov raznovrstnih volčjih katehez.

Z diplomsko nalogo želim prikazati pomen in raznolike možnosti katehiziranja volčičev in volkuljic. Hkrati upam, da bodo teoretična izhodišča in smernice za pripravo katehez voditeljem slovenske džungle v pomoč in spodbudo pri vključevanju kateheze v življenje krdela.

1 RAZVOJNE ZNAČILNOSTI OTROK V OBDOBJU 8.–10. LETA

V prvem poglavju se bom osredotočila na otrokove razvojne značilnosti, saj se mi poznavanje in upoštevanje le-teh zdi izjemno pomembno tako za ustrezno pripravo kot tudi za uspešno izvedbo katere koli dejavnosti znotraj krdela. V opisu razvojnih značilnosti otrok med 8. in 10. letom starosti želim zajeti njihov razvoj na šestih razvojnih področjih: telesnem, spoznavnem, čustveno-motivacijskem, družbenem, moralnem in duhovnem področju.[1] Posamezne razsežnosti otrokovega razvoja v omenjeni dobi bom podrobneje predstavila ob upoštevanju dognanj razvojne psihologije E. Eriksona, kognitivnih raziskav J. Piageta in delu L. Kohlberga, povezanim z otrokovim moralnim razvojem.[2] Še posebej bom izpostavila duhovni razvoj, pri čemer se bom opirala na pomembnejše teorije (Fowlerjevo, Oserjevo, Gmünderjevo) o stopenjskem razvoju posameznikovega verovanja.

Starostna skupina, s katero se bom ukvarjala, sodi v obdobje, ki je bistveno zaznamovano z začetno fazo šolanja. S. Bayr - Klimpfinger ga tako poimenuje kar šolska doba, Ch. Meves pa ga uvršča v prvo (6–9 let) in drugo (9–11 let) fazo otroških šolskih let.[3] V pričujočem delu bom uporabljala izraz zgodnje šolsko obdobje.

---

[1] Upoštevana so področja razvoja, ki jih vključuje tudi skavtska vzgoja. Le-ta skuša zajeti otrokov razvoj v vseh omenjenih razsežnostih, njegovo osebnost v celoti. Prim. *Dvigni peruti: Priročnik za skavtske voditeljice in voditelje* (ur. M. Cevc in A. Remškar), ZSKSS, Ljubljana 2001, 24.

[2] Nekateri avtorji (Rebell, Oerter) sicer nasprotujejo delitvi razvoja na posamezne faze. Opozarjajo namreč, da le-te otroke preveč enotijo, njihov razvoj pa skušajo shematizirati v okvir predvidljivih zakonitosti, ki zanemarja individualno svojskost posameznikove rasti. Menim, da je najbolj sprejemljiv pristop, ki ne zanika prevladujočih posebnosti potez posameznih razvojnih faz, a hkrati upošteva tudi edinstvenost in enkratnost otroka, ki živi in se razvija v neki konkretni situaciji. Prim. E. J. Korherr, *Pedagoška psihologija za teologe: Razvojnopsihološke osnove*, Katehetska knjižnica št. 35, Salve, Ljubljana 2003, 37–59.

[3] Prim. E. J. Korherr, n. d., 59 in 62.

1.1 Telesni razvoj

Osemletniki so že v fazi, ko se zaključuje spreminjanje postave, telesna rast pa se relativno umiri. Otroci dosežejo videz šolarja; zaključijo se obremenitve, povezane s prvim spreminjanjem postave, ki vključuje pospešeno rast rok in nog, posledično v odnosu do telesa videz manjše glave, sploščen trup, od katerega izstopa pas, nadomeščanje maščobnih blazinic z mišicami, umikanje čelnega dela obraza srednjemu in spodnjemu delu, podaljšan vrat, vitek, na plečih razčlenjen hrbet, nekoliko nerodne in previdne gibe.[4]

V obdobju med 8. in 11. letom otroci letno zrastejo samo še okrog pet centimetrov. Ob koncu obdobja dosežejo okrog 130 centimetrov. Pri telesni višini deklice dohitijo dečke in jih ob hitrejšem prehodu v naslednjo fazo razvoja – puberteto – celo prehitijo. Tudi naraščanje telesne teže se v primerjavi s predhodnim obdobjem nekoliko umiri. Otroci pridobijo okrog 10 kilogramov, pri čemer deklice dečke ob pričetku pubertete začno prehitevati. Hkrati z relativno umiritvijo telesne rasti se dokončno oblikuje otrokovo okostje, ukrivljenost hrbtenice dobi skoraj končno obliko, otroci pa dobijo tudi večino stalnih zob.[5]

Spreminjanje telesnih razmerij povzroči izrazite razlike med dečki in deklicami. Dečki dobivajo močnejše prsi, izrazitejše mišice, v katerih je vse manj vode (posledično so bolj močni), in vitkejše noge. Pri deklicah so oblike telesa že mehkejše, boki, stegna in meča pa dobivajo bolj okroglo in polno obliko. Dečki začno deklice prehitevati na področju telesne moči. Med 9. in 11. letom se pojavi pospešen razvoj žlez z notranjim izločanjem in pospešena rast spolnih organov in rodil. Večja količina hormonov vpliva na otrokovo vedenje in odnos do okolice, kar že naznanja bližajoči pričetek pubertete.[6]

---

[4] Prim. E. J. Korherr, n. d., 183–184.
[5] Prim. L. Horvat, L. Magajna, *Razvojna psihologija*, DZS, Ljubljana 1989, 207 in *Dvigni peruti*, 24.
[6] Prim. L. Horvat, L. Magajna, n. d., 208–209.

Skladno s telesnim razvojem poteka tudi gibalni razvoj: gibi postajajo močnejši, hitrejši, natančnejši in bolj prefinjeni. Do 11. leta se poleg razvitejših mišičnih struktur skoraj popolnoma razvijejo tudi gibalni živčni centri v velikih možganih. Tako so možne gibalne spretnosti, ki zahtevajo veliko stopnjo koordinacije različnih mišičnih struktur, in motorične aktivnosti, pri katerih je potrebno obvladovanje fine motorike. Otroci imajo dobre ročne spretnosti, navdušeni pa so tudi nad gibalnimi igrami, v katerih prihajajo do izraza pogum, hitrost, športna vnema, okretnost, prizadevnost in marljivost. Nekatere igre so pogosto precej »divje«, kar je še posebej očitno pri dečkih, ki postopno prehajajo v obdobje »robinzonskih« iger. V zgodnjem šolskem obdobju so otroci izjemno zdravi in odporni, dobra telesna kondicija pa se zrcali tudi v psihičnem stanju. Ker imajo povečan psihomotorični tempo, stvari skušajo delati hitro, kar posledično lahko pripelje do nestrpnosti, nezbranosti in izražanja agresivnosti. Pogosto so hrupni, podjetni in s pretirano željo po uveljavljanju izražajo močno življenjsko občutje porasta moči. Povečana količina energije in velika zmožnost hitrega usvajanja zahtevnih gibalnih spretnosti predstavljata dobro izhodišče za začetek sistematičnega ukvarjanja s posameznimi športnimi zvrstmi. Območje otroške igre ni več omejeno le na družinsko in šolsko okolje, temveč vključuje večje, jasno omejeno okoliško področje, kot so npr. sosednja dvorišča, igrišča, določene ulice.[7]

1.2 Spoznavni razvoj

Po kognitivnih raziskavah J. Piageta, ki spoznavni razvoj razdeli na štiri stopnje (senzomotorično, predoperativno, konkretnologično in formalnologično mišljenje), so otroci približno med 7. in 12. letom v obdobju konkretnologičnih operacij,[8] za katero so značilne bliskovite spremembe v smeri večjih in bolj

---

[7] Prim. L. Horvat, L. Magajna, n. d., 209–210 in E. J. Korherr, n. d., 209.

[8] Operacije v sodobni psihologiji predstavljajo pomembno kategorijo, ki se ukvarja s preučevanjem razvoja spoznavnih procesov. Gre za akcije, ki potekajo na nivoju misli, svoj izvor pa imajo v telesnih aktivnostih v prvem, senzomotoričnem obdobju razvoja mišljenja. Nastale so iz specifičnih akcij, kot so kombiniranje, razvrščanje, klasificiranje ipd. Operacija nikoli ne

raznolikih ter dinamičnih zmožnosti miselnih operacij. Z okrepljenim logičnim razmišljanjem in večjo objektivnostjo rešujejo dejanske (konkretne) probleme, pri čemer so sposobni upoštevati različne vidike neke situacije, še vedno pa so vezani na mišljenje o resničnih situacijah, ki se dogajajo tukaj in zdaj. Problem uspešno rešijo, če je objekt, potreben za rešitev, tudi fizično navzoč.[9] Ker torej ne zmorejo sklepanja na osnovi domnev, je še vedno potrebna povezava z aktivnostmi, ki se navezujejo na konkretne predmete (njihovo razvrščanje, klasificiranje, razporejanje v nize …). V primerjavi s predhodnim obdobjem bolje razumejo prostorske pojme, vzročnost, kategorizacijo, konverzacijo in števila. Čeprav abstraktno mišljenje še ni razvito, so odpravljene mnoge omejitve predoperativnega obdobja.[10]

Pri otrocih v zgodnjem šolskem obdobju je po Piagetu prisotno predvsem induktivno mišljenje, ki iz posameznih izjav o pripadnikih skupine sklepa o splošnih značilnostih skupine (*Moj pes laja. Petrov pes laja. Tinin pes laja. Torej vsi psi lajajo*). Vedno bolj pa se veča tudi zmožnost deduktivnega sklepanja, ki iz splošnih trditev prehaja na posamično (*Vsi psi so živali, torej je pes žival*).[11]

Ena izmed glavnih lastnosti konkretnologičnega mišljenja je reverzibilnost (povratnost) – sposobnost, da na miselnem nivoju preidemo določeno pot v eno smer in se nato v mislih vrnemo na izhodiščni položaj. Otroci postopno zmorejo izvesti reverzibilne operacije v vse zahtevnejših situacijah. Če npr. pred otroke postavimo dve identični kepi gline, nato pa eno zvijemo ali zgnetemo v drugo obliko, recimo v dolg, tanek svaljek, bodo pravilno ugotovili, da je v kepi in svaljku enaka količina gline in da svaljek lahko spremenimo v izhodiščno kepo, medtem ko bi mlajše otroke zavedel videz in bi posledično mislil, da je v svaljku, ki je daljši, več gline. Poleg opisanega načela povratnosti otroci v zgodnjem

---

obstaja sama zase, temveč je vedno vključena v organiziran sistem operacij. Prim. L. Horvat, L. Magajna, n. d., 211–212.

[9] Med odločilnimi dejavniki otrokove miselne nezmožnosti pa ni le fizična odsotnost objekta. Poglaviten naj bi bil predvsem premajhen obseg spominske kapacitete, ki še ne zmore zajeti večjega števila zapletenih sestavin določenega problema. Prim. E. M. Hetherington, *Child psychology: contemporary viewpoint*, McGraw – Hill, New York 1986, 365.

[10] Prim. D. E. Papalia, *Otrokov svet: otrokov razvoj od spočetja do konca mladostništva*, Educy, Ljubljana 2003, 299, E. M. Hetherington, n. d., 364–379 in L. Horvat, L. Magajna, n. d., 212.

[11] D. E. Papalia, n. d., 300–301.

šolskem obdobju razumejo načelo identitete, saj vedo, da je glina kljub spremembi oblike še vedno ista. Zmorejo se decentrirati oziroma osredotočiti na dve dimenziji hkrati (upoštevajo tako dolžino kot širino). Opisane probleme, povezane s konzervacijo snovi, sedem- ali osemletniki rešijo, brez da bi predmete merili ali tehtali. Šele leto ali dve kasneje pa razumejo tudi konzervacijo teže (kepa in svaljek kljub spremembi oblike tehtata enako). Še kasneje – redko pred 12. letom – otroci dojamejo konzervacijo prostornine (svaljek in kepa, ki ju potopimo v vodo, izpodrineta enako količino tekočine). Piaget neskladnost v razvoju različnih vrst konzervacije imenuje horizontalni dekalaž. Mišljenje otrok v tej starosti je namreč tako močno vezano na posamezno situacijo, v kateri imajo pred seboj konkretne predmete in vidijo na konkretnem nivoju celotno akcijo, da vedenja o eni vrsti konzervacije ne zmorejo prenesti na drugo vrsto, čeprav so v ozadju ista načela.[12]

V okviru razvrščanja otroci že razvijejo sposobnost razumevanja seriacije, tranzitivnosti in razredne inkluzije. Seriacijo razumejo že sedem- do osemletniki, ki na pogled zmorejo urejati predmete glede na določeno dimenzijo (težo, barvo …). Pojem tranzitivnosti je povezan s sposobnostjo razumevanja zveze med dvema predmetoma preko poznavanja povezave vsakega od njih s tretjim predmetom. Tako otroci razumejo, da če je rumena palica daljša od zelene in zelena daljša od modre, je rumena daljša od modre, brez da bi slednji neposredno primerjali. Sposobnost razredne inkluzije omogoča razumevanje razmerja med celoto in njenimi deli (razumejo npr., da so vrtnice podskupina rož).[13]

Zaznavanje prostora in prostorskih odnosov je vedno bolj natančno. Otroci razumejo, da so stvari različne glede na zorni kot gledanja; jasneje si predstavljajo tako prostorsko kot časovno oddaljenost med posameznimi kraji. Sposobni so uporabljati zemljevid ali model, ki pomaga pri iskanju skritega predmeta, drugim pa podati ustrezne napotke, da najdejo iskano stvar.[14]

---

[12] Prim. L. Horvat, L. Magajna, n. d., 212–214 in D. E. Papalia, n. d., 301.
[13] D. E. Papalia, n. d., 300.
[14] Prim. D. E. Papalia, n. d., 299–300 in *Dvigni peruti*, 30–31.

Otroci na stopnji konkretnologičnega mišljenja imajo odličen spomin, zmanjša se raztresenost, večja je koncentracija in pazljivost pri obdelovanju informacij. Hitreje in bolj točno si lahko zapomnijo več stvari. Pomnenje postaja vedno bolj sistematično. Ker so rezultati spomina pogosto »mehanični«, je potrebno paziti na razumevanje smisla. Če je ponavljanje raznoliko in inovativno, so otroci pripravljeni vaditi, značilna je tudi vztrajnost v tekmovalnosti. V dejavnostih otrok je še vedno zelo živa domišljija, ki se izraža v raznolikih dejavnostih (pisanje, risanje, oblikovanje, igra …), prisoten pa je tudi interes za zgodovinske dogodke. Ker je mišljenje vezano na izkustveno in konkretno, otroci svet opazujejo predvsem z očmi »praktika«. Značilna je potreba po zbiranju (poštne znamke, razglednice, razni predmeti), radi pa pomagajo tudi pri raznih ročnih delih.[15]

Skladno z miselnim razvojem se spremembe pojavijo tudi v govornem razvoju, ki postane vse priročnejše sredstvo pri miselnih aktivnostih. Besedni zaklad se razvije nekje do 3.600 besed. Otroci uporabljajo vse natančnejše glagole za opisovanje dejanj (udariti, lopniti, tolči), iz konteksta pa zmorejo razbrati tudi pomen večpomenskih besed. Devetletniki že precej dobro razumevajo skladnjo, organizacijo besed v besedne zveze in povedi. Veča se tudi uporaba odvisnih stavkov. Poleg tega otroci lahko sledijo toku pripovedi, v katero se vključujejo, ko je to dovoljeno ali sami tako želijo, kar omogoča enakopravno vključevanje v komunikacijo v določeni skupini. Prisoten je prehod od situacijskega h kontekstualnemu govoru (zmožnost obnov, opisov dogodkov). Glavno področje jezikovnega napredka je vsekakor v pragmatiki oziroma praktični uporabi jezika za komunikacijo, ki vključuje pogovorne in pripovedne spretnosti.[16]

Otroci ob koncu opisovanega obdobja mišljenje še vedno navezujejo na čutno dano, a postopoma že pridobivajo večjo zmožnost abstraktnega mišljenja, zato se zmorejo tudi bolje prilagajati posameznim položajem; spoznavajo, da obstajajo različni pogledi na isto stvar. Njihovo mišljenje je realistično

---

[15] Prim. E. J. Korherr, n. d., 210–211 in *Dvigni peruti*, 31.
[16] Prim. L. Horvat, L. Magajna, n. d., 214–215, D. E. Papalia, n. d., 311 in *Dvigni peruti*, 31.

naravnano in vse bolj ekstravertirano, usmerjeno k zunanjemu svetu. Ob vsakdanjih izkušnjah in širitvi znanja magične razlage zamenjujejo z realističnimi teorijami, ki jih potrjuje odkrivanje vzročnih povezav, povezanih predvsem s predhodnimi izkušnjami. Šele proti koncu obdobja otroci začno presegati črno-belo gledanje (nekdo je samo dober ali samo slab) in razumevati značajske razlike.[17]

1.3 Čustveno-motivacijski razvoj

Na področju psihosocialnega razvoja je E. Erikson naredil pomembno sintezo spoznavnega in osebnostnega razvoja ter se tako približal celostni obravnavi človekovega razvoja. Erikson ugotavlja, da gre znotraj psihosocialnega razvoja za prehod preko določenih medsebojno odvisnih stadijev. V vsakem izmed njih se mora razviti posebna kvaliteta jaza (nove zmožnosti občutenja, vedenja). Zaradi dozorevanja, novih izkušenj in spremenljivih zahtev okolja mora posameznik reorganizirati svoje odnose do sveta in razumevanje samega sebe. Omenjene spremembe v vsakem stadiju povzročijo značilno razvojno krizo. V kolikor je njen izid uspešen, si posameznik pridobi nove zmožnosti, moči in pripravljenost na nove izzive, medtem ko negativen izid onemogoča uspešno soočenje z novimi razvojnimi nalogami.[18]

Za obdobje otroštva med 8. in 10. letom je po Eriksonu značilna četrta stopnja psihosocialne krize, katere možni razrešitvi sta delavnost (podjetnost) ali pa občutek manjvrednosti. Otroci se ob šolskih obveznostih soočajo s potrebo po dobivanju priznanja zaradi produktivnosti. Razviti morajo repertoar določenih sposobnosti, ki jih družba v tem obdobju zahteva. Pri tem so navadno precej marljivi in delavni (podjetni), pripravljeni so se učiti, izdelovati razne stvari. Dejavnosti, v katerih se lahko izkažejo, jih občasno prevzamejo do take mere, da so s podjetnostjo, vztrajnostjo in vnemo, ki neko dejanje vodi k cilju,

---

[17] Prim. E. J. Korherr, n. d., 209 in *Dvigni peruti*, 30–31.
[18] Prim. L. Horvat, L. Magajna, n. d., 101–102.

pripravljeni nadomestiti celo brezskrbno igro. V primeru, da starši in vzgojitelji ne spodbujajo otrokove nagnjenosti k marljivemu delu ali pa otroci dobijo občutek, da niso sposobni obvladati določene spretnosti in so slabši od vrstnikov, se namesto marljivosti in občutka kompetentnosti, lastne vrednosti, pojavi občutek manjvrednosti in neustreznosti. Vzporedno z doživljanjem lastne nesposobnosti pride do nepripravljenosti in pomanjkanja navdušenja za določeno dejavnost. Izjemnega pomena je spodbujanje pozitivne samopodobe, ki na povečanje delavnosti vpliva veliko učinkoviteje kot razna opozorila in pridiganje.[19]

Otroci imajo v prvih letih šolanja izdelano že precej trdno samopodobo – pozitivno ali negativno. Le-ta pomembno vpliva na posameznikovo motivacijo za določeno aktivnost in vzpostavljanje odnosa do vrstnikov in odraslih. Otroci s pozitivno podobo o lastnih zmožnostih so v šoli navadno uspešni, v skupini pa prevzemajo vodilne vloge in druge spodbujajo. Nasprotno pa sta negativno vrednotenje lastnih zmožnosti in nizko samospoštovanje povezana s slabšim učnim uspehom in težavami pri dejavnem vključevanju v skupino. Raziskave so pokazale, da na otrokovo samopodobo močno vpliva družinsko okolje. Spodbudna je predvsem vzgoja, ki nudi čustveno toplino, zanimanje in naklonjenost ter hkrati spodbuja neodvisnost, iniciativnost in dosledno kontrolo nesprejemljivih oblik vedenja (avtoritativna oblika vzgoje).[20]

Okrog 7. ali 8. leta otroci postanejo bolj pozorni na lastna čustva in misli. Počasi tudi njihov opis doživljanja samega sebe postaja nekoliko bolj abstrakten. Pogosto primerjajo svoje sposobnosti z drugimi (*Sem najboljši tekač v našem razredu*). Hkrati je to tudi kritično obdobje za razvoj posameznikove percepcije. Najbolj opazno se poveča uporaba raznolikih psiholoških opisov, nanašajočih na druge ljudi – razlika je med 7. in 8. letom večja kot med 8. in 15. letom. Kljub

---

[19] Prim. L. Horvat, L. Magajna, n. d., 222–224 in E. H. Erikson, *Childhood and society*, Vintage, London 1995, 232–234.
[20] Prim. L. Horvat, L. Magajna, n. d., 224–226.

velikim spremembam pa so opisi ljudi lahko še vedno precej ohlapni, neskladni in nepovezani.[21]

N. Eisenberg orientacijo otrok v tem obdobju znotraj interakcije z drugimi poimenuje »potrebe drugih«. Poudarja, da otroci v socialnih interakcijah izražajo skrb za fizične, materialne in čustvene potrebe drugih, čeprav so le-te včasih v nasprotju z njihovimi lastnimi potrebami. Kljub temu da je obdobje poudarjenega egocentrizma že preseženo, še ni opazne jasne samorefleksije o ustreznosti določenega dejanja. Nekateri dosežejo stopnjo orientacije, v kateri je v ospredju pomoči drugim predvsem stereotipna podoba dobre oziroma slabe osebe, ki motivira posameznikovo ravnanje, in upoštevanje odobravanja s strani ostalih.[22] Postopen razvoj zmožnosti empatije in altruizma je v veliki meri odvisen od posameznikove samopodobe. Bolj ko je ta pozitivna, bolj so sposobni združiti zaznavanje čustvenega odziva (npr. žalosti, strahu) neke osebe in zaznavanje situacije z njenega zornega kota. Prav empatično doživetje oziroma sposobnost vživljanja v mišljenje drugega spodbuja tudi vedno večjo pripravljenost za pomoč drugim (altruizem). K večji stopnji empatije, altruizma, razvijanju socialnih veščin in zmožnosti reševanja socialnih problemov morejo vzgojitelji prispevati z izogibanjem avtoritarnemu reševanju situacij in s spodbujanjem otrokovega iskanja rešitev konfliktnih situacij, ki so sprejemljive za obe strani, ter vživljanja v stališče drugega, s čimer se prepreči neposredna reakcija takojšnjega obsojanja. Pomembni so tudi razgovori o čustvenem doživljanju, ki otrokom omogočijo besedno izražanje pričakovanj in razočaranj. Na oblikovanje altruizma pa seveda poleg naštetega vpliva še opazovanje in posnemanje altruističnega vedenja drugih oseb (staršev, vzgojiteljev), ki ima veliko večjo moč kot kakršna koli »pridiga« o pomenu ustreznega vedenja.[23] Proces, v katerem otrok pozornost od osredotočenosti na lastne občutke in motive prenese na vključevanje razumevanja perspektive

---

[21] Prim. E. M. Hetherington, n. d., 374–375.

[22] Avtorica posameznikove razloge za prosocialno vedenje razdeli na pet stopenj: (1.) hedonistično/osredotočeno na samega sebe, (2.) potrebe drugih, (3.) odobreno, medosebno in/ali stereotipno, (4.) empatično/prehodno (empatično in ponotranjeno), (5.) močno ponotranjeno. Prim. E. M. Hetherington, *Child psychology: contemporary viewpoint*, McGraw – Hill, New York 1986, 685.

[23] Prim. L. Horvat, L. Magajna, n. d., 228–229.

drugega, Selman glede na prevladujočo perspektivo v odnosu med posameznikom in drugimi deli na pet razvojno zaporednih stopenj.[24] V zgodnjem šolskem obdobju prevladuje tretja stopnja: samorefleksivna ali recipročna perspektiva. Otroci zmorejo videti sebe iz perspektive drugega in se hkrati zavedajo, da tudi drugi lahko zavzamejo njihovo lastno perspektivo. To jim omogoča, da lahko predvidijo in upoštevajo misli in čustva drugih. Proti koncu obdobja se veča tudi delež medsebojno vzajemne perspektive, ko otroci že razumejo, kako perspektivi v določenem odnosu vidi tretja oseba. Spodnji graf 1 prikazuje razlike v deležu posameznih perspektiv med 6. in 10. letom.[25]

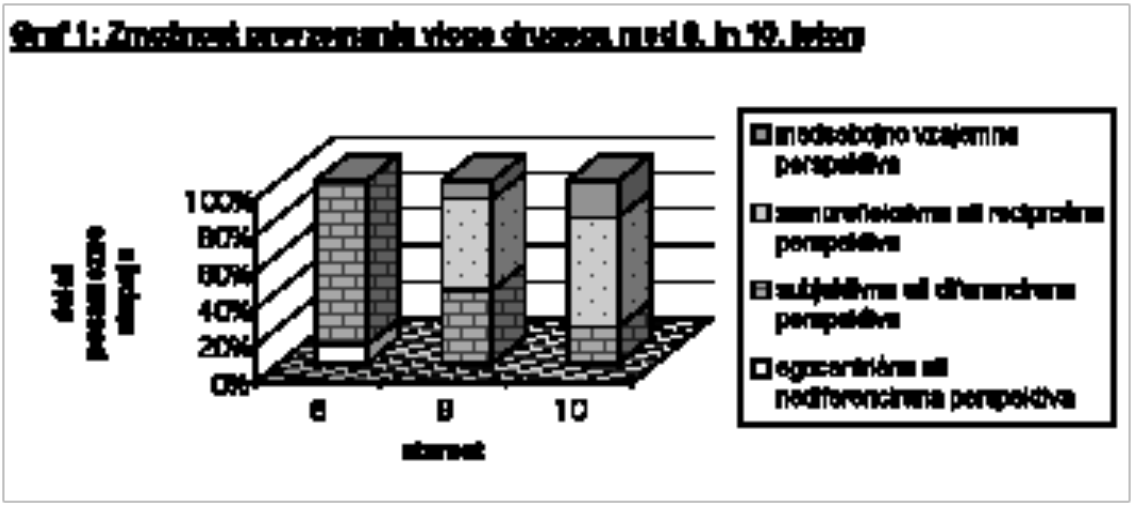

1.4 Družbeni razvoj

Četrta stopnja psihosocialne krize po Eriksonu sovpada s Freudovim obdobjem latence v psihoseksualnem razvoju, ki predstavlja nekakšen predah pred velikimi spremembami v adolescenci. Otroci v zgodnjem šolskem obdobju se

[24] (1.) Egocentrična ali nediferencirana perspektiva (otrok še ne razume, da nekdo drug lahko določeno izkušnjo razlaga drugače); (2.) subjektivna ali diferencirana perspektiva (otrok razume, da ima drugi lahko drugačno perspektivo, vendar je še ne zna natančno opredeliti); (3.) samorefleksivna ali recipročna perspektiva; (4.) medsebojno vzajemna perspektiva (posameznik zmore na odnos, ki ga vzpostavlja z drugim, pogledati s tretjeosebne pozicije); (5.) socialna perspektiva (upoštevanje celotnega sistema perspektiv na višji ravni komunikacije, ki upošteva tudi neverbalizirana čustva in vrednote). Prim. E. M. Hetherington, n. d., 376–377.

[25] Prim. E. M. Hetherington, n. d., 376–377. Vrednosti v grafu so povzete iz tabele v E. M. Hetherington, n. d., 377 (table 9-4).

večinoma družijo izključno z vrstniki istega spola, saj je Ojdipova kriza razrešena in so se v predhodnem obdobju že identificirali z istospolnim roditeljem. Imajo izdelan pojem lastnega spola. Značilno je posnemanje istospolnih staršev ali drugih odraslih oseb. Vedno bolj pa se od navezanosti na starše usmerjajo k vrstnikom. Pojavi se spremenjen odnos do odraslih, saj otroci odklanjajo njihovo pokroviteljsko vlogo; želijo pokazati, da niso več majhni otroci. Izražajo željo, da jih odrasli jemljejo resno in tako težijo k veliki samostojnosti. V odnosu do lika avtoritete je na splošno najbolj upoštevana avtoriteta, ki jim nudi dovolj informacij, stvarnih znanj in je dosledno pravična. V kolikor je otrokom odrasli zgled, ni težav s sprejemanjem njegovih zahtev, pri čemer pa je morebitna vprašanja in občasne dvome potrebno pojasniti in utemeljiti. Morebitne težave je priporočljivo reševati na štiri oči. Otroci so zelo počaščeni, če se lahko potrdijo v preizkušnjah. V vzgojnem delu predstavlja zaupanje in spoštovanje v prepletu z avtoritativnim odnosom dober temelj tudi za prihajajoča leta adolescence. Ideal dečkov predstavlja močan, aktiven, pokončen in življenjsko izkušen junak. Pomembna je prisotnost močne očetovske osebnosti. Dečki nekoliko bolj težijo k pozitivnemu vrednotenju vedenja, ki glede na kulturne danosti ustreza moškemu spolu, zato so v ospredju bolj deške igre in igrače, medtem ko pri deklicah ne izstopajo posebna vrednotenja stereotipno ženskega vedenja. Proti koncu obdobja pogosto poiščejo objekt identifikacije v priljubljeni učiteljici, ki jo obožujejo in ji želijo biti podobne. Do opaznejših razlik v vedenju med spoloma in pozitivnejšemu vrednotenju lastnega spola pa pride šele v adolescenci.[26]

Otroci se ob postopnem osvobajanju iz pokroviteljstva odraslih vse bolj zanimajo za vrstnike. Neformalne skupine, ki jih oblikujejo ob vstopu v šolsko obdobje, so precej zaprte, proces sprejemanja novega člana je dolgotrajen; mesto v druščini si mora posameznik priboriti z lastnim prispevkom. Poleg »uradne« morale se oblikujejo raznoliki socialni odnosi in vrednostna merila znotraj manjših skupin, na katere vzgojitelji lahko le pogojno vplivajo. Upoštevati je potrebno, da otroci v tem obdobju imajo in potrebujejo svoje

[26] Prim. L. Horvat, L. Magajna, n. d., 224–231 in E. J. Korherr, n. d. 211–213, 226–228.

skrivnosti (npr. tajni znaki ali jezik, ki ga strogo varujejo). Od 10. leta dalje predstavljajo omenjene skupine glavno obliko socialnega življenja med vrstniki. Nudijo pomembne izkušnje v odnosu do drugih in otrokom omogočajo doseči višjo stopnjo v odnosu do soljudi. Predstavljajo enega temeljnih dejavnikov pri oblikovanju otrokove samopodobe in samospoštovanja, ki je močno povezano s sprejemanjem s strani vrstnikov.[27] Navadno jih sestavljajo člani istega spola. Za deklice so bolj značilne majhne skupine (po parčkih), dečki pa se združujejo v klapah. Vrstniške skupine so relativno kratkotrajne, čeprav proti koncu obdobja že ohranjajo neko stalnost. V njih pogosto prihaja do sprememb, ljubosumnosti, tekmovalnosti in sprave. Znotraj skupine ima vsak posameznik točno določeno mesto v različnih hierarhičnih lestvicah. Najbolj so priljubljeni otroci, ki so prijazni, bolj odprti v navezovanju stikov in bistrejši. Običajno prihajajo iz družinskega okolja, ki jim je odkrito naklonjeno. Cenjene so telesne sposobnosti, odločnost in pogum. Pri dečkih so v ospredju telesno večji in močnejši otroci, ideal je aktiven junak, medtem ko pri deklicah izstopajo tiste s prijetnim videzom. V vsaki skupini pa se pojavlja tudi izključevanje določenih otrok. Pogosto je vzrok za nepriljubljenost že zunanji videz (očala, šibka konstitucija), lahko pa gre za pomanjkanje sposobnosti socialnega prilagajanja ali značajsko anomalijo. Takim otrokom je potrebno omogočiti, da si z uspehi pri vrstnikih pridobijo priznanje. Včasih je nujen tudi odkrit pogovor s celotno skupino, pri čemer skušamo pojasniti vzroke za določeno slabost, vrstnike pa spodbuditi k aktivnosti v pozitivni smeri. Vzporedno z opisanim skupinskim druženjem se proti koncu obdobja že oblikujejo tudi individualna prijateljstva, ki so lahko zelo močna.[28]

Eriksonova razlaga psihosocialnega razvoja pokaže v zgodnjem šolskem obdobju otrokovo ambicioznost in povečano željo po uspešnosti. Otroci se pogosto primerjajo z vrstniki. Za ustrezen razvoj otrokove osebnosti je izjemno pomembno, da je vsaj na enem izmed področij (v športu, risanju, petju …) med boljšimi in lahko uspešno tekmuje z drugimi. Doživljanje uspeha prispeva k dvigu posameznikove samozavesti, ki je nasploh potrebna za uspešno

---

[27] Prim. E. M. Hetherington, n. d., 545–548 in E. J. Korherr, n. d. 213–214, 226–229.
[28] Prim. L. Horvat, L. Magajna, n. d., 228–231 in E. J. Korherr, n. d. 213–229.

premagovanje težav v življenju. Uspešnost na enem izmed področij otrokovega udejstvovanja lahko celo pomaga pri odpravi raznih težav, izhajajočih iz neustreznih družinskih razmer.[29]

Napredku v socialnem razvoju je potrebno prilagoditi tudi življenje v posameznih skupinah. Otroci naj imajo možnost, da so dejavno vključeni v načrtovanje posameznih aktivnosti. Pogosto so bolj motivirani in navdušeni nad pripravo na nek praznik ali dogodek kot potem nad samo izvedbo. Na področju katehetskega dela je tako potrebno omogočiti aktivnosti, ki so primerne za skupinsko igro in vključujejo doživljanje skupnosti na cerkvenem področju.[30]

Izjemno pomembna sestavina otrokovega razvoja, znotraj katere se izražajo tudi spremembe na področju družbenega razvoja, je igra. Pravzaprav gre za »vodilno aktivnost duševnega razvoja«, zato predstavlja tudi eno najbolj učinkovitih vzgojnih metod. Preko igralnih dejavnosti otroci spontano in lažje usvojijo vzgojne in učne vsebine. V zgodnjem šolskem obdobju se pojavi otroku prej neznani napor in naloge, ki jih zahteva šolsko delo, zato je pomembno, da ima v preostalem času dovolj možnosti za gibanje in sprostitev. Vedno bolj prihajajo do izraza skupinske igre, v katerih se otroci že zmorejo podrejati določenim skupnim normam in pravilom. Predvsem na začetku obdobja so zanimive športne igre s strogimi pravili. Še vedno so prisotne tudi funkcijske igre, kjer gre predvsem za urjenje različnih motoričnih spretnosti. Postopno pa postajajo tovrstne igre podobne socialnim igram z več pravili (igre s skakanjem in različnim pravili …) ali pa preraščajo v resnejše ukvarjanje s športom. Nekateri otroci so navdušeni nad dojemalnimi igrami, kot so branje (v ospredju so predvsem knjige, ki obravnavajo poteze človeškega značaja v tem obdobju: pogum, tovarištvo, pravičnost, resnico, ljubkost, medsebojno pomoč), gledanje filmov, narašča pa tudi delež ustvarjalnih iger, ob katerih se vzpostavlja prehod od iger k učenju in delu. Otroci zelo radi raziskujejo, v domišljijskih igrah pa prevzemajo tipično ženske ali moške vloge (mati, učiteljica, vojak, pilot …).

---

[29] Prim. L. Horvat, L. Magajna, n. d., 229–230.
[30] Prim. E. J. Korherr, n. d. 214.

Pripoved, ki določeno igro uokoli, predstavlja pomembno sredstvo, s katerim vstopimo v otroški svet.[31]

1.5 Moralni razvoj

Ko vedenje posameznika ni več pogojeno le z zunanjimi dejavniki, kot je prisotnost avtoritete ali strah pred kaznijo, se postopno razvije proces ponotranjenja – prehoda k upoštevanju osebnih čustev in splošnih moralnih prepričanj kot temelja moralnega ravnanja. Gre za poglavitni proces znotraj moralnega razvoja, ki vsebuje tri temeljne komponente: spoznavno (poznavanje etičnih pravil in sodb o dobrem/slabem posameznih dejanj), vedenjsko (dejansko vedenje, ki je prisotno ob soočenju z različnimi moralnimi dilemami) in čustveno (prisotnost različnih čustev ob posameznih dejanjih). V sodobnih raziskavah se upošteva odnos med vsemi komponentami in njihova vloga znotraj ponotranjenja. Posamezne teorije navadno sicer bolj izpostavijo eno izmed omenjenih razsežnosti – Piaget in Kohlberg npr. posameznikove stopnje moralnosti vzporejata sočasnemu spoznavnemu razvoju – čeprav se v dejanskih moralnih odločitvah močno prepletajo.[32]

---

[31] Prim. L. Horvat, L. Magajna, n. d., 219–221 in *Dvigni peruti*, 75–76.
[32] Omenjene razsežnosti skuša enakovredno upoštevati Rest v modelu izvrševanja moralnega dejanja, ki predpostavlja štiri korake. (1.) Ob soočenju z določenim moralnim problemom otrok najprej interpretira situacijo glede na to, kako bi njegova morebitna dejanja vplivala na posameznikovo dobro. (2.) Nato razbere, kakšen bi bil idealen potek akcije. (3.) Sledi odločitev, kako namerava dejansko ravnati. (4.) Nazadnje dejanje še konkretno izvede. Prim. E. M. Hetherington, n. d., 665–667.
[32] Prim. L. Horvat, L. Magajna, n. d., 228–229.

1.5.1 Moralna presoja po J. Piagetu

Piaget[33] je na podlagi kognitivne razvojne teorije analiziral tudi strukture moralne presoje kot funkcije kognitivnega procesa zorenja. Moralni razvoj je razdelil na dve stopnji: heteronomno in avtonomno moralnost.

Heteronomno moralnost oziroma moralni realizem z značilnimi strogimi, egocentričnimi sodbami in presojo dejanj po dejanskih fizičnih posledicah otroci v obdobju konkretnologičnih operacij že presežejo. Med 9. in 11. letom jo začne nadomeščati avtonomna moralnost, za katero je značilna prilagodljivost. Otroci se že lahko postavijo na mesto drugih in razumejo, da je možnih več različnih gledišč. Hkrati jim uspe preseči prepričanje, da obstaja eno samo merilo pravilnega ali napačnega. Začno oblikovati svoj moralni kodeks, pri čemer upoštevajo več kot en vidik situacije, dejanja pa presojajo po namenih in ne po dejanskih fizičnih posledicah. Zato tudi kršitev pravil kljub posledičnemu kaznovanju ni nujno napačna. Naravnih nezgod ne mešajo več s kaznijo, le-ta pa tudi ne določa napačnosti nekega dejanja. Otroci se zavzemajo za milejšo kazen, ki je poravnava za žrtev in pomaga spoznati, zakaj je neko dejanje napačno. V odnosu do avtoritete pričakujejo določene utemeljitve za ukaz in prepoved. Znotraj moralne vzgoje je primeren poučen, razumen, »razglabljajoč« pogovor, ki dopolni navado in zgled. Ob koncu obdobja se otroci nahajajo na višku »mehanične« pravičnosti, ko je zavest pravičnosti skoraj pretirana. Vrednotijo zunanje vedenje, ki je podrejeno strogim, splošno veljavnim pravilom, in ne motivacije. Le-ta je pogosto še vedno v posledicah (nagrada, kazen). Nravnost je tako še precej legalistična. Zaradi pomanjkljive

[33] Piaget je moralni razvoj opazoval na podlagi otrokovega oblikovanja moralnih sodb ob zgodbah z moralnimi dilemami. Kasnejše kritike rezultatov njegove raziskave opozarjajo, da je potrebno upoštevati tudi vpliv kulturnega okolja in medij predstavitve moralnega problema v sami raziskavi (moralne presoje otrok so bile drugačne, če problem ni bil predstavljen le verbalno, temveč tudi vizualno). Hkrati poudarjajo, da je potrebno poleg namena in posledic upoštevati še številne druge dejavnike, kot so npr.: pozitivnost/negativnost posledic, stopnja posledice, objekt/subjekt posledice (predmet, žival, človek), okoliščine, ki so vplivale na storilčevo dejanje (izzivanje, nasilje). Prim. E. M. Hetherington, n. d., 668–671.

avtorefleksije pogosto ne vidijo napačnosti svojih dejanj, temveč le pomanjkljivosti drugih.[34]

1.5.2 Moralna presoja po L. Kohlbergu

Na podlagi odgovorov, vezanih na zgodbe, ki vsebujejo moralno dilemo, je Kohlberg ugotovil, da poteka moralni razvoj v določenih stadijih po točno določenem zaporedju, ki je povezano s spoznavnim razvojem in je univerzalno – neodvisno od posameznikove kulturne pripadnosti. Tako kot Piaget je poudaril, da predstavlja premik od egocentrizma k upoštevanju mnenj čustev in namena drugih pomemben prehod tudi na področju moralnega razvoja.[35] Glede na načine utemeljevanja posameznih moralnih presoj Kohlberg loči tri hierarhične (vsaka vključuje tudi predhodno, iz katere izhaja) ravni, pri čemer ima vsaka raven še dve stopnji:[36]

1. predkonvencionalna ali predmoralna raven (orientacija h kazni ali uboganju, instrumentalno-relativistična orientacija),
2. konvencionalna ali dogovorna raven (medosebna usklajenost, orientacija k zakonu in redu),
3. postkonvencionalna ali avtonomna raven (orientacija k socialnemu dogovoru, orientacija k univerzalnim etičnim principom).

---

[34] D. E. Papalia, n. d., 302–303 in E. J. Korherr, n. d. 212, 228.
[35] Prim. E. M. Hetherington, n. d., 676.
[36] Graf 2 prikazuje stopnjo moralnega razvoja pri otrocih med 7. in 13. letom glede na to, kako so odstotkovno razporejene njihove trditve, povezane z moralnimi dilemami. Podatke sem povzela iz grafa v E. M. Hetherington, n. d., 673 (figure 16-1). Prim. tudi J. W. Fowler, *Stages of faith: the psychology of human development and the quest for meaning*, Harper, San Francisco 1981, 49–50.

Graf 2: Stopnje moralnega razvoja po Kohlbergu 7.-13. leta

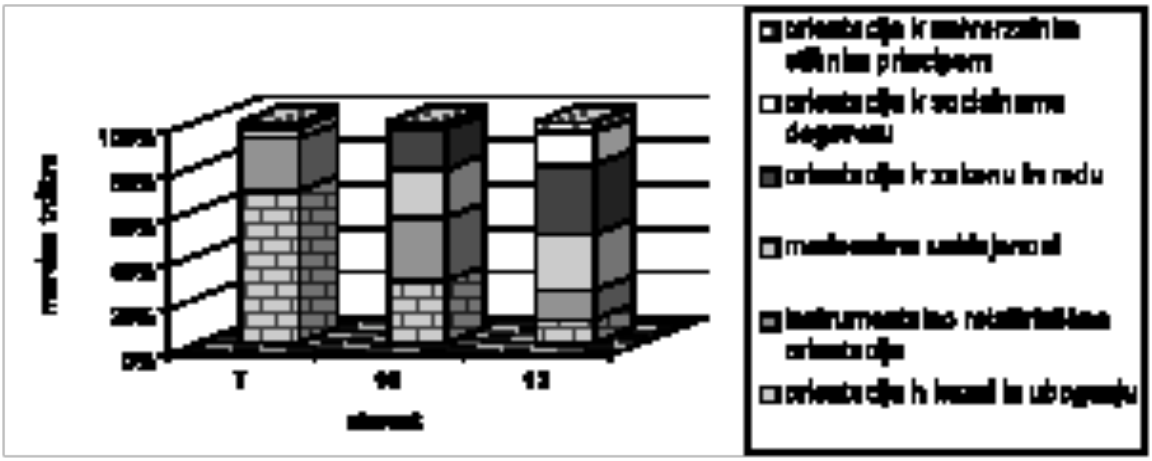

Stopnji predkonvencionalne ravni s starostjo upadata, stopnji konvencionalne ravni pa naraščata do 13. leta in se nato ustalita. Stopnji postkonvencionalne ravni začneta naraščati šele med 13. in 16. letom.[37]

Več kot polovica otrok vse do desetega leta še vedno moralno presoja na predkonvencionalni ravni, ki neko vedenje ocenjuje kot dobro ali slabo glede na kulturna pravila, posledice dejanja, kot so npr. plačilo (*Nalogo bom naredil, da bom zvečer lahko gledal televizijo*), kazen, naklonjenost, odklanjanje, in fizično avtoriteto predstavnikov pravil. Njihovo ravnanje še ne kaže medsebojne vzajemnosti, sodelovanja, pravega čuta za pravičnost, velikodušnost in sočutje. Med 8. in 11. letom pa se vse bolj veča presojanje na konvencionalni ali dogovorni ravni,[38] kjer je v ospredju predvsem spoštovanje norm in pričakovanj skupine. Otroci menijo, da je zelo moralno, če izpolnijo pričakovanja družine ali določene skupine. Identificirajo se z osebami ali skupinami, ki predstavljajo ta red.[39]

---

[37] Zaporedje posameznih stopenj je torej nespremenljivo, ni pa nujno, da se določena stopnja pojavi pri različnih ljudeh ob isti starosti. Mnogi nikdar ne dosežejo najvišje stopnje; nekateri vse življenje ostanejo na predkonvencionali ravni. Prim. L. Horvat, L. Magajna, n. d., 204–205, 231, 251–252, E. J. Korherr, n. d., 90 in E. M. Hetherington, n. d., 671.

[38] Kohlbergov model skušata poenostavljeno predstaviti W. in U. Schönpflug. Konvencionalno raven opredelita kot 3. in 4. fazo. V 3. je odločilni kriterij strinjanje z drugimi osebami, v 4. pa trdna posplošena pravila. Moralno življenjsko pravilo, ki je značilno za 3. fazo, opiše dobro kot tisto, kar se drugim zdi dobro, medtem ko 4. faza poudari, da je dobro (in slabo) določeno v predpisih, življenjskih pravilih. Prim. E. J. Korherr, n. d., 91.

[39] Prim. L. Horvat, L. Magajna, n. d., 231, E. J. Korherr, n. d., 89–90 in E. M. Hetherington, n. d., 672–673.

Znotraj prve stopnje konvencionalnega presojanja je značilna orientacija na strinjanje z drugimi oziroma orientacija posameznika po skupini. Težnjo k medosebni usklajenosti bi lahko poimenovali kar orientacija »pridna deklica/priden deček«, saj je kot moralno vedenje pojmovano tisto, ki ugaja, koristi drugim. Otroci težijo k skladnosti med pričakovanji in občutki lastne skupine. Svoje vedenje in presoje podrejajo skupinskim normam. Pojavi se tudi presojanje moralnega dejanja na podlagi posameznikovega namena. Pomembna je predvsem konkretna identifikacijska skupina, medtem ko v drugi stopnji dogovorne ravni izstopa konkretni družbeni sistem, orientacija k zakonu in redu oziroma izpolnjevanju dolžnosti. Kot pravilno vedenje posameznika se predpostavlja tisto, ki izpolnjuje dolžnosti, spoštuje avtoriteto in si prizadeva izpolniti in ohraniti postavljena pravila.[40]

Otroci naj bi napredovali k višji stopnji moralnega presojanja, če jih izpostavljamo nekaterim protislovjem v njihovem načinu razmišljanja in tako ustvarjamo notranje stanje neravnotežja ali kognitivni konflikt. Najlažje ga dosežemo s sporočilom, ki je stopnjo višje od njihove dotedanje stopnje. Pri tem so zelo učinkoviti skupinski razgovori, soočanja z različnimi pogledi na določen problem, igre vlog, tehnike razvijanja komunikacije, spodbujanje utemeljevanja. Otroke nasprotja in neskladja v njihovem načinu moralnega presojanja izzovejo, da svoje reševanje moralnih problemov reorganizirajo in pri tem preidejo na višjo raven.[41]

---

[40] Prim. L. Horvat, L. Magajna, n. d., 231, E. J. Korherr, n. d., 90 in E. M. Hetherington, n. d., 672.
[41] Prim. L. Horvat, L. Magajna, n. d., 232 in E. M. Hetherington, n. d., 674.

1.6 Duhovni razvoj

Pri otrocih v zgodnjem šolskem obdobju so vedno bolj opazne razlike v religioznem znanju, jezikovnem in molitvenem zakladu ter naravnanosti do religioznih vprašanj, kar je močno povezano z vzgojo in verskim življenjem domače družine. Še vedno je religiozno vedenje pogojeno s konkretnimi izkušnjami, posnemanjem in navadami. Predstava Božje ljubezni je tako odvisna od ljubezni, ki jo otroci doživljajo v svojem domačem okolju; podoba Boga je povezana s podobo očeta.[42]

Predstave Boga močno zaznamuje fantastično-magični moment. Božansko vsemogočnost si otroci razlagajo z magično močjo.

Je Bog zaskrbljen, če narediš kaj narobe?

- *Skrbi ga, ker nas on varuje pa angeli.*

Hoče da si ti dober?

- *Ja. Če kaj ušpičim, me on skuša popraviti nazaj tako, da mi pošlje eno magično moč, da sem potem spet prijazen. Očisti mi dušo pri svetem obhajilu* (VVA).[43]

Boga opisujejo kot sijajnega, ljubega, lepega, manj pa kot mogočnega, velikega, močnega. Raziskave so pokazale, da opredeljevanje Boga kot duha ni ponotranjeno, temveč bolj izraža znanje, pridobljeno preko religiozne vzgoje.

Kako si predstavljaš Boga?

- *Je velik, je kakor duh, tako rjavo brado ima pa velike oči, velike roke, zato da nas lahko usmerja po Zemlji* (VVA).

---

[42] Prim. E. J. Korherr, n. d., 218–219.

[43] 15 otrok v starosti 8–10 let je odgovarjalo na 4 vprašanja: *Zakaj smo na svetu ljudje? Kako bi izgledalo, če te ne bi bilo na svetu? Kako si predstavljaš Boga? Je Bog zaskrbljen, če narediš kaj narobe?* Glej Prilogo 1. V nalogi je znotraj oklepajev poleg kratice VV zapisana črka pogovora, iz katerega je vzet navedeni odgovor.

Pomembno je, da otrokom postopno, na način, ki ustreza otroški sposobnosti dojemanja, približujemo poduhovljeno podobo Boga. A. Burgardsmeier predlaga v tretjem razredu psihološko dobro utemeljeno stopnjevanje predstave o Bogu (Bog je več kot zemeljski oče, prijaznejši, bolj ljubeč; Bog je več kot zemeljski kralj, mogočnejši in silnejši), v četrtem razredu pa dekonkretizacijo predstave o Bogu (Bog sploh ni kot človek, kot zemeljski oče, kralj). S tem se otrokom odpirajo nove perspektive verske snovi. Zanimivo je, da so otrokove predstave o peklu in hudem duhu, na katere močno vplivajo razne zgodbe in legende, mnogo bolj nazorne in plastične kot predstave o angelih in nebesih. Pri katehezi je zato potrebno paziti, da se ne izpostavlja drastičnih slik in antropomorfizmov, ki bi jih bilo kasneje potrebno popravljati. Prav tako pa se je potrebno izogibati opredeljevanju Boga kot tistega, ki kaznuje, saj za svoje življenje nismo odgovorni Bogu, ki kaznuje, ampak Bogu, ki je ljubezen.[44]

Otroci v zgodnjem šolskem obdobju so še precej egocentrično naravnani. Tako pogosto molijo in pridejo v cerkev, da bi bili uspešni pri nalogi, da bi se jim uresničile želje ali pa bi se izognili kazni. V primeru razočaranja se lahko celo zgodi, da Bogu zamerijo; ljubezen do Boga pa je večinoma izraz njihove hvaležnosti, ki predstavlja učinkovit motiv za duhovno življenje. Religioznih obredov se otroci najprej udeležujejo iz nagona po posnemanju ali iz poslušnosti neki avtoriteti. Prisotno je intenzivno odzivanje na religiozne spodbude in v kolikor otroci iz religiozno indiferentnega doma začno redno obiskovati nedeljsko mašo, ta navada večinoma traja vse življenje. V molitvi otroci uporabljajo predvsem naučena besedila. Dober mehanični spomin omogoča, da se naučijo temeljnih molitev in pesmi. Spontane hvalnice ali zahvalne molitve so redke, s prostimi molitvami se k Bogu obračajo večinoma le v zemeljskih prošnjah. Izrazita je težnja, da je molitev prilagojena trenutni situaciji, kar bi bilo potrebno upoštevati tudi pri katehiziranju. Ker se otroci vedno bolj obračajo k svetu odraslih, podoba Kristusa pa postaja jasna in stvarna, je priporočljivo, da se v molitvah obračamo k odraslemu, povišanemu, blaženemu Kristusu in ne k Jezuščku.[45]

---

[44] Prim. E. J. Korherr, n. d., 219–221.
[45] Prim. E. J. Korherr, n. d., 2221–222.

Okoli 10. leta starosti prevladujočo vlogo prevzame religiozni zgled v družini, ki ga spodbuda pri verouku le težko nadomesti. Otroci se skušajo prilagoditi vzoru odraslih v domačem okolju, zato pogosto upade religiozna praksa. Priporočljivo je, da se otroke spodbuja k vključevanju v različne religiozne skupnosti (skupine v župniji).[46]

1.6.1 Stopnje verovanja po J. W. Fowlerju

J. W. Fowler v svojih raziskavah ločuje med vero (*faith*) in vsebino verovanja (*belief*).[47] Vero prepoznava v posameznikovemu iskanju smisla življenja, njegovem odnosu do samega sebe, drugih in sveta; razumeva jo kot osebni odgovor vsemu, s čimer se človek srečuje. Čeprav priznava, da nanjo vplivajo posamezne religiozne tradicije, pa poudarja, da gre predvsem za osebno naravnanost in ne za sprejemanje nekega sistema. Tako niti ni nujno, da vera dobi religiozni izraz. Med vero (*faith)* in religijo (*religion*) naj bi bilo sicer dinamično vzajemno razmerje. Vera se namreč oblikuje tudi ob elementih, ki izvirajo iz religiozne tradicije (besedila, razodetja, simboli, liturgija), medtem ko le-ta dobiva vedno novo svežino iz izražanja posameznih elementov v konkretnem verskem življenju posameznika. Fowler skladno s Tillichom in Niebuhrnom meni, da je vera nekaj univerzalno človeškega. Posameznik je – preden se odloči, ali bo religiozen ali ne, preden postane katoličan, protestant, jud ali musliman – že zaznamovan z izkušnjo vere. Ne glede na religiozno pripadnost se namreč vsakdo sooča z vprašanjem, kako osmisliti bivanje, da le-to ni zgolj životarjenje. Vera je tako tudi najbolj temeljna kategorija, ko govorimo o človekovem odnosu do presežnega. Kljub raznolikim vsebinam različnih religioznih praks je prepoznana kot univerzalna celostna orientacija človekovega bivanja.[48]

---

[46] Prim. E. J. Korherr, n. d., 2229–222.
[47] Prim. S. Gerjolj, *Didaktika*, Skripta, Ljubljana 2003.
[48] Prim. J. W. Fowler, n. d., 4–14, 91.

Fowlerjevo pojmovanje verovanja izhaja torej predvsem iz izkušnje posameznika, ki skuša najti temelje svojega bivanja. Njegove opredelitve so eksistencialne (izhajajoče iz izkušnje) in relativistične (ne opirajo se na neko absolutno razodetje).[49] Na podlagi opisanega razumevanja vere je v temeljnih izhodiščih svojih raziskav razvoja človekovega verovanja upošteval Eriksonovo razvojno psihologijo, Piagetovo raziskavo kognitivnega razvoja in Kohlbergovo teorijo o ravneh moralnega razvoja.[50] Omenjenim avtorjem, ki skušajo razdeliti človeški razvoj v posamezne stopnje, priznava pomembno vlogo v opredeljevanju splošnih vzorcev posameznikove rasti, hkrati pa opozarja na pomen upoštevanja značajskih razlik in specifičnih značilnosti vsakega razvoja. Omejenosti formalnih opredelitev dinamike razvoja se zaveda tudi ob vzpostavljanju svoje stopenjske teorije na področju verovanja,[51] s katero skuša Piagetove stopnje kognitivnega razvoja in Kohlbergove stopnje moralnega razvoja na nek način preseči in nadgraditi z religiozno dimenzijo življenja. V nasprotju s Piagetom se na ravni kognitivnega ne izogiba čustvom in simbolom, medtem ko se od Kohlberga loči, ko moralnega razvoja ne pojmuje več kot pogoja za razvoj religiozne dimenzije, temveč vero razumeva kot temelj moralnega učenja, razmišljanja in delovanja.[52]

Religiozni razvoj Fowler razdeli na šest stopenj (pred njimi je še predstopnja nediferencirane vere): intuitivno-projektivna vera (zgodnje otroštvo), mitično-dobesedna vera (šolsko obdobje), sintezno-konvencionalna vera (obdobje pubertete), individualno-refleksivna vera (zgodnja odrasla doba in kasneje), povezujoča vera (obdobje srednjih let in kasneje) in univerzalna vera (zrelo

---

[49] M. Tittley, *Youth and faith development*, URL=»http://www.sonlifeafrica.com/model/faith.htm«. 21. 11. 2005.
[50] Fowler upošteva tudi Levinsonova obdobja življenjskega ciklusa, Jungovo teorijo o procesu individualizacije, Selmanovo teorijo o razvoju s pomočjo sprejemanja vlog in Keganove stopnje razvoja samega sebe. Prim. S. Gerjolj, n. d., 23.
[51] Niebuhr primerja razmišljanje o veri s kocko. Pogled lahko iz vsakega kota sicer usmeriš na vsaj tri stranice, toda kocka ima tudi zadnjo stran, dno in notranjost. Tako je tudi ob odkrivanju resnične podobe vere potrebno upoštevati različne vidike našega razumevanja in soočenja z njo, pri tem pa ne zanemariti, da še vedno ostaja tudi nekaj skrivnosti presežnega. Prim. J. W. Fowler, n. d., 32–33.
[52] Prim. J. W. Fowler, n. d., 98–101.

obdobje).[53] Otroci v zgodnjem šolskem obdobju so torej na stopnji mitično-dobesednega verovanja, ki ga bom podrobneje opisala.

Preglednica 1: Vzporednice med stopnjo religioznega razvoja in siceršnjim razvojem otrok 8–10 let

obdobje življenjskega cikusa (Levinson)	otroštvo
stopnja psihosocialnega konflikta (Erikson)	delavnost (podjetnost) : občutek manjvrednosti
stopnja spoznavnega razvoja (Piaget)	konkretnologične operacije
stopnja moralnega razvoja (Kohlberg)	prehod na konvencionalno raven
stopnja verovanja (Fowler)	mitično-dobesedna vera

1.6.1.2 Mitično-dobesedno verovanje

Na tej stopnji religioznega razvoja otroci prevzamejo zgodbe, verovanje in običaje, ki izražajo njihovo pripadnost določeni skupnosti. Skladno z bliskovitim razvojem konkretnologičnih operacij se kaže težnja po oblikovanju bolj urejenega, časovno linearnega in zanesljivega sveta. Medtem ko je na stopnji intuitivno-projektivne vere svet dejstev močno prežet s fantastičnimi prvinami, pa prehod v mitično-dobesedno obdobje verovanja prinese težnjo po ločevanju med dejanskim in domišljijskim, med tistim, kar resnično obstaja in kar je le navidezno resnično. Otroci skušajo posamezne trditve preveriti in raziskati, kar pa ne pomeni odpovedi domišljijskemu svetu, temveč zgolj omejitev le-tega predvsem na svet igre, sicer pa podrejenega izkušnji bolj predvidljivega sveta. V tem obdobju se zelo poveča sposobnost oblikovanja zgodbe (nekakšen medij, preko katerega otrokove izkušnje dobijo svoj pravi pomen, se ohranijo in primerjajo z drugimi), pripovedovanja o posameznih izkušnjah, pri čemer so otroci osredotočeni na konkretno dogajanje. Opisujejo ga, kot bi govorili o reki prav iz sredine njenega toka, brez da bi zmogli nanjo pogledati tudi iz obrežja.

[53] Prim. J. W. Fowler, n. d., 113.

Sam pomen je torej ujet v jedru pripovedovanja, ki ga otroci še ne zmorejo razčleniti in posplošiti. Svet in življenje dojemajo linearno-narativno. Ko odkrivajo posamezna nasprotja znotraj stvarnosti, ostajajo v svetu pripovedi. Simbole, moralne zahteve in zgodbe še vedno razlagajo dobesedno in enodimenzionalno, zato naletijo na težave, ko jih skušajo umestiti v svoj pojmovni svet. Otroci se že zmorejo vživeti v vlogo drugega, tako tudi ločijo med perspektivo Boga in lastnim pogledom na svet. V odnosih uveljavljajo imanentno doživljanje pravičnosti, ki pravico kaznuje, dobro pa poplača (logika »fair play«). Iz opisanega doživljanja sveta in odnosov z drugimi izhaja tudi podoba Boga, za katero so značilni antropomorfni elementi. Otroci Boga opisujejo s človeškimi lastnostmi (star mož z dolgo belo brado).

Kako si predstavljaš Boga?

- *Da je človek in čarovnik. Prijazen in dobrosrčen je* (VVF).
- *Boga si predstavljam zelo prijaznega. Ima bele obleke, dolge lase* (VVB).
- *Človeško obliko ima – tako kot v risanki. Rekel je, da nas je ustvaril po lastni podobi, zato nam je podoben. Ima moč. Oblečen pa ni tako kot mi, ima kaj lepšega, zlato obleko kot kralj* (VVI).
- *Roke ima čez cel svet, vesolje je glava, v nebesih so pa noge in trup. Zelo zelo velik človek, ki vidi ves svet. Dela, kar hoče* (VVK).

Je Bog zaskrbljen, če narediš kaj narobe?

- *Ja. Ko bo prišel sodni dan, bi Bog raje, da pridem v nebesa kot v pekel.*

Zakaj?

- *Ker me ima rad* (VVH).

Njegovo prebivališče si predstavljajo v nebesih med oblaki, od koder kot pravičen sodnik dobro plačuje in hudo kaznuje.

Kje so nebesa?

- *Mislim, da so gor v nebesih, med oblaki, pekel je pa dol pod zemljo* (VVB).

Na podobo Boga in vedenje o presežnem seveda v veliki meri vpliva kulturno okolje in vzgoja v družini, čeprav ga otroci že sooblikujejo tudi skladno s svojimi izkušnjami, miselnim in vrednotenjskim sistemom.[54]

Kako si predstavljaš Boga?

- *Bog je po naši podobi. Predstavljam si tisti trikotnik, v katerem je oko.*

Bog zgleda tako?

- *No, po naši podobi je, samo ga nisem še videl.*

A potem je Bog kot trikotnik?

- *Ne, to je samo znamenje. Sicer ima brado, sive lase, palico in modro obleko.*

Tako palico kot Miklavž?

- *Ne, ni tako velika. Ima tako kot kralj* (VVH).

Pri umestitvi presežnega v sistem konkretno-logičnih operacij otroci pogosto naletijo na njim nerazumljiva neskladja in nasprotja. Ustrezno je, da s preprosto in čim bolj nazorno razlago pokažemo, da njihova pogosto nasprotujoča si vprašanja jemljemo resno. Namesto dogmatičnih in absolutno veljavnih trditev je seveda potrebno uporabiti pripovedno in simbolno govorico.[55]

1.6.2 Stopnje religioznega razvoja po F. Oserju in P. Gmünderju

Oser in Gmünder ob upoštevanju dognanj kognitivne razvojne psihologije opišeta pet stopenj (pred njimi je še stopnja dihotomije med zunanjim in notranjim) religioznih presoj, ki jih poimenujeta: orientacija k absolutni heteronomiji (*deus ex machina*), orientacija *do ut des*, orientacija k absolutni avtonomiji (deizem), orientacija k posredniški avtonomiji in odrešenjskemu

---

[54] J. Westehoff verovanje v tem obdobju poimenuje kar izkušenjska vera. Poudarja, da otroci preizkušajo, raziskujejo in posnemajo verovanje svojega okolja, pri čemer pa na podlagi opazovanja in različnih interakcij že razvijajo svojo lastno obliko verovanja. Prim. URL=»http://www.sonlifeafrica.com/model/faith.htm«.

[55] Prim. J. W. Fowler, n. d., 135–137, 149–150 in S. Gerjolj, n. d., 25–26.

načrtu, orientacija k intersubjektivnosti. Stopnje se razlikujejo glede na način oblikovanja religioznih presoj, na katere vpliva posameznikovo izkustvo, odnos do religioznih besedil in vključevanje v določeno religiozno skupnost, ter posameznikov odnos do presežnega in pomembnih življenjskih vprašanj (svetovni nazor, vprašanja trpljenja in smrti, sreče).[56]

Religiozne presoje otrok v zgodnjem šolskem obdobju Oser in Gmünder uvrščata predvsem na prvo (8–10 let) in drugo (8–18 let) stopnjo.

Prvo poimenujeta orientacija k absolutni heteronomiji (»Bog zmore vse« – *deus ex machina*). Boga otroci razumejo kot absolutni subjekt, vsemogočno bitje, ki človeka vodi in usmerja z neposredno oblastjo. Tako je vse popolnoma določeno.

Misliš, da smo na svetu s kakšnim namenom?

- *Mislim, da imamo kakšen namen, samo ne vem, zakaj. Namen določi Bog* (VVA).

Zakaj smo na svetu ljudje?

- *Mislim, da nas je Bog zato ustvaril po svoji podobi, da bi njega spoštovali in da bi bili prijazni do njega pa da bi bilo čim več vernih, ki verujejo v Boga na svetu. Človeka ustvari z namenom, da bo več ljudi častilo njega in da bi ga imeli radi. Tudi da se bodo imeli med seboj radi* (VVB).
- *Brez nas bi bilo dolgčas Bogu* (VVC).

Človek se zgolj odziva na aktivnost te ultimativne oblasti; je nekakšen heteronomni izvršilni organ. Pokorščina Bogu prinaša plačilo, nepokorščina pa kazen. Če ni izpolnjena njegova volja, je prekinjena povezava z njim. Moč presežnega bitja, ki je pojmovano kot oseba, duh, Bog, je v tem obdobju prvič jasno ločena od moči in vpliva staršev ter vzgojiteljev.[57]

---

[56] Prim. F. Oser, *Der Mensch – Stufen seiner religiösen Entwicklung: ein strukturgenetischer Ansatz*, Gütersloh: Chr. Kaiser/Gütersloher Verlagshaus, 1996, 15–16, 26, 80.
[57] Prim. F. Oser, n. d., 19, 80–82 in R. Oberle, *Religiöse und moralische Entwicklung im Kindes- und Jugendalter*, URL=»http://www.familienhandbuch.de/cmain/f_Aktuelles/a_Kindliche_Entwicklung/s_1450.htm

Druga stopnja pa je poimenovana kot orientacija k relativni avtonomiji. Značilna je daj-dam (*do ut des*: če človek Bogu daruje svoje molitve in napore, potem mu ta da, kar potrebuje) naravnanost. Bog dobro nagrajuje, slabo pa kaznuje; med njim in človekom je vzajemen odnos. Z dobrimi deli, primernim vedenjem, molitvijo in verskimi obredi posameznik lahko vpliva na Boga. Kot subjekt je torej aktiven, pri čemer skuša s svojim ravnanjem preventivno preprečiti kazen ali jo vsaj omiliti; človek na nek način skuša koordinirati moč presežnega bitja.[58]

---

l#wie«. 21. 11. 2005.

[58] Prim. F. Oser, n. d., 84 in URL=http://www.familienhandbuch.de/cmain/f_Aktuelles/a_Kindliche_Entwicklung/s_1450.html #wie«.

2 KATEHEZA

V drugem poglavju bom predstavila pojmovanje kateheze znotraj Cerkve, pri čemer bom upoštevala apostolsko spodbudo Janeza Pavla II. *O katehezi v našem času* (OK), *Katekizem katoliške Cerkve* (KKC), *Splošni pravilnik za katehezo* (SPK), *Izberi življenje: Sklepni dokument Plenarnega zbora Cerkve na Slovenskem* (IŽ) in *Katehetsko-pedagoški leksikon* (KPL).[59] Čeprav se v nalogi želim posebej posvetiti katehezi znotraj krdela, se mi zdi pomembno, da pri tem izpostavim tudi temeljne značilnosti in vlogo kateheze v siceršnjem pastoralnem delu Cerkve, katere del je tudi Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov (ZSKSS).

2.1 Izvor, definicija, namen in cilji kateheze

Slovar slovenskega knjižnega jezika pojmu »kateheza« dodeli terminološki kvalifikator rel. (religija) in dva pomena: (1.) metodična obravnava kakega zaključenega verskega vprašanja (pisati, sestavljati kateheze) in (2.) poučevanje verouka.[60] V *Slovenskem pravopisu* je kateheza opredeljena s kvalifikatorjem pojm. (pojmovno) kot (1.) poučevanje verouka, ob kvalifikatorju števn. (števno) pa je podan primer (2.) pisati ~e |sestavke|.[61] Tako slovar kot pravopis katehezo torej omejita na področje poučevanja verouka in sestavke o verskih vprašanjih.

---

[59] Slovenska škofovska konferenca, *Katekizem katoliške Cerkve*, Družina, Ljubljana 1993; Kongregacija za duhovščino, *Splošni pravilnik za katehezo* (1997), CD 75, Družina, Ljubljana 1998; Janez Pavel II., *Apostolska spodbuda O katehezi v našem času* (1979), CD 5, Ljubljana 1980; *Izberi življenje: Sklepni dokument Plenarnega zbora Cerkve na Slovenskem*, Družina, Ljubljana 2002 in *Katehetsko-pedagoški leksikon* (prir. F. Škrabl), Katehetska knjižnica 12, Katehetski center – Knjižice, Ljubljana1991.
[60] *Slovar slovenskega knjižnega jezika*, ZRC SAZU, DZS, Ljubljana 2000.
[61] *Slovenski pravopis*, ZRC SAZU, Založba ZRC, Ljubljana 2001.

V Svetem pismu najdemo glagol *kateheín* (katehizirati) samo v Novi zavezi (osemkrat),[62] in sicer v povezavi z izročanjem in sprejemanjem evangeljskega oznanila, pri čemer gre za obliko besedne in dialoške komunikacije. Le-ta skuša prebuditi odmev pri tistih, ki poslušajo in sprejemajo besedo. Kadar se glagol nahaja v neprehodni obliki, pomeni »(neubrano) doneti, odmevati«, medtem ko ima prehodna oblika dvojni pomen: »vzbujati odmev v ušesih, koga obvestiti« ali »učiti z živim glasom, koga poučiti«. Slednjega zasledimo samo pri apostolu Pavlu, ki je dal glagolu tudi izvirni pomen: »poučiti v veri, poučiti o vsebini vere«.[63]

V OK je kateheza predstavljena kot ena glavnih nalog, zaupanih Cerkvi, ki izvršuje Kristusovo naročilo apostolom, naj učijo vse narode izpolnjevati vse, kar koli jim je zapovedal (prim. Mt 28,19–20). Njen dvojni namen je »začetno stopnjo vere […] privesti do zrelosti in s poglobljenim ter načrtnejšim poznanjem osebe […] Jezusa Kristusa oblikovati pravega Kristusovega učenca« (OK 19). Dokument vseskozi poudarja, da v središču kateheze stoji oseba Jezusa Kristusa. »Katehizirati pomeni voditi koga, da [Kristusovo] skrivnost preiskuje v vseh njenih razsežnostih« (OK 5). Vsak katehet se mora torej zavedati: »Moj nauk ni moj nauk, temveč tistega, ki me je poslal« (Jn 7,16).

V KKC beremo, da so s pojmom »kateheza« že zgodaj »poimenovali celoto prizadevanj v Cerkvi za oblikovanje učencev, za pomoč ljudem, da bi verovali, da je Jezus Božji Sin, in po veri imeli življenje v njegovem imenu, za vzgajanje in poučevanje v tem življenju in tako za graditev Kristusovega telesa« (KKC 4). Gre torej za »vzgojo otrok, mladine in odraslih v veri, [ki] vsebuje predvsem organski in sistematični pouk v krščanski veri, da bi jih uvedli v polnost krščanskega življenja« (KKC 5). Pri tem se katehetsko delo naslanja na »prvo oznanilo evangelija ali misijonsko pridiganje za prebuditev vere; iskanje razlogov za verovanje; izkustvo krščanskega življenja; obhajanje zakramentov; vključevanje v cerkveno skupnost; apostolsko in misijonarsko pričevanje« (KKC

---

[62] Rim 2,18; 1 Kor 14,19; Gal 6,6a in 6b; Lk 1,4; Apd 18,25; 21,21 in 24.
[63] Prim. A. S. Snoj, n. d., 146–147.

6). »Kateheza je [tako] po notranje povezana z vsem življenjem Cerkve« (KKC 7).

V izhodišču in središču vsake kateheze je oseba Jezusa Kristusa, preko katere se razkriva »celoten večni Božji načrt«. »[V] občestvo z Jezusom Kristusom in do globoke domačnosti z njim« pa je usmerjen tudi cilj katehiziranja (KKC 426; prim. KKC 1698). Kateheza mora razodevati veselje do Kristusove poti, ki »vodi v življenje« (prim. Mt 7,14), in vsebovati: katehezo o Svetem Duhu, milosti, blagrih, grehu in odpuščanju, človeških krepostih, krščanskih krepostih, dvojni zapovedi ljubezni in njenem cerkvenostnem značaju (prim. KKC 1697).

Tako kot OK in KKC tudi SPK poudari, da je bistveni namen kateheze v oblikovanju občestva z Jezusom Kristusom, ki »po svoji notranji dinamiki nagiblje učenca, da se združi z vsem, s čimer je Jezus Kristus sam globoko združen: z Bogom, njegovim Očetom, ki ga je poslal na svet, in s svetim Duhom, ki ga je spodbudil za poslanstvo; s Cerkvijo, njegovim telesom, za katero se je daroval, in z ljudmi, svojimi, katerih usode je hotel biti deležen«. Cilj kateheze se tako izraža v izpovedi vere v edinega Boga: Očeta, Sina in Svetega Duha (prim. SPK 80–82).

Kateheza kot »celostno krščansko oblikovanje, odprto za vsa področja krščanskega življenja« zgoraj opisani namen doseže z uresničevanjem med seboj prepletenih temeljnih nalog, ki katehizirancu pomagajo spoznavati, obhajati, živeti in premišljevati Kristusovo skrivnost: poznavanje vere, liturgična vzgoja, moralna vzgoja, učenje molitve, uvajanje in vzgoja za skupnostno življenje in poslanstvo. Kot sredstvi za dosego omenjenih nalog SPK izpostavi posredovanje evangeljskega sporočila in izkušnjo krščanskega življenja (prim. SPK 84–87).

Kateheza kot »delo uvajanja, vzgoje in pouka« je proces hoje za Kristusom evangelija v Duhu nasproti Očetu, ki vodi k zrelosti vere. Pod vodstvom Svetega Duha se kot sporočanje Božjega razodetja navdihuje ob Božji pedagogiki, kot se kaže pri Kristusu in v Cerkvi. Gre za dialog, ki ga Bog vodi z

vsakim človekom, zato so cilji kateheze: pospeševanje postopne in skladne sinteze med polno pritrditvijo človeka Bogu in vsebinami krščanskega nauka, razvijanje vseh razsežnosti vere, spodbujanje človeka, da se ves prepusti Bogu in spozna poklic, h kateremu ga Bog kliče (prim. SPK 144).

KPL povzame različne definicije kateheze in izpostavi bistvo katehetske dejavnosti v treh dejavnikih: Božji besedi, veri in Cerkvi. Kateheza je tako najprej »služba besede, torej služba evangelizacije, […] posredovanje krščanskega oznanila in oznanjevanje Jezusa Kristusa, jedro oznanila in najvišji izraz besede«. Božja beseda ni le »razodetje resnice«, temveč tudi »osvetljevanje, razlaga, opozarjanja, obljuba, odrešujoče oznanilo«. Drugi sestavni dejavnik je »vzgoja vere, cerkveno posredovanje za pomoč pri rojevanju in rasti vere, v skupnosti in posameznikih, vse do njene zrelosti«. Vedno pa je kateheza v svojem bistvu »izraz cerkvene resničnosti in nujna sestavina poslanstva Cerkve«. Kateheza torej ni le posredovanje nauka in znanja, temveč tudi vzgojno delovanje in proces uvajanja, zorenje naravnanosti in prevzemanje življenjskega načrta.[64]

Pismo slovenskih škofov o katehezi med prednostnimi izzivi za slovensko katehezo med drugim poudari vlogo laikov in izpostavi tudi »pospeševanje malih skupin po župnijah« ter »izboljšanje in pomnožitev krajev, trenutkov in sredstev za katehezo«.[65] »Različna ›združenja, gibanja in skupine vernikov‹, ki se razvijajo v delni Cerkvi, imajo [namreč] za cilj, da pomagajo učencem Jezusa Kristusa izpolnjevati njegovo laiško poslanstvo v svetu in v sami Cerkvi.« Ker je »kateheza vedno temeljna razsežnost pri formaciji vsakega laika«, si »ta združenja in gibanja redno pridržijo ›posebne čase za katehezo‹« (prim. SPK 261).

Iz omenjenih del je razvidno, da je kateheza cerkvena dejavnost, ki vero posameznika in skupnosti vodi k zrelosti in polnosti krščanskega življenja. Pri tem je bistvena njena osredotočenost v živem občestvu z osebo Jezusa

---

[64] Prim. KPL, 293–294.
[65] Prim. A. S. Snoj, n. d., 165.

Kristusa, ki je hkrati vir in cilj vsakega katehetskega delovanja. »[G]re za poznavanje vere in za življenje po veri, tako da ves človek v svojih najglobljih izkušnjah čuti, da ga je prekvasila Božja beseda« (IŽ 345).

2.2 Viri, oblike in metode katehiziranja

»Vir, iz katerega kateheza črpa svoje sporočilo, je Božja beseda«, ki jo sprejemamo po »enem samem zakladu Božje besede, ki je bil izročen Cerkvi« in je sestavljen iz izročila in Svetega pisma (prim. SPK 94). Božjo besedo, ki jo verodostojno razlaga cerkveno učiteljstvo, kristjani premišljujejo, obhajajo v liturgiji, razodevajo v življenju Cerkve, poglabljajo s teološkim raziskovanjem, razodeva pa se v pristnih verskih in moralnih vrednotah znotraj različnih kultur. Sveto izročilo, Sveto pismo in cerkveno učiteljstvo tako kot glavni viri kateheze črpajo iz živega vira Božje besede, ki jo izražajo z raznoliko govorico svetopisemskih odlomkov, liturgičnih besedil, spisov cerkvenih očetov, izjav cerkvenega učiteljstva, simbolov vere, pričevanja svetnikov in teoloških razmišljanj (prim. SPK 95–96).

Znotraj trajne vzgoje v veri med številnimi oblikami kateheze ločimo tri temeljne oblike, ki se med seboj dopolnjujejo: sistematično, liturgično in priložnostno katehezo. Sistematična kateheza vključuje katehezo predšolskih otrok, katehezo osnovnošolcev, katehezo srednješolcev in katehezo odraslih. Temelji predvsem na študiju in poglabljanju Svetega pisma ter študiju socialnega nauka Cerkve, ki skuša povezati človekovo življenje v družbi z evangeljskimi smernicami. Omenjeno katehezo dopolnjuje liturgična, ki pripravlja na zakramente in vzgaja k razumevanju in globlji izkušnji liturgije (prim. SPK 69–71). Priložnostna kateheza pa je »namenjena posebnim vrstam katehizirancev ali dogodkom, raznim stanovom, prizadetim in neprilagodljivim, ljudem na

družbenem robu in različnim drugim skupinam, kot so delavci, svobodni poklici, umetniki, znanstveniki, študenti«.[66]

OK poudarja, kako pomembno je, da so pri katehiziranju uporabljene ustrezne metode, prilagojene potrebam in zrelosti katehizirancev (starosti, umski razvitosti, stopnji cerkvene in duhovne zrelosti, socialnemu in kulturnemu okolju) (prim. OK 51). Enoten cilj katehetske metodologije, za dosego katerega je potrebno upoštevanje sodobnih spoznanj pedagogike in katehetike, je vzgoja v veri. Metoda mora služiti razodetju in spreobrnjenju ter vsebino podajati na način, ki ustreza naravi sporočila, virom, jeziku in konkretnim okoliščinam katehiziranja. »Dobra katehetska metoda zagotavlja zvestobo vsebini« (prim. SPK 148–149).

Na splošno lahko govorimo o induktivni in deduktivni metodi katehiziranja. Prva predstavlja dejstva, kot so svetopisemski dogodki, liturgična dejanja, dogodki iz življenja Cerkve in vsakdanjega življenja, s tem da razločuje njihov pomen znotraj Božjega razodetja, medtem ko deduktivna metoda razlaga dejstva, tako da izhaja iz njihovih vzrokov. SPK omenja še eno delitev metodoloških pristopov, in sicer kerigmatično ali sestopajočo pot in eksistencialno ali dvigajočo se pot. Kerigmatična izhaja iz oznanila sporočila, kot je le-to izraženo v glavnih dokumentih vere (Sveto pismo, liturgija, nauk), in ga povezuje z življenjem, eksistencialna pa iz človeških razmer, ki jih osvetljuje v luči Božje besede (prim. SPK 150–151). Sodobne smernice za katehetsko delo, znotraj katerega je kateheza zvesta človeku in Bogu, pouk pa prilagojen učencu in zvest vsebini, predlagajo za današnje razmere primernejši didaktični vzorec, ki ustrezno povezuje tako antropološki kot kerigmatični vidik. Antropološko-kerigmatični vzorec prepletanja v katehezi upošteva različne kategorije naslovljencev, njihov položaj, starostno obdobje, telesne, duševne, duhovne, doživljajske, spoznavne in udejstvovalne zmožnosti. Hkrati pa teološko vsebino oziroma veselo oznanilo, katerega jedro je Kristusova velikonočna skrivnost, navezuje na učenčeve globinske izkušnje, s čimer je omogočen katehetski

[66] Prim. A. S. Snoj, n. d., 152.

proces izročanja vere.[67] Ne glede na metodo pa je nujno, da kateheza upošteva štiri temelje (prim. Apd 2,42–47), iz katerih raste Cerkev in tudi vera posameznika: pričevanje veselega oznanila (martirijo), vstop v skupnost in izgrajevanje občestva (koinonijo), sprejem znamenj v skupnosti (liturgijo) in dejavno služenje v ljubezni (diakonijo).[68]

IŽ med poudarki za prenovo kateheze na Slovenskem navaja, da je potrebno preiti »od kateheze učenja, spominjanja in utrjevanja znanja h katehezi, ki išče odgovore na življenjska vprašanja v luči vere; od posredovanja veroučnih vsebin na način, ki nagovarja razum in spomin, h katehezi, ki nagovarja celotnega človeka in uvaja posameznika in skupino v življenje po veri« (IŽ 349). V skladu s tem so tudi smernice katehetskega dela v Sloveniji usmerjene v celostno učenje,[69] ki upošteva vse duševne funkcije posameznika: doživljajsko ali afektivno, spoznavno ali kognitivno in dejavnostno ali operativno.[70] Pri tem je potrebno ustrezno uporabiti vsa sredstva sodobne komunikacije. Metode podajanja vsebin morajo biti raznolike in prilagojene posameznim naslovljencem kateheze: pripovedovanje, dramatizacija, uporaba avdiovizualnih sredstev, pričevalec, mim, igra vlog, igra, obhajanje in slavljenje, pesem, petje, bansi, glasba, tonski in zvočni posnetki, risba, izrazna risba, fotomontaža, poster, plakat, strip, flanelogram in magnetogram, prosojnica in grafoskop, avdiovizualna montaža, film, video in uporaba multimedijske komunikacije.[71]

---

[67] Prim. A. S. Snoj, n. d., 233.
[68] Prim. A. S. Snoj, n. d.,156–160.
[69] Tudi Unesco poudarja, da izobraževanje poteka na štirih področjih pridobivanja znanja. Človeka namreč usposablja, da se bo naučil živeti, vedeti, delati in biti. V štiri stebre celostnega učnega procesa je torej vključena tudi religioznost oziroma vernost. Prim. A. S. Snoj, n. d., 182.
[70] Prim. A. S. Snoj, n. d., 186–207.
[71] Prim. A. S. Snoj, n. d., 244–284.

3 DUHOVNOST IN SKAVTSTVO

Po pregledu pojmovanja kateheze znotraj Cerkve se bom v sledečem poglavju posvetila vključevanju le-te v ZSKSS, še prej pa pregledala, kako je duhovnost nasploh prisotna v Baden-Powellovi misli in osnovnih vodilih WOSM-a *(World Organization of the Scout Movement*/Svetovna skavtska organizacija). Ker gre v slovenski organizaciji za razvijanje katoliške duhovnosti, bom opredelitev katoliške izbire in s tem tudi temelja za izvajanje kateheze, osredotočene v živem občestvu z osebo Jezusa Kristusa, predstavila na podlagi Listine katoliškega skavtstva in Listine slovenskega katoliškega skavtstva.

3.1 Baden-Powellovo pojmovanje duhovnosti

Ko so Baden-Powella (Bi-Pi)[72] leta 1926 na neki konferenci o vlogi religije znotraj skavtskega gibanja prosili, naj pojasni, kako se v organizacijo vključuje vera, je Bi-Pi odgovoril: »Ni je treba vključevati, ker je že notri. Je temeljni dejavnik skavtstva.«[73] Tudi njegovo najpomembnejše delo *Scouting for boys* (v slovenskem prevodu je priročnik izšel leta 1932 pod naslovom *Skavt: Navodila*

---

[72] Robert Stephenson Smyth Baden-Powell (Bi-Pi) je ustanovitelj skavtstva. Rodil se je leta 1857 v Londonu. Bil je živahen otrok; zanimal se je za naravo, se odlikoval v športu in izkazal z risarskim, igralskim in glasbenim talentom. Po srednji šoli je nastopil vojaško službo. Kot konjeniški častnik je deloval v Indiji, kjer je postal stotnik in si pridobil visoko indijsko odlikovanje za lov s kopjem na konju na divje svinje. Vojaško kariero je nato nadaljeval v Južni Afriki, kjer so ga zaradi spretnosti v izvidništvu in ogledništvu poimenovali »Impeesa« (»volk, ki nikoli ne spi«). Po vrnitvi v domovino je začel zbirati gradivo za knjigo, s katero je želel mladim pomagati, da bi zrasli v zrele ljudi. Takrat so v šolah že brali njegov priročnik za izvidništvo. Zaradi svoje velike zamisli – skavtstva – je bil pripravljen zapustiti vojaško službo, a mu kralj zaradi izkušenosti in hrabrosti tega ni dovolil vse do leta 1907. Tedaj je zbral 22 dečkov iz različnih socialnih slojev in z njimi 25 dni taboril na otoku Brownsea v Rokavskem prelivu. Začetek taborjenja 15. junija 1907 je tako postal ustanovni dan organizacije. Skavtsko življenje je osnoval na delu, učenju in igri. Leta 1908 je svojo zamisel skavtstva nazorno predstavil v knjigi *Scouting for boys*, ki je postala prava uspešnica. Gibanje je doživelo nesluten razvoj. Prvotno je bilo namenjeno le fantom od 12. do 18. leta, vendar so se mu kmalu pridružila tudi dekleta. Leta 1913 so bili ustanovljeni še volčiči (7–11 let), 1917. pa roverji (nad 18 let). Bi-Pi je umrl v vzhodni Afriki leta 1941. Prim. *Dvigni peruti*, 11–13.

[73] World Organization of the Scout Movement: *Scouting and Spiritual Development*, World

za vzgojo dobrih državljanov), v katerem teoretično predstavi skavtstvo, izraža, da je duhovna dimenzija v samih temeljih Bi-Pi-jeve zamisli skavtskega gibanja v polnosti navzoča. Vključuje se v vzgojno metodo, ki zajema celostni razvoj mladega človeka in ne podaja le znanja, temveč »stremi za tem, da vzbudi v dečkih željo po samostojnem učenju«.[74] Med temelje, ki omogočajo dobro vzgojo, pa Bi-Pi ni postavil le duhovnosti kot človekove razsežnosti, ki priznava pomen presežnega, temveč religioznost, vero, ki je osebni odnos do Boga in se hkrati živi znotraj skupnosti ter ima oblikovan kult, moralo in nauk. Pravi, da bi organizacija, ki jo je ustanovil, brez vere izgubila svoj smoter.[75] Prepričan je, da »noben človek ne more biti resnično dober, če ne verjame v Boga in ni pokoren njegovim zakonom. Zato morajo vsi skavti imeti svojo vero. […] Osnova vseh oblik vere je spoštovanje Boga, bližnjega in samega sebe kot Božjega služabnika.«[76] Bi-Pi je v svoje vodenje vključeval krščanstvo, ki je v njegovem okolju prevladovalo, čeprav je jasno poudaril, da želi preseči meje ene religije in se odpreti raznolikim religioznim okoljem, v katera se bo skavtstvo razširilo. »Je mnogo ver, kot rimsko-katoliška, protestantska, judovska, mohamedanska itd., ali glavno je, da pripadniki vseh teh veroizpovedi časte Boga, čeprav na različne način. So kakor armada, ki služi istemu kralju, čeprav razpada v različne vrste orožja, v konjenico, pehoto, topništvo in nosi različne uniforme. Ako se torej snidete z dečkom kake druge vere, mu ne smete biti sovražni, ampak morate priznati, da je kakor vojak v vaši lastni armadi, čeprav v drugi uniformi, in da služi istemu kralju kot vi.«[77] Bog je zanj predvsem neskončna Ljubezen, ki se ne meni za razlike v veroizpovedi, temveč blagoslavlja vsakogar, ki se v služenju Njemu resnično trudi narediti, kar najbolje more.[78] V priročniku v treh točkah predstavi stališča najvišjega odbora za obredna pravila. Prva pravi: »Želi se, da vsak skavt pripada kaki veroizpovedi in obiskuje nje službo božjo.« Druga naroča, naj se v četah, sestavljenih iz članov iste verske skupine, četovodja posvetuje s svojim župnikom ali duhovniško oblastjo o

---

Scout Bureau, Geneva 2001, 29.
[74] Prim. R. Baden-Powell, *Skavt: Navodilo za vzgojo dobrih državljanov*, Merkur, Ljubljana 1932, 3.
[75] Prim. R. Baden-Powell, n. d., 337.
[76] *Scouting and Spiritual Development*, 29.
[77] R. Baden-Powell, n. d., 262.
[78] Prim. *Scouting and Spiritual Development*, 32.

najprimernejših »verskih vajah«. V tistih četah, ki so sestavljene iz skavtov različnih veroizpovedi, pa – kot naroča tretja točka – naj se člane spodbudi, da obiskujejo bogoslužje svoje veroizpovedi. V zadnjem primeru naj bo na taboru oblika vsakodnevne molitve ali tedenskega bogoslužja najpreprostejša, udeležba pa popolnoma prostovoljna.[79]

Bi-Pi-jevo pojmovanje vere, ki ga je vključeval v skrb za duhovnost kot sestavni del celostne vzgoje v procesu rasti k zrelemu človeku, je zgoščeno zajeto v naslednjih mislih: »Če želiš zares hoditi po svoji poti proti uspehu, to je proti sreči, ne le da se moraš varovati, da bi delal proti veri, ampak moraš dati versko osnovo svojemu življenju. Vera, na kratko povedano, pomeni naslednje: najprej vedeti, kdo in kaj je Bog; potem pa na najboljši možni način živeti življenje, ki nam ga je On podaril, in narediti, kar On pričakuje od nas. Slednje se najbolj uresničuje, kadar naredimo kaj za druge. Kot korak za dosego prej povedanih točk in za izogib ateizmu ti priporočam dve stvari. Prva je branje tiste stare in častitljive knjige, ki je Sveto pismo, v kateri boš poleg Božjega razodetja odkril tudi zanimivo zbirko zgodovine, poezije in morale. Drugi korak pa je branje čudovite stare knjige – Narave. To je opazovanje in proučevanje vsega, kar lahko najdeš med lepotami in skrivnostmi, ki ti jih le-ta ponuja v tvoje veselje.«[80] Začetniku skavtstva je bil Bog predvsem prijatelj in stvarnik vsega. Vanj je trdno veroval, Bog je bil zanj dom, začetek, središče in konec vseh stvari, kar izraža tudi znamenje (pika, obdana s krogom) na njegovem nagrobniku, ki pomeni »odšel sem domov«.[81]

Pomen osebnega odnosa do Boga je Bi-Pi izrazil tudi v prvi obliki slovesne obljube ob sprejemu novih skavtov: »Obljubljam pri svoji časti, (1.) da bom izpolnjeval svojo dolžnost do Boga in domovine; (2.) da bom vedno pomagal svojemu bližnjemu in (3.) da bom pokoren skavtskim zakonom.« Tri dolžnosti, zajete v obljubi, ponazarjajo tudi trije kvišku dvignjeni prsti v skavtskem

---

[79] Prim. R. Baden-Powell, n. d., 338.
[80] F. Zorec, *Duhovnost v skavtstvu: Projekt skavtskega voditelja*, ZSKSS (interno gradivo), Maribor 2002, 5.

pozdravu.[82] V opisu dolžnosti do Boga Bi-Pi pripoveduje o tolažbi, ki jo prinaša krščanska vera, in vitezih, ki Boga niso častili le v cerkvah, temveč so občudovali njegovo delo tudi v vsem ustvarjenem. Poudarja, da »[v]era izgleda kot zelo preprosta stvar: (1.) Zaupaj v Boga! (2.) Stori dobro svojemu sočloveku!« Ob tem pa velik pomen da hvaležnosti, saj pravi: »Ko izvršuješ svojo dolžnost do Boga, mu bodi vedno hvaležen. Vsakokrat, kadar se veseliš kake zabave ali kake dobre igre ali kadar se ti kaj dobrega posreči, se mu zahvali za to, čeprav samo z nekaj besedami, prav tako kakor tudi po jedi zmoliš zahvalno molitev.« Dolžnost do Boga pomeni, da nikdar ne pozabiš nanj, temveč se ga spominjaš vedno in povsod. Tako tudi ne moreš storiti ničesar narobe, saj se boš ob misli nanj takoj spomnil, da je tvoje dejanje napačno.[83] Naše delo na zemlji Bi-Pi ponazori z zgodbo, ki pravi, da nas od nebes ločuje odeja, v kateri pa so luknje – zvezde, ki nastajajo z našimi dobrimi deli. Skavtom naroča, naj se potrudimo s svojim delom napraviti čim večjo luknjo v odeji, medtem ko bivamo na Zemlji.[84] Prav z dobrimi deli namreč kažemo, da je Bog ljubezen. Razvijati moramo talente, ki nam jih je Bog zaupal za potovanje skozi življenje. Dolžnost do Boga ni le, da najdemo oporo v njegovi dobroti, temveč da izpolnimo Njegovo voljo z ljubeznijo do bližnjega in dejanskim življenjem Jezusovih blagrov. Prava sreča je v služenju in na pravi poti k sreči je tisti, ki skrbi za srečo drugih.[85]

Ko Bi-Pi poda voditeljem nekaj praktičnih napotkov za vključevanje vere v posamezne dejavnosti, poudari, da je pomembnejše izvrševanje praktične vere kakor pa čisto duhovni pouk. Za vedno se ohrani samo tisto, kar se otrok sam nauči. To ima večji pomen za življenje kot ves šolski pouk. In ti napotki veljajo tudi za vero. Voditelj ima predvsem vlogo spodbujanja in usmerjanja v pravo smer. Pomemben je predvsem način, kako mu vero približa, saj je Bi-Pi prepričan, da je vsak otrok v svojem bistvu dovzeten za vero. Napaka, na

---

[81] Faith matters v World Organization of the Scout Movement, *God are you still in there? Spiritual development activity pack*, The Scottish Council, The Scout Association, Fordell Firs, Hillend, Dunfermline, 1.
[82] Prim. R. Baden-Powell, n. d., 45–46.
[83] Prim. R. Baden-Powell, *The Wolf Cub´s Handbook*, The Scout Association, 1968, 41.
[84] Prim. R. Baden-Powell, *Skavt*, 261–262.
[85] Prim. *Scouting and Spiritual Development*, 30.

katero opozori, je v samem načinu, kako se vero vključuje v posamezne dejavnosti. »Vero bi lahko in morali dečke učiti, ali ne na omleden, voden ali skrivnosten in mračen način; so pač pripravljeni, da jo sprejmejo, ako se jim predstavi z junaške strani in kot prirodna vsakdanja stvar vsakega poštenega moža. Deček se zelo lahko uvede vanjo s študijem prirode.« Poudari še, naj verski pouk ne bo žalosten. Omenja Bensona, ki pravi, da za kristjana ne obstajajo tri kreposti, temveč štiri: vera, upanje, ljubezen in humor. Vero je otrokom potrebno približati na način, ki upošteva njihovo razumevanje, saj jih v primeru, da ravnamo z njimi kot bi bili odrasli, dolgočasimo. Kot najboljšo pot za spoznanje Boga Bi-Pi pogosto poudarja »študij prirode« in izvrševanje vsakodnevnega dobrega dela, ki je tudi krščanska dolžnost.[86] Narava je tista, ki nam ponuja najbolj razumljivo in gorečo metodo. Znotraj šolskih zidov skušamo poučevati nauk in osnove teologije, medtem ko zunaj sije sonce, narava pa kar kliče, da preko nje z očmi, ušesi, nosom in dotikom zaznamo veličino Stvarnika. Za tistega, ki uporablja oči za gledanje, ušesa pa za poslušanje, je gozd laboratorij, kraj druženja in svetišče hkrati. Bi-Pi ob izjemnem pomenu, ki ga pripisuje odkrivanju Boga v stvarstvu, poudarja, da študij narave ne predstavlja oblike bogoslužja ali nadomestka za religijo, pogosto pa občudovanje in razumevanje narave prispeva korak h globlji veri. Skavtske dejavnosti morejo celo največje pobaline voditi k veri v Boga. V svojem zadnjem pismu vsem skavtom sveta Bi-Pi pravi: »Študij narave vam bo pokazal, kako čudovite stvari je Bog ustvaril na svetu, da bi bili srečni. […] Skušajte zapustiti ta svet vsaj malo boljši, kot ste ga prejeli.«[87]

V Bi-Pi-jevem priročniku najdemo tudi razpredelnico, v kateri so našteta narodna zla. Na prvo mesto je postavljeno brezverje, katerega vzrok vidi v ravnodušnosti do zahtev razuma (tja uvršča še pomanjkanje discipline, pomanjkanje domoljubja, sebičnost, nravno pokvarjenost, brezobzirnost do drugih in grozovitost), ki izvira iz pomanjkljivega obvladanja samega sebe. Kot sredstvo za obrambo pred brezverjem predlaga vzgojo značaja, ki se znotraj skavtske izobrazbe – zdravila in dopolnitve šolske vzgoje ter sistematične

---

[86] Prim. R. Baden-Powell, n. d., 259–260, 337.
[87] Prim. *Scouting and Spiritual Development*, 31–32.

izobrazbe – vrši z dobro okolico, čutom za čast, čutom dolžnosti, obvladovanjem samega sebe, čutom odgovornosti, iznajdljivostjo, ročno spretnostjo, Bogom po študiju prirode, vero čina, viteštvom, pripravljenostjo za pomoč in službo za domovino.[88]

Bi-Pi-jeva vera v Boga je pogosto neposredno izražena v njegovih smernicah za delovanje skavtskega gibanja. Hkrati pa lahko rečemo, da je verovanje samoumevno vpleteno tudi v povsem praktične opise vsakdanjega skavtskega življenja. Ob dejavnostih v naravi opozarja na hvaležnost Stvarniku, ob opisu telesnih vaj omenja, kako lahko telovadbo združimo z molitvijo (zahvaljevanje, izročanje Bogu), v dnevnem redu na taboru najdemo določen čas za molitev, nedeljo opiše kot Gospodov dan, ko naj bodo vsi skavti v krščanskih deželah zanesljivo pri sv. maši, dan pa naj izkoristijo tudi za odkrivanje Boga v naravi in izvrševanje dobrih del.[89] Bi-Pi je skratka želel vzgojiti mladega človeka, ki bo z vsem svojim bitjem v lastni življenjski izkušnji prepoznaval Božjo ljubezen, se zanjo zahvaljeval in v njeni moči tudi sam služil drugim. Tako pravi: »Vero samo prevzamem, ne morem pa se je naučiti. Vera ni zunanja navada, ki si jo nadeneš za nedeljo. Je resničen in oseben del mladostnikovega značaja, njegove duše in ne preobleka, ki jo lahko odložiš. Je vprašanje osebnosti, notranjega prepričanja in ne učenja.«[90] Vera je torej v Bi-Pi-jevi zamisli skavtstva sprejeta kot sestavni del življenja, ki je preprosto in naravno tudi del vseh skavtskih dejavnosti.

---

[88] Prim. R. Baden-Powell, n. d., 315.
[89] Prim. R. Baden-Powell, n. d., 215, 260.
[90] Prim. *Explorers of the invisible*, URL=»http://www.scout.org/wsrc/toolbox/TB014_SpiDev.pdf«. 20. 2. 2006.

3.2 Duhovnost v skavtstvu danes

Namen skavtskega gibanja, kot ga opredeljuje WOSM, je: »Prispevati k razvoju mladih ljudi pri doseganju njihovih polnih telesnih, intelektualnih, socialnih in duhovnih potencialov kot posameznikov, kot odgovornih državljanov in članov krajevnih, narodnih in mednarodnih skupnosti.« Skavtstvo poudarja celostni razvoj vsakega posameznika, vzgojo in izobraževanje odgovornih državljanov ter dopolnilni vpliv, ki ga ima pri vzgoji mladih (je le eden od dejavnikov, ki prispevajo k razvoju mladih). Čeprav ima širom sveta raznolike oblike, povsod lahko najdemo tri temeljna načela, ki so skupna vsem skavtinjam in skavtom ter izhajajo iz obljube.[91] V njih so zajeti temeljni zakoni in prepričanje. Nanašajo se na: (1.) dolžnost do Boga – celotni vzgojno-izobraževalni pristop gibanja pomaga mladim iskati duhovne vrednote življenja, saj je vera oziroma koncept višje sile nad človekom osnova skavtstva; (2.) dolžnost do drugih – zvestoba domovini, širjenje miru, sodelovanja in razumevanja ter udeleženost pri razvoju družbe ob priznavanju in spoštovanju dostojanstva sočloveka; (3.) dolžnost do sebe – odgovornost vsakega posameznika za razvoj lastnih sposobnosti.[92]

Znotraj skavtskega gibanja gre za neformalno obliko vzgoje otrok in mladostnikov. Pri tem je bistvenega pomena celostni pristop, ki upošteva posameznika v vseh njegovih razsežnostih – tudi v duhovni. Skavtski voditelji ne vzgajajo z namenom, da bi posameznika prilagodili nekemu predhodno danemu modelu, temveč v želji, da bi vsakega spodbudili k odgovornemu razvoju vseh dimenzij lastne enkratnosti in neponovljivosti ter prepoznavanju lastnega življenjskega poslanstva. Pot do zrele osebnosti je seveda pogojena s številnimi izkušnjami. Rast, temelječa na živi izkušnji in učenju z delom, je velikega pomena tudi na poti skavtske vzgoje, v katero mora biti torej v polnosti vključena skrb za duhovno rast. Le-ta ne sme postati nekaj obrobnega in ločenega, ampak v teoriji in praksi tesno prepletena z vsemi dejavnostmi

---

[91] Skavtska obljuba se glasi: »Pri svoji časti obljubljam, da si bom prizadeval/-a služiti Bogu in domovini, pomagati svojemu bližnjemu in izpolnjevati skavtske zakone.«
[92] Prim. *Dvigni peruti*, 10.

skavtskega življenja. Skrb za duhovni razvoj tako ni prepuščena zgolj trenutkom, ki so izrazito religiozne narave (molitev, kateheza, bogoslužje), temveč jo je potrebno spodbujati v okviru vseh dejavnosti. Delo v majhnih skupinah kot element skavtske metode npr. omogoča izražanje vsakega člana, vzgojo za prevzemanje in delitev odgovornosti, razvijanje konstruktivnih medsebojnih odnosov, oblikovanje lastne identitete in pripadnosti skupnosti. Pri tem lahko rečemo, da ne gre le za oblikovanje posameznikove čustveno-motivacijske in družbene ravni razvoja, temveč tudi za vzgojo njegove duhovne plati. Nanjo prav tako vpliva spodbujanje odgovornega odnosa do narave in številne dejavnosti v njej. Le-te človeku odpirajo oči za lepoto vsega ustvarjenega, kar more voditi k preprostemu zahvaljevanju in čaščenju. WOSM izpostavi pet načel duhovnega razvoja, ki se vključujejo v raznolike dejavnosti: sposobnost poslušanja, sprejemanja drugih; čut za občudovanje narave in življenja – prepoznavanje duhovne razsežnosti v njem; dejavno udejstvovanje v skupnosti, prevzemanje odgovornosti in sodelovanja z drugimi; razvijanje samodiscipline in odgovornosti do samega sebe; prepoznavanje potrebe in pomena molitve, čaščenja.[93]

Duhovni razvoj je torej vsebovan v temeljnih skavtskih načelih in je nepogrešljiv del skavtskega gibanja, ki mlade opogumlja, da se odprejo presežnemu in odkrijejo duhovno stvarnost, ki presega človeški svet. Duhovnost je način, kako posameznik živi vero kot odnos do Boga. Tako se oblikuje tudi osnova, deblo, na katerem lahko »zrastejo veje« formalnih oblik določene religiozne vzgoje. Skavtstvo je odprto za različna religiozna prepričanja, kar pa ne pomeni, da gre za nekakšen religiozni sinkretizem, mešanico raznolikih religioznih praks in prepričanj. WOSM v skladu z Bi-Pi-jevimi smernicami jasno poudarja, da skavtsko gibanje pomaga in opogumlja posameznika, da je zvest svojemu religioznemu prepričanju – da torej postane »pravi katoličan« ali »pravi musliman« ali »pravi budist« … – in poglobi ter obogati svojo vero, jo dejavno živi ter obenem razvije tudi strpen odnos do drugače mislečih. Osebna vera je osnova religioznih oblik duhovnosti, ki se v različnih skavtskih organizacijah

[93] Omenjena načela so znana tudi kot 5 W (*welcome, wonder, work, wisdom, worship*). Prim. *Scouting and Spiritual Development*, 35–44 in *Explorers of the Invisible*, 3.

med seboj razlikujejo. Nekatere temeljijo ne eni izmed religij (katoliški, muslimanski, judovski …), medtem ko druge odkrivajo duhovnost kot eno temeljnih človekovih razsežnosti, obliko religiozne duhovnosti pa prepuščajo izbiri vsakega posameznika (laične, nekonfesionalne organizacije)[94] ali pa združujejo različne oblike religioznosti. Ob vključevanju duhovne dimenzije v skavtsko vzgojo imajo veliko vlogo voditelji, ki ne vzgajajo z navodili in predavanji, temveč predvsem s svojim lastnim zgledom in pričevanjem, ki izžareva njihovo prijateljstvo do Boga, stvarstva, drugih in samega sebe.[95] Mlade spodbujajo, da niso le pasivni verniki, temveč dejavni člani okolja, v katerem živijo. Vera ima namreč svoj pomen le, kadar je povezana tudi z navadami in vedenjem v našem vsakdanjem življenju. Kolikor je le mogoče, se je potrebno izogniti suhoparnim razlagam in spodbuditi dejavnost vsakega posameznika, da tudi duhovno stvarnost spoznava s pomočjo izkušenj in učenja z delom. Otroci in mladostniki se veliko hitreje navdušijo, če je neka dejavnost zabavna, zato je nadvse dobrodošlo, da tudi duhovnost ni nekaj suhoparnega, temveč vključena v dejavnosti, ki pritegnejo in udeležence čim bolj aktivno vključijo. Zavedati pa se je potrebno, da svet, v katerem živimo, ni popoln, temveč resničen. Tudi vsi, ki stopajo po skavtski poti vzgoje, se

---

[94] Med tovrstne organizacije se uvršča ZTS (Zveza tabornikov Slovenije), ki je kot nacionalna skavtska organizacija članica WOSM-a (ZSKSS je nacionalna organizacija za WAGGS) in se opredeljuje kot »prostovoljna, mladinska, vzgojna in nestrankarska organizacija, odprta vsem, ne glede na poreklo, narodnost, vero ali prepričanje. Sloni na načelih svetovnega skavtskega gibanja in poudarja pomen pluralizma, svobode posameznika, miru in moralno etničnih vrednot – idealov, zapisanih v taborniški prisegi in zakonih.« Prisega v ZTS se tako glasi: »Pri svoji časti obljubljam, da bom zvest domovini, da bom sprejel Duhovno resničnost, jo razvijal in živel v skladu s taborniškimi zakoni.« Celovita vzgoja v ZTS poudarja skrb za skladen osebni razvoj (telesni, čustveni, socialni, intelektualni in duhovni) razvoj posameznika. Temeljna načela so: dolžnost za duhovni, družbeni in osebni razvoj. »Dolžnost [za duhovni razvoj] se nanaša na sprejemanje duhovnih vrednot življenja, privrženost duhovnim načelom, preseganje materialnega in pripravljenost stalnega iskanja svoje poti.« Vsak član ZTS se s prisego zaveže, da bo sprejel duhovno resničnost (»preseganje materialnega, pripadnost duhovnim načelom, zvestobo veri, ki ji posameznik pripada, in sprejemanje dolžnosti, ki iz tega izhajajo«) in jo razvijal. Na državni ravni gre za laično organizacijo. »Posamezniki lahko pripadajo različnim veroizpovedim. Rodovi se samostojno odločajo, ali bodo ali ne kot celota ali del vezani na določeno veroizpoved. Naloga organizacije torej ni učenje vere, ampak spodbujanje posameznika, da se zave pomena duhovne razsežnosti in duhovne rasti, razvijanja notranje discipline in vztrajnosti, vključenosti v skupne aktivnosti, razumevanja narave, soustvarjanja tolerantne in skrbne družbe, potrebe po iskanju, samospraševanju in čaščenju.« Prim. *Izjava o vzgoji v ZTS*, URL=»http://gradivo.rutka.net/dokumenti/data/izjava_o_vzgoji.doc«. 5. 5. 2006. *Zveza tabornikov Slovenije*, URL=»http://www.scout.si/index.php?id=7«. 5. 5. 2006.

[95] Prim. F. Zorec, n. d., 4. R. Barralet uporablja kratico SONG (*Friendship with Self, Others, Nature, God*). Prim. *Report on Wonderforum »Spiritual development«*, URL=»http://www.catholicscouting.org/ICCS_History/WOSM_Spirituality/WOSM_WonderForum

srečujejo s številnimi nevarnostmi in skušnjavami. V svoji obljubi niso obljubili, da bodo popolni, temveč, da si bodo »prizadevali«. Tako je tudi na področju duhovnega razvoja pričakovanje, da bodo postali popolni verniki, pretirano in nestvarno, potrebna pa je spodbuda, da bi si kar najbolje prizadevali za razumevanje verovanja, gradnjo svojega odnosa z Bogom in dejavno vključevanje v določeno religiozno skupnost.[96] Skavt dobesedno pomeni »iskalec poti«. Skavt mora iskati najboljšo pot, izbrati najboljšo možnost v posamezni situaciji – tako na taboru, potepu, v naravi kot tudi sicer v svojem življenju. Da v naravi najde pravo smer, uporabi kompas. In v življenju je podobno. Toda vedeti je potrebno, kje lahko dobimo tak kompas in kako ga uporabljati. Vsak ima že izoblikovan nekakšen notranji kompas, po katerem se orientira. Kadar je potrebno izbrati med več potmi in se odločimo za pravo, občutimo srečo. Podobno je, ko delimo nekaj s svojim bližnjim. Občutek sreče ni nekaj materialnega, snovnega, a kljub temu vemo, da je nekaj resničnega. Voditelj, ki spremlja duhovno rast otrok in mladih, mora vzgajanca spodbujati, da bi znal uporabljati ta notranji kompas in v življenju vedno izbrati pravo pot.[97]

Duhovnost v skavtstvu torej predstavlja sestavni del celostne vzgoje k zreli osebnosti in izhaja iz skavtskih zakonov, obljube, narave in Svetega pisma ter temelji na konkretni izkušnji. Biti mora organska, celostna, povezana, pri otrocih in mladih pa sprejeta, ponotranjena in ne zgolj goli formalizem. Lahko jo opišemo kot:

- zelo preprosto;
- konkretno in življenjsko, ne le govorjeno in teoretično;
- naravnano na služenje Bogu in bližnjemu;
- nekaj zanimivega in pozitivnega;
- optimizem in temeljno prepričanje, da je človek dober;

_Report_on_Spirituality.pdf«. 20. 2. 2005.

[96] Prim. *Faith matters* v World Organization of the Scout Movement, *God are you still in there? Spiritual development activity pack*, The Scottish Council, The Scout Association, Fordell Firs, Hillend, Dunfermline, 1, *Report on Wonderforum »Spiritual development«* in *Scouting and Spiritual Development*, 45–59.

[97] Prim. *Introduction* v *God are you still in there?*, 2.

- spontano vpleteno v raznolike dejavnosti (pot, počitek, srečevanje z ljudmi, stvarmi, dogodki);
- religiozno vzgojo in ne pridigo;
- del življenja skupnosti;
- duhovnost veselja, navdušenja, igre, ustvarjalnosti in sreče;
- duhovnost narave;
- duhovnost preprostosti in bistvenosti;
- duhovnost kontemplacije, tišine in poslušanja stvarstva;
- duhovnost skrivnosti in odkritja;
- duhovnost skupnosti, Cerkve;
- duhovnost služenja;
- duhovnost telesa (tudi spolnost ima svetel pomen);
- duhovnost zastonjskosti (zavest, da je vse Božji dar);
- duhovnost delitve (v igri, hrani, poti in molitvi);
- duhovnost razpoložljivosti (vedno pripravljen, tukaj sem);
- duhovnost drugačnosti (sprejemanje in gostoljubje);
- duhovnost miru in vesoljnega bratstva in sestrstva;
- duhovnost poti (prispeti in ponovno oditi, prostor srečanja z drugimi, napor, solidarnost, pomoč pri nošenju bremen drugih);
- duhovnost puščave;
- duhovnost odgovornosti;
- duhovnost, polno simbolne govorice;
- duhovnost izkušnje in ne doktrine.[98]

[98] Prim. F. Zorec, n. d., 5–7 in J. Kobal, *Pastorala in skavtstvo na Slovenskem* (interni zapiski), 2006, 2–3.

3.3 Duhovnost znotraj ZSKSS

ZSKSS se opredeljuje kot »prostovoljna nevladna organizacija, ki se ukvarja z neformalno obliko vzgoje in izobraževanja mladih s pomočjo skavtske metode [obljuba in zakoni, delo v majhnih skupinah, učenje z delom, samovzgoja, simbolna govorica, dejavni odnos med mladimi in odraslimi, dejavnosti na prostem, služenje v družbi]. Temelji na načelih, ki jih je leta 1907 zapisal ustanovitelj skavtstva Robert Baden-Powell in jih je leta 1922 v Parizu potrdila Mednarodna skavtska konferenca.« Njegovo poslanstvo je »omogočiti fantom in dekletom, da se oblikujejo v zrele in samostojne osebnosti, ki bodo kot odgovorni državljani znali služiti bližnjim v svojih krajevnih, narodnih in mednarodnih skupnostih. Skavtstvo mladim ponuja možnosti za osebno rast in samovzgojo, tako da postanejo: samostojne osebe z zmožnostjo raziskovanja, presojanja in izbiranja različnih življenjskih izbir; odgovorne in poštene osebe, ki, ne glede na to, kaj delajo drugi, sledijo svojim načelom in vrednotam ter se zavedajo posledic svojih besed in dejanj; osebe, ki imajo razvit čut za drugega.«[99] Duhovni razvoj, kot ga pojmuje ZSKSS, tako vključuje odkrivanje in sprejemanje duhovne resničnosti življenja, njeno vključevanje v celoto svojega samoopredeljevanja, oblikovanje osebne odločitve glede vere v Boga, osebne poti verovanja in osebne lestvice vrednot ter prepoznavanje osebne življenjske poklicanosti in prevzemanje skrbi za nenehno duhovno rast.[100]

Vzgojno delovanje v ZSKSS upošteva devet vrednot, katerih cilji za posamezno starostno obdobje so opredeljeni za vsako izmed razvojnih področij. Omenjene vrednote vzgajanja so: vera in pripadnost Cerkvi; optimizem in veselje do življenja; čut za drugega, prijateljstvo in ljubezen; telesno, duševno in duhovno zdravje ter samospoštovanje; svoboda, odgovornost in kritično mišljenje; ustvarjalnost in pobudništvo; spoštljiv odnos do narave; čut do domovine in odnos do družbe; povezanost s svetom. Kot temeljna potreba znotraj vrednote »vera in pripadnost Cerkvi«, ki daje otroku in mladostniku »gotovost in varnost

---

[99] Prim. *Dvigni peruti*, 10 in 16.
[100] Prim. *Dvigni peruti*, 37.

ter je vodilo vsakdanjega življenja«, je navedena »potreba po razumevanju Božjega stvarstva in večnosti«. Za VV to pomeni, da se »udeležujeta verskih obredov in dejavno sodelujeta v življenju svoje župnije«. VV že poznata osnovne molitvene obrazce, odgovore pri maši, 10 zapovedi in posamezne zgodbe iz Svetega pisma. S preprosto molitveno držo znata pokazati odnos do svetega, sodelujeta pri slavljenju v skupnosti, redno se udeležujeta zakramenta evharistije in sprave, vsak dan molita in iz ljubezni do Boga vsak dan naredita vsaj eno dobro delo. »S pomočjo izkušnje in ob pomoči odraslega prepoznavata, da že v majhnih stvareh obstaja nekdo, ki je večji od človeka – Bog.«[101]

Vse naštete vrednote in načela izhajajo iz obljube in zakonov, katerih besedilo je prilagojeno posamezni starostni stopnji. Volčja obljuba in zakona sta torej zapisana v preprostem in otrokom razumljivem jeziku. Obljuba VV se tako glasi: »Obljubljam, da bom z Božjo pomočjo naredil/-a kar najbolje morem za svoje poboljšanje, da bom pomagal/-a drugim in izpolnjeval/-a zakona krdela.« Zakona VV pa sta: »VV misli na drugega kakor na samega sebe. VV živi v krdelu v veselju in poštenosti.«[102]

Temeljne izbire ZSKSS opredeljuje statut, Zaveza Združenja in nekateri sklepi, sprejeti na generalnih svetih oziroma svetih Združenja. Med njimi je tudi odločitev, da bo društvo skavtska organizacija, opredeljena kot Združenje slovenskih *katoliških* skavtinj in skavtov: ZSKSS bo torej oblikovalo vzgojni predlog, temelječ na krščanskih vrednotah, in razvijalo katoliško duhovnost, saj je katoliška vera tesno povezana z zgodovino in življenjem slovenskega človeka. »Članstvo v ZSKSS ni pogojeno z izpovedovanjem katoliške vere, saj

---

[101] Prim. *Dvigni peruti*, 42–52.

[102] Za »splošno« skavtsko obljubo glej op. 90. Skavtski zakoni pa so: (1.) Skavt/-inja si šteje v čast, da si pridobi zaupanje. (2.) Skavt/-inja je zvest/-a Bogu in domovini. (3.) Skavt/-inja pomaga bližnjemu in naredi vsak dan vsaj eno dobro delo. (4.) Skavt/-inja je prijatelj/-ica vsakomur in vsem skavtinjam in skavtom brat/sestra. (5.) Skavt/-inja je plemenit/-a. (6.) Skavt/-inja spoštuje naravo in vidi v njej Božje delo. (7.) Skavt/-inja uboga svoje starše in predstojnike ter vestno opravlja svoje dolžnosti. (8.) Skavt/-inja si žvižga in poje v težavah. (9.) Skavt/-inja je delaven/-na in varčen/-na. (10.) Skavt/-inja je čist/-a v mislih, besedah in dejanjih.

je društvo odprto za vse (ki sprejmejo to izbiro), je pa pogoj za tiste, ki se odločijo postati skavtski voditelji.«[103]

Katoliška izbira je natančneje opredeljena v Listini katoliškega skavtstva, ki je bila sprejeta na svetovni ravni obeh katoliških skavtskih konferenc – ICCS in ICCG (*International Conference of Catholic Scouting/… Guiding*) – in Listini slovenskega katoliškega skavtstva, sprejeti na generalnem svetu ZSKSS leta 1993.

Poudarki Listine katoliškega skavtstva so:

- katoličani v temeljno osvobajajoči vzgoji, ki je del celostnega razvoja vsake osebe, odkrivajo s pomočjo skavtske metode uvajanje v evangeljske vrednote;
- evangelizacija je v sami notranjosti skavtstva, ki more postati prostor pristnega razodetja Jezusa Kristusa, in spodbuja osebno pripadnost ter pričevanje z življenjem in medsebojno delitev krščanske izkušnje;
- v skavtski skupnosti se Božja beseda spoznava, sprejema, živi in obhaja;
- voditelji so s svojim poslanstvom dejavno vključeni v laični apostolat;
- katoličani prinašajo svetovnemu skavtskemu gibanju lastne vrednote, značilne za občestvo krščenih;
- pomembno je sodelovanje med narodno organizacijo in pastoralno usmeritvijo krajevne Cerkve.[104]

Listina slovenskega katoliškega skavtstva izpostavlja še, da:

- je ZSKSS odgovorno soudeleženo pri poslanstvu Cerkve;
- je ZSKSS laično združenje z lastno metodo vzgoje in kateheze;
- je ZSKSS del mladinske pastorale;
- je ZSKSS po svojih najboljših močeh dolžno sodelovati na medškofijskih in medžupnijskih ravneh (osnovna raven vključevanja v Cerkev je župnija);

---

[103] *Dvigni peruti*, 16.
[104] Prim. *Dvigni peruti*, 17–18.

- skavtinje in skavti svojo zvestobo obljubi in skavtskim zakonom oblikujejo v treh temeljnih razsežnostih Cerkve: misijonsko-oznanjevalni, molitveno-liturgični in moralno-karitativni;
- je za udejanjanje Listine odgovornost dana najprej duhovnim asistentom ZSKSS, ki so del vsake skupnosti voditeljev.[105]

Lahko rečemo, da duhovnost v ZSKSS »za večino članov pravzaprav pomeni biti kristjan na izviren način«. Upoštevane so Bi-Pi-jeve smernice: duhovnost torej izhaja iz obljube in zakonov ter Svetega pisma in narave. Je tisto, kar daje vsem dejavnostim globlji pomen. Predstavljena je kot nekaj zanimivega in pozitivnega ter je globoko naravnana na služenje Bogu in bližnjemu. Tako kot ostale dejavnosti mora biti tudi duhovnost »vsebinsko načrtovana, v načinu podajanja pa izkopana iz dane situacije« – ne le govorjena in teoretična, temveč predvsem oprijemljiva in življenjska. Duhovnost v ZSKSS je opredeljena kot »izkopana duhovnost« in »duhovnost mimogrede«. Gre za poduhovljeno izkušnjo – osebno izkušnjo vzgajanca, ki se oblikuje tudi ob osebni izkušnji vere, posredovani s strani skavtskega voditelja. Pomembno je torej predvsem, da se duhovnost povezuje s konkretnim življenjem in upošteva dejanske potrebe otrok ali mladostnikov. Načrt njihove duhovne rasti »naj bo v polnosti vključen v skavtski vzgojni načrt«.[106]

ZSKSS kot laična organizacija s svojim poslanstvom tako predstavlja enega izmed možnih načinov »nove evangelizacije«. Skavtska kateheza seveda ne uvaja v zakramente in ni niti nadomestilo niti različica verouka v naših župnijah. Ne gre za samostojno pastoralo, temveč se povezuje s pastoralnimi načrti župnije, škofije. Lahko torej govorimo o dodatni pastorali in katehezi, ki s pomočjo skavtske metode vodi katehizirance k veri in skupnosti. Skavtska duhovnost je eden izmed možnih načinov, kako »razodevati Očeta v kontekstu Cerkve, da bi vzgojili odgovornega človeka za Cerkev in narod«.[107]

---

[105] Prim. *Dvigni peruti*, 18.
[106] Prim. *Dvigni peruti*, 66–67.
[107] Prim. J. Kobal, n. d., 1.

3.3.1 Skavtska kateheza

Duhovnost v ZSKSS posameznika spodbuja, da skrb za svojo duhovno rast vključuje tudi v svoje vsakdanje življenje (individualno življenje vere): osebna molitev, branje Svetega pisma, prejemanje zakramentov, duhovne obnove. Znotraj skavtskih dejavnosti, kjer je duhovnost del življenja skupnosti, pa je vera še posebej živeta v: skupni molitvi, duhovni misli (kratka spodbuda za duhovno rast, ki se lahko opira na duhovno knjigo, pesem, zgodbo, dogodek …), obhajanju zakramentov (sv. spoved, sv. maša) in katehezi, načrtnem oznanjanju vesele novice. V vsako skavtsko srečanje naj bi bila vključena vsaj ena izmed omenjenih oblik duhovnosti.[108]

Skavtska kateheza temelji in nagovarja posameznika v njegovi neposredni izkušnji. Upošteva stanje in dogodke določene skupnosti oziroma ubesedi tisto, kar se je zgodilo. Zaradi neposrednosti jo imenujemo tudi izkopana kateheza. Najlažje jo izvajamo v naravi, vključeno, v katero izmed aktivnosti. Vsebovati mora tri osnovne dele: izkušnjo, svetopisemsko oznanilo in dejavnost (pomaga spoznanje vključiti v življenje). Primerno je, da se v katehezi sporočilo ponazori z nekim osebnim likom ali simbolom. Neposredna izkušnja in njena osvetlitev s svetopisemskim besedilom katehizirance spodbujata k premiku v osebni veri in jih usmerjata v dejavnosti ter življenje, kar je končni cilj tako skavtske kateheze kakor tudi kateheze nasploh. Katehizirano doživetje omogoča, da se rodi ali utrdi vera, katere posledica je čaščenje (kult), sprejemanje dogme in morale. Kadar je spremenjeno izhodišče kateheze, ne moremo več govoriti o skavtski katehezi, saj ne bi upoštevali temeljnih smernic celostne skavtske vzgoje. Če bi namreč za izhodišče vzeli le kult, bi vzgajali ritualiste; če bi izhajali le iz dogme, bi vzgajali fanatike; če bi bilo izhodišče v moralnem nauku, pa farizeje.[109]

---

[108] Prim. *Dvigni peruti*, 67–68.
[109] Prim. *Dvigni peruti*, 68.

Pri načrtovanju skavtske kateheze moramo upoštevati:

- trenutek (kdaj);
- izkušnjo (skupni dogodek ali pričevanje voditelja);
- izkustveni (kaj bodo katehiziranci doživeli), spoznavni (kaj bodo katehiziranci spoznali) in dejavnostni (kaj bodo katehiziranci storili) cilj;
- oznanilo (svetopisemsko besedilo);
- simbol (predmet iz vsakdanjega skavtskega življenja, ki ponazarja sporočilo);
- molitev.[110]

Skavtska kateheza ni torej nič izrednega ali posebnega, temveč tako kot vsaka kateheza posameznika vodi v zaupen odnos z Bogom, katerega sadovi morajo biti vidni tudi v vsakdanjem življenju. Razkriva pomen izkušnje in njeno ponotranjenje. S tem pomembno prispeva k dosegi ciljev vzgojnega načrta v posamezni skavtski skupini, katere namen torej ni le preživljanje razburljivih in razposajenih dni pod milim nebom, temveč vzgoja otrok in mladostnikov na poti od volčiča in volkuljice pa vse do dekleta in fanta odhoda, ki se ob koncu skavtske vzgojne poti odločita, kako bosta naprej služila družbi in Cerkvi kot odgovorna ter kritična državljana in kristjana.[111] ZSKSS je tako eno izmed laičnih združenj, ki v svoje delovanje vključuje »posebne čase za katehezo« (t. i. priložnostna kateheza), da bi s tem prispevalo k rasti in življenju vere svojih članov (glej str. 30–31).

---

[110] Prim. *Dvigni peruti*, 68.

[111] Če povežemo gesla posameznih vej, dobimo ob koncu skavtske vzgojne poti naslednje vodilo: Kar najbolje (VV) biti pripravljen (IV) služiti (PP).

4 VOLČJA KATEHEZA

Predhodna poglavja o razvojnih značilnostih, katehezi nasploh in duhovnosti ter katehezi v skavtstvu so pravzaprav le ozadje, temelj, na katerem želim oblikovati smernice za vključevanje kateheze v krdelo, kar je tudi srž pričujoče naloge. Opisana teoretična izhodišča bom povzela in povezala z dejanskim stanjem v slovenskih krdelih, ki je izraženo v dvanajstih intervjujih z voditelji volčičev in volkuljic. Nakazati želim osnovne značilnosti katehiziranja v krdelu in predlagati okvirni model za pripravo volčje kateheze.

4.1 Krdelo

Krdelo je najmlajša starostna skupina ZSKSS, v kateri se zbirajo volčiči in volkuljice (8–10 let) ter njihovi voditelji, stari volkovi.

Kot je opisano v prvem poglavju o razvojnih značilnostih, so VV v obdobju konkretnologičnih operacij. Upoštevati zmorejo različne vidike neke situacije, sklepanje na osnovi domnev pa presega njihove zmožnosti, zato je nujna povezava z aktivnostmi, ki se navezujejo na konkretne predmete. Njihovo mišljenje je izrazito izkustveno, vezano na konkretne predmete in izkušnjo, ki je prisotna tukaj in zdaj. Svet opazujejo predvsem z očmi »praktika«. V vseh dejavnostih je še vedno zelo živa domišljija, ki pa proti koncu obdobja postaja vezana predvsem na svet igre, sicer pa podrejena izkušnji bolj predvidljivega sveta. Ker je igra vodilna dejavnost njihovega duševnega razvoja, predstavlja tudi eno najbolj učinkovitih vzgojnih metod. Pritegne jih pripovedna in simbolna govorica ter zgodbe, ki obravnavajo poteze človeškega značaja v tem obdobju (glej str. 5–9, 16, 26). Nekakšno sintezo domišljije, igre, izkušnje in pripovedi, ki otroke pritegne in navduši, predstavlja uokoljenje – umestitev neke dejavnosti v pripoved, domišljijski svet, ki omogoča, da se posameznik v dejavnost lažje

vživi in poistoveti z nastopajočimi junaki; sredstvo, ki udeležence motivira in povsem spontano vodi k bistvu sporočila, igre, dejavnosti. Uokoljenje je metodološki pripomoček, ki VV pomaga, da na privlačen način v domišljijskem svetu konkretno izkusi posamezne situacije, vpletene v pripovedno shemo, ki ustreza tudi njihovemu linearno-pripovednemu dojemanju sveta.

Nekaj poudarkov razvojnega obdobja VV, na katere moramo biti pozorni ob pripravi vseh dejavnosti v krdelu, pregledno prikazuje spodnja razpredelnica (glej str. 3–30).

Preglednica 2: Pregled razvojnih značilnosti VV

PODROČJE RAZVOJA	**RAZVOJNE ZNAČILNOSTI**
telesno	- hiter telesni in gibalni razvoj, hitro usvajanje gibalnih spretnosti - fina motorika + dobre ročne spretnosti - navdušenje nad gibalnimi igrami (hitrost, prizadevnost, okretnost, tekmovalnost) - povečan psihomotorični tempo
spoznavno	- obdobje konkretnologičnih operacij - upoštevanje različnih vidikov neke situacije - vezanost na dejansko situacijo - nujna povezava z aktivnostmi, ki se navezujejo na konkretne predmete - induktivno sklepanje + večanje zmožnosti deduktivnega sklepanja - reverzibilnost (toda horizontalni dekalaž!) - seriacija, tranzitivnost in razredna inkluzija - sposobnost uporabe zemljevida ali modela - odličen spomin - živa domišljija

	- interes za zgodovinske dogodke - vztrajnost v tekmovalnosti - praktična naravnanost - zmožnost sledenja in vključevanja v tok pripovedi - odkrivanje vzročnih povezav, povezanih z izkušnjami
čustveno-motivacijsko	- četrta stopnja psihosocialne krize → možni razrešitvi: delavnost (podjetnost) ali občutek manjvrednosti - pomembno spodbujanje pozitivne samopodobe (učinkovitejše kot pridiganje ali nenehno opozarjanje) - spodbudna vzgoja, ki nudi čustveno toplino, zanimanje in naklonjenost, hkrati pa spodbuja neodvisnost, iniciativnost in doslednost - usmerjenost na potrebe drugih, samorefleksivna ali recipročna perspektiva - razvoj zmožnosti empatije in altruizma - pomembno spodbujanje iskanja rešitev konfliktnih situacij, razgovori o čustvenem doživljanju in zgled
družbeno	- druženje z vrstniki istega spola - začetek oblikovanja neformalnih skupin - posnemanje istospolnih staršev ali drugih odraslih oseb → zgled! - teženje k samostojnosti in odklanjanje pokroviteljske vloge odraslih - velika ambicioznost in pogosto primerjanje z vrstniki - velika motivacija ob dejavnem vključevanju v načrtovanje posameznih aktivnosti - igra → vodilna dejavnost duševnega razvoja - pomembne skupinske igre s strogimi pravili, funkcijske igre za urjenje motoričnih spretnosti, dojemalne igre (pri branju lastnosti človeškega značaja), domišljijske igre s prevzemanjem tipičnih vlog - interes za raziskovanje

moralno	- predvsem avtonomna moralnost - oblikovanje lastnega moralnega kodeksa - sposobnost upoštevanja različnih gledišč - presojanje dejanj tudi po namenih, ne le po fizičnih posledicah - pričakovanje utemeljitev za ukaz in prepoved - pomen »razglabljajočega« pogovora kot dopolnila navade in zgleda - visoka zavest pravičnosti - večanje presojanja na konvencionalni ali dogovorni ravni → spoštovanje norm in pričakovanj skupine; orientacija »pridna deklica/priden deček« - pomembno ustvarjanje kognitivnega konflikta → skupinski razgovori, soočanje različnih pogledov, igre vlog, spodbujanje utemeljevanja
duhovno	- religiozno vedenje je pogojeno s konkretnimi izkušnjami, posnemanjem in navadami - mitično-dobesedno verovanje - težnja po ločevanju med dejanskim in domišljijskim - predstave Boga zaznamuje fantastično-magični moment - božanska vsemogočnost → magična moč - antropomorfizacija Boga - pomembno postopno približevanje poduhovljene podobe Boga, Boga kot tistega, ki je ljubezen, in ne kot tistega, ki kaznuje - intenzivno odzivanje na religiozne spodbude - molitev → prilagoditev trenutni situaciji, zemeljske prošnje - orientacija k absolutni heteronomiji → Bog kot absolutni subjekt z neposredno oblastjo - orientacija k relativni avtonomiji → dobro je nagrajeno, slabo kaznovano

Zgoraj naštete značilnosti VV upošteva metoda dela v krdelu, ki temelji na domišljijskem svetu džungle in igri kot osnovnem načinu dela. Že Bi-Pi je opozarjal, kako skavtska vzgoja ni moraliziranje ali pridiganje, temveč predvsem posredovanje zgleda, konkretnih izkušenj, učenje preko dela in igre. Tako je za vzgojo v krdelu izbral devet zgodb iz Kiplingove Knjige o džungli,[112] ki VV vodijo v domišljijski svet džungle, v katerem spoznavajo vsakdanje življenje, džungelske prebivalce in odnose med njimi. Kraj in čas dogajanja v zgodbah sta določena, junaki pa imajo prvine resničnega sveta in človeška čustva (pozitivni in negativni liki). Posamezne teme v knjigi (npr. odraščanje) se odvijajo znotraj domišljijskega okolja, hkrati pa se oddaljujejo od pravljičnega s sklicevanjem na konkretno, kar VV usmerja k spoprijemanju z življenjsko resničnostjo.[113] VV se ob vstopu v krdelo identificirajo s človeškim mladičem Mavglijem, ki je bil kot majhen otrok sprejet v volčje krdelo, znotraj katerega je nato spoznaval džungelsko postavo in se učil vsakdanjih spretnosti, potrebnih za preživetje v osrčju džungle. Tako tudi otroci ob pomoči starih volkov odkrivajo skrivnosti življenja v džungli, njena pravila, zakone in lastnosti. V krdelu je pomembna skupnost, ki predstavlja nekakšno družinsko okolje, v katerem posameznik odkriva lastno identiteto in se uči raznolikih odnosov. Nasploh otroci v tem obdobju iščejo skladnost med lastnim vedenjem in skupinskimi normami ter pričakovanji. VV upoštevajo avtoriteto starih volkov, v kolikor so le-ti dosledno pravični in pokažejo, da VV jemljejo resno in jim dajo priložnost, da se v različnih preizkušnjah izkažejo in potrdijo (glej str. 10–15). Džungla predstavlja svet jasnih pravil in zakonov, v katerem se prebivalci medsebojno spoštujejo in si pomagajo. Izkušnje iz džungelskega sveta otroci prenašajo v svoj vsakdanji svet in se tako učijo vrednot, pravil, osnovnih zakonitosti življenja in moralnih norm. Vse od sprejema v krdelo do pomladnega teka odraslih VV nazaj v vas (odhod v četo) jih na poti skozi džunglo spremljajo stari volkovi,[114] voditelji, ki skušajo poskrbeti za vse razsežnosti otrokovega razvoja (celostna vzgoja).

---

[112] Izbrane zgodbe so: Mavglijevi bratje, Kajin lov, Kako je prišel strah v džunglo, Rdeča roža, Tiger tiger, Kako so spustili džunglo v vas, Kraljevi ankus, Rdeči psi in Pomladni tek.
[113] Prim. R. Kipling, *Mavglijeve zgodbe*, ZSKSS, Ljubljana 2003, 6.
[114] Glavni liki so: Akela, Bagira, Kaja in Balu. Akela je sivi volk, vodja krdela, ki varuje postavo in skrbi za oblikovanje značaja VV, Bagira pa črni panter, odgovoren za zdravje in telesno moč.

Najpomembnejša načina komunikacije v krdelu sta igra in pripoved, temeljni metodološki pripomočki pa: obljuba in zakona (glej str. 50), uokoljenje (glej str. 55–56) v svet džungle (pozdrav, klici, geslo, totem, mojstrske besede, Knjiga o džungli), gruče (majhne stalne skupine znotraj krdela), ročne spretnosti (dejavnosti, pri katerih z ustvarjalno uporabo različnih materialov VV izdelajo nek končni izdelek; glej str. 5 in 8), igra (glavna otrokova dejavnost; glej str. 16), velika igra (daljša dejavnost v krdelu, ki ima jasno izražen vzgojni namen), izhod, zimovanje in tabor (daljše dejavnosti krdela, ki potekajo čim več na prostem in v drugem okolju, lahko tudi s spremenjenim uokoljenjem), lovljenje plenov (osebno napredovanje).[115]

4.2 Kateheza v krdelu

Volčja kateheza je ena izmed načrtovanih oblik duhovnosti v krdelu. Tako kot vse volčje dejavnosti upošteva splošne razvojne značilnosti VV kot tudi svojskost vsakega posameznika. Gre za *katehezo*, ki je *volčja*: na eni strani so torej pomembne smernice, ki jih katehezi dajejo cerkveni dokumenti, na drugi pa ne smemo prezreti posebnosti džungelskega okolja, metode dela z VV in tudi vloge, ki je duhovnosti pripisana v okviru svetovne in slovenske skavtske organizacije.

Ročne spretnosti in iznajdljivost VV spodbuja Kaja, skalni piton, medtem ko je rjavi medved Balu učitelj džungelske postave in še posebej odgovoren za duhovno rast VV (voditelj, ki predstavlja lik Baluja, mora biti duhovnik).

[115] Prim. *Dvigni peruti*, 73–82.

<u>Preglednica 3: Strnjen prikaz splošnih značilnosti kateheze</u> (glej str. 31–37)

- **VIRI ZA PRIPRAVO KATEHEZE**: sveto izročilo, Sveto pismo, cerkveno učiteljstvo
- **SREDSTVI**: posredovanje evangeljskega sporočila + izkušnja krščanskega življenja
- **METODA**: vključevanje sodobnih pedagoških in katehetskih pristopov; antropološko-kerigmatični didaktični vzorec

Temeljna naloga kateheze je torej vzgoja vere, ki ni le znanje, temveč predvsem življenje. Pastoralne smernice Cerkve na Slovenskem (glej IŽ) spodbujajo, naj katehiziranje nagovori celotnega človeka in ga kot posameznika ali skupino uvede v življenje po veri. Kateheza naj bo zvesta Bogu in človeku, zato je kot primeren didaktični vzorec priporočen antropološko-kerigmatični model, ki upošteva posameznika v vseh njegovih razsežnostih, veselo oznanilo pa navezuje na katehizirančeve globinske izkušnje. V opisani okvir kateheze vstopa tudi ZSKSS kot laično združenje z lastno metodo vzgoje in kateheze, ki je odgovorno soudeleženo pri poslanstvu Cerkve in se vključuje v njeno

mladinsko pastoralo (glej str. 51–52). V skladu z Bi-Pi-jevimi načeli, na katerih temelji svetovno skavtsko gibanje, gre v ZSKSS za celostno vzgojo, katere del je tudi skrb za duhovni razvoj. Skavtinje in skavti svojo zvestobo obljubi in zakonom oblikujejo v misijonsko-oznanjevalni, molitveno-liturgični in moralno-karitativni razsežnosti Cerkve. V skavtski skupnosti se Božja beseda spoznava, sprejema, živi in obhaja. Skavtska kateheza kot načrtovana oblika duhovnosti se navezuje na konkretno izkušnjo, posameznika pa spodbuja, da svojo vero tudi dejavno živi v služenju drugim. Razvidno je torej, da imajo sodobne smernice za katehezo in kateheza znotraj skavtske duhovnosti kar precej skupnih poudarkov, predvsem pa skupno izhodišče in cilj katehiziranja.

Preglednica 4: Osnovni model kateheze

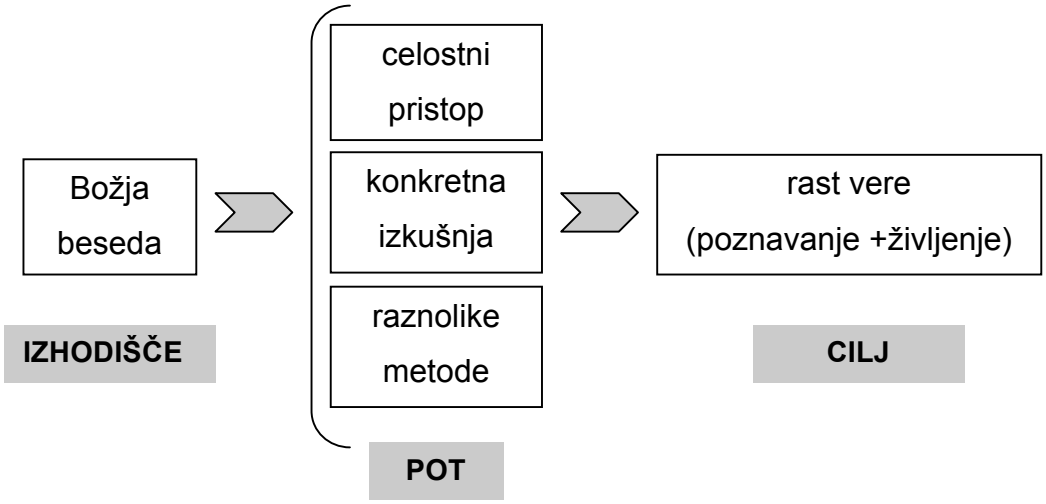

V krdelu je pot med izhodiščem in ciljem vpeta v volčjo metodo dela, ki upošteva razvojne značilnosti VV (pripoved, igra, uokoljenje, preprostost, nazornost, izkušnja), osnovna shema kateheze pa se sklada z zgornjim modelom. Na podlagi stanja v slovenskih krdelih, ki ga izražajo intervjuji z Akelami in Baluji, in opisanih značilnostih katehiziranja ter dela v krdelu bom v nadaljevanju predstavila smernice za konkretno pripravo volčje kateheze.

4.2.1 Analiza intervjujev z Akelami in Baluji

Z intervjuji ugotavljam, kako voditelji VV pojmujejo volčjo katehezo. Zanimalo me je, kako jo načrtujejo in vključujejo v dejavnosti krdela. Hkrati sem preverila, če je kateheza samo v domeni duhovnega asistenta ali pri njej sodelujejo tudi ostali voditelji (stari volkovi).

Uporabljena raziskovalna metoda je pretežno kvalitativna, kavzalno-neeksperimentalna ter deskriptivna metoda pedagoškega raziskovanja.[116] Metodološki pristop k raziskovalnim vprašanjem je tako empirično-analitični kot interpretacijski. Ob posameznih raziskovalnih vprašanjih razkrivam tudi svojo subjektivno perspektivo, čeprav večinoma skušam le pregledno opisati, kako katehezo pojmujejo intervjuvani voditelji.

Odgovore na raziskovalna vprašanja sem iskala s tehniko intervjuja, ki je »organiziran, pripravljen in ciljno usmerjen pogovor izpraševalca z enim ali več intervjuvanci«. Gre za »najbolj človeški in dostojen način zbiranja informacij ter edini način, s katerim dobimo vpogled v določene osebne ali celo intimne pojave in stanja. Poleg tega pa ›prost‹ intervju omogoča tudi visoko stopnjo prilagajanja intervjuvancu, njegovemu intelektualnemu nivoju, čustvenim reakcijam ipd.«[117] Uporabila sem raziskovalni intervju,[118] saj sem z njim zbirala podatke (informacije) za raziskovalne namene, glede na stopnjo standardizacije pa delno standardiziran oziroma polstrukturirani intervju, kjer je »vnaprej pripravljenih (zapisanih) nekaj ključnih vprašanj odprtega tipa, ki jih intervjuvar postavi vsakemu intervjuvancu; s sondiranjem in z drugimi vprašanji odprtega tipa (ki jih oblikuje sam sproti) pa intervjuvar spodbuja in razvija v primernem obsegu pristen pogovor z intervjuvancem o dogodkih in pojavih, na katere se nanašajo ključna vprašanja«.[119]

---

[116] Prim. J. Sagadin, *Poglavja iz metodologije pedagoškega* raziskovanja, Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport, Ljubljana 1993, 12.
[117] V. Mužić, *Metodologija pedagoškog istraživanja*, Svjetlost, Sarajevo 1977, 260.
[118] Poznamo še diagnostični in terapevtski intervju.
[119] Wragg, v: J. Sagadin, *Nestandardizirani intervju (1. del)*, v: *Sodobna pedagogika* 46 (1995), št. 7–8, 311–322.

Statistično posploševanje rezultatov seveda ni mogoče. Odgovori kažejo le osebni pogled in delo izbranih intervjuvanih oseb. Izbor oseb je bil predvsem priložnostni: izbrala sem osebe, ki so bile dostopne in jih je ponudila priložnost.

Značilnosti intervjuvancev, vključenih v raziskavo, so predstavljene v spodnji preglednici. Ker sem intervjuvancem obljubila anonimnost, so označeni s črko (B = Balu; A = Akela) in številko (glede na zapis intervjuja v prilogi). Intervjuvala sem 6 Balujev in 6 Akel, skupaj torej 12 oseb.

Preglednica 5: Intervjuji z Akelami in Baluji

INTERVJUVANEC	STAROST (let)	LETA VODITELJSTVA	DA tudi v drugih vejah
B1	39	15	IV, SKVO
B2	29	3	/
B3	27	2	/
B4	40	14	PP, SKVO (prej tudi IV)
B5	33	4 mesece	/
B6	55	8	/
A1	25	3 (Akela) + 2 (Kaja)	
A2	23	3	
A3	23	1 (Akela) + 3 (Kaja)	
A4	23	4	
A5	22	2	
A6	22	3	

4.2.1.1 Pojem, namen, cilji, naloge kateheze v krdelu

V prvem sklopu vprašanj sem želela predvsem izvedeti, kako voditelji pojmujejo vlogo kateheze v krdelu in katere so tiste posebne značilnosti, ki volčjo katehezo ločijo od sistematične kateheze v župniji.

Odgovore na vprašanje *Kateri so po vašem mnenju glavni cilji, nameni in naloge kateheze, ki je vključena v dejavnosti krdela?* sem razdelila v štiri skupine, in sicer:

⇨ **SPODBUJANJE ODNOSA Z BOGOM**

- *navdušiti VV za Boga* (B1);
- *VV približati Boga, ga razodeti* (B3);
- *VV pomagati vzpostaviti odnos do Boga (Bog kot moralna avtoriteta), stvarstva, drugih* (B3);
- *približati Boga volčičem in volkuljicam* (B5);
- *približati Boga – da bi bližino znali videti tudi v vsakdanjem življenju* (A1);
- *da otroci začutijo Božjo bližino* (A1);
- *da VV spoznajo, kako ima Bog v njihovem življenju nepogrešljivo vlogo* (B5);
- *spodbuja zavest, da nas na vseh poteh spremlja Veliki Tha* (A5);

⇨ **KATEHEZA KOT DEL PRISPEVKA K CELOSTNEMU RAZVOJU**

- *pomagati volčiču odraščati v izvidnika na vseh področjih človeškega razvoja* (B4);
- *vzgoja za zdravo odraslo, tudi krščansko življenje* (B4);
- *oblikovanje VV v celostno osebnost* (B5);
- *velika podpora za duhovno rast (pogosto celo večja kot doma)* (B5);
- *sestavni del srečanja* (B4);
- *vzgoja za odraslost v sožitju z vsem, s čimer živimo* (B6);
- *duhovnost kot del življenja* (A3);

⇨ **SPODBUJANJE MORALNEGA RAZVOJA**

- *moralna načela krščanstva se prepletajo z načeli džungle in krdela* (B3);
- *kateheza pomaga pri sprejemanju in spoštovanju pravil v skupnosti* (A5);
- *v VV vzbuditi čut za presojo med dobrim in slabim (lastnosti živali) predvsem na podlagi KOD, v povezavi s Svetim pismom in vsakdanjim življenjem* (A4);
- *prikazati duhovnost na nek otroški način* (A1);
- *VV približa nek nauk iz Svetega pisma (recimo odnos do bližnjega)* (A5);

⇨ **DEJAVNA KATEHEZA**

- *da jo volčič res doživi; povezava z neko aktivnostjo* (A1);
- *ne sme biti učenje veroučne snovi, temveč bolj pripomoček, ki otroku pomaga, da se na primerih uči za življenje* (A4);
- *kateheze morajo biti razgibane, da si VV lažje zapomnijo* (A4);
- *pomembna nazornost, enostavnost, igra* (A5);
- *izhaja iz konkretnih dogodkov (izkopana kateheza)* (B6);
- *da se krdelo poveže; da otroci začutijo, da so del te celote* (A6).

Odgovori intervjuvancev kažejo, da je osnovni namen kateheze enak namenu, ki ga ima vsaka kateheza: katehiziranca navdušiti za živ odnos z Bogom. Precej jih izraža željo, da bi VV začutili Božjo bližino, prisotnost; da bi svoji starosti primerno torej zmogli sprejeti Boga v svoje življenje. Večina jih poudari vzgojni vidik kateheze in njen pomen za celostno rast VV. Nekaj SV katehezo povezuje z vplivom na moralno presojanje, razločevanje med dobrim in slabim. Pri tem je izpostavljena povezava s KOD, Svetim pismom in vsakdanjim življenjem. Večina v svoje odgovore vpleta pomen metode podajanja kateheze. Poudarjena je njena nazornost, preprostost, dejavnost, razgibanost, povezanost s celoto in konkretno izkušnjo.

Tudi odgovore na vprašanje *V čem se volčja kateheza razlikuje od katehez, ki jih izvajate v svojem siceršnjem pastoralnem delu?* oziroma *V čem vidiš posebnost volčje kateheze v primerjavi s katehezo, ki smo je vajeni iz veroučnih klopi?* sem razporedila v štiri skupine:

⇨ **NAČIN IZVEDBE**

- *naloga kateheze je popolnoma enaka kot pri verouku, pevskem zboru, kjer koli …, razlika je v načinu izvedbe (delo v majhnih skupinah, uokoljenje)* (B1);
- *v krdelu bolj raznoliki pripomočki za prikaz določene vsebine* (A1);
- *večja povezanost z naravo* (A1);
- *pri verouku si sam za vse* (B5);
- *preko izkušnje doživijo Boga* (A1);
- *lažji, ker je tisoč možnosti, ki jih drugje (npr. pri verouku) nimaš* (B1);
- *več dejavnosti, iger* (A3);
- *oznanilo se ponazori s primeri iz KOD* (B3);
- *skavtska kateheza podprta z vso skavtsko dejavnostjo* (B5);
- *kot katehet sem se verjetno najbolj oblikoval prav na skavtskem področju; najboljše stvari skušam prenesti tudi v ostale vrste katehez; določene elemente skavtske metode, vzgojne igre iz skavtskega področja vnašam tudi v katehezo pri veroučnih urah – nikoli nekaj statičnega, neko predavanje, temveč taka, da čim bolj zaposli vse čute* (B4);

⇨ **ČASOVNE MOŽNOSTI**

- *SV več časa* (A1);
- *veroučne ure so krajše* (A4);
- *v krdelu je časovna prednost* (A1);
- *pri VV kateheza ni 45 minut kot pri verouku, je pa lahko posredno vključena v vse srečanje, brez da bi VV sploh opazili* (A2);
- *pri verouku pogosto zmanjka časa* (A1);
- *pri volčičih je kateheza krajša, ker je le del celotnega srečanja* (B6);

⇨ **POUK : PROSTOVOLJNA DEJAVNOST**

- *pri verouku dobijo knjige in domače naloge* (A2);
- *verouk na nek način boj prisila, v krdelu bolj z veseljem* (B2);
- *pri verouku je predpisana snov* (B4);
- *v krdelu so večje prostorske možnosti za samo izvedbo (v naravi)* (A3);
- *pri verouku je potrebno predelati neko določeno učno snov* (A1);

- *pri verouku večji poudarek predvsem na posredovanju prilik, svetopisemskih zgodb* (A1);
- *pri verouku omejenost z veroučno temo, pri skavtih se lahko bolj posvetimo temu, da bi otroci stvari doživeli, da bi tudi naravo povezali z Bogom* (A1);
- *verouk bolj kot nekakšen pouk, skavti nekakšna interesna dejavnost* (A2);

⇨ **ODNOSI V SKUPINI**

- *drugačen odnos do duhovnika, otroci so bolj odprti* (B2);
- *pri VV katehezo združim z utripom skupine, tematiko srečanja* (B5);
- *SV bližje bolj dostopni, bolj kot prijatelji – drugače sprejemajo kot v cerkvi g. župnika* (A2);
- *volčja kateheza bolj povezana s samim življenjem v krdelu, pri verouku ni vedno toliko povezave s konkretno izkušnjo, zato lažje dosežeš nek cilj pri VV kot pa pri verouku* (A5).

V prvo skupino sem uvrstila odgovore, ki so povezani s samim načinom katehiziranja. Večina vprašanih je izpostavila, da ni razlike v namenu kateheze, temveč v sami metodi, ki je uporabljena. Že ob prejšnjem vprašanju je kar nekaj odgovorov, ki so opredeljevali pojem volčje kateheze, vsebovalo tudi namige, da je tisto, kar določa njeno posebnost, ravno način predstavitve oziroma vključevanja v ostale dejavnosti. Intervjuvanci menijo, da je volčja kateheza bolj povezana z naravo, predvsem pa podprta s številnimi dejavnostmi, ki nudijo raznolike možnosti za igro in prikaz določene vsebine. V pomoč so zgodbe iz KOD, v katere se VV hitro vživijo. Kot prednost je med odgovori navedena tudi možnost, da pri izvedbi kateheze lahko sodelujejo vsi SV, medtem ko je katehet pri verouku navadno sam. Eden izmed intervjuvancev, ki je hkrati katehet in Balu že 15 let, meni, da se je prav v skavtstvu izoblikoval tudi za katehetsko delo, saj lahko številne elemente skavtske metode uspešno vnese tudi v veroučno uro.

Druga skupina združuje odgovore, povezane s časovnimi opredelitvami. Večina meni, da je znotraj krdela za katehezo več časa, saj je srečanje daljše od ene šolske ure. Dva intervjuvanca pa odgovarjata, da je kateheza v krdelu krajša,

saj je le del srečanja. Eden sicer dodaja, da je lahko posredno vključena v celotno srečanje, česar pa VV sploh ne opazijo, torej gre za prepletanje z ostalimi dejavnostmi. Ko sem primerjala odgovor drugega s celotnim intervjujem, sem opazila, da pravzaprav kasneje tudi on doda, kako je včasih že uvodna igra del kateheze, ki se povezuje z ostalim programom. Tako lahko povzamem, da je velika prednost prav v možnosti vključevanja kateheze v druge dejavnosti, kar je tudi časovno pogosto ustreznejše.

Odgovori v tretji skupini kažejo, da je prednost volčje kateheze tudi v tem, da otroci na srečanja krdela večinoma prihajajo z večjim veseljem kot k verouku, ki jih bolj spominja na šolske obveznosti. Veroučna ura je seveda namenjena posredovanju določene snovi, medtem ko so SV pri izbiri vsebine katehez bolj prosti in lažje upoštevajo aktualno stanje v skupini.

Zadnja skupina izpostavlja odnos otrok do avtoritete: voditelja ali kateheta. Odgovori kažejo, da VV k duhovniku lažje pristopijo, saj je vzdušje bolj sproščeno; čuti se povezanost skupine.

4.2.1.2 Priprava kateheze in sodelovanje med voditelji

Drugi sklop vprašanj intervjuvance sprašuje po načinu priprave katehez, vključevanju posameznih SV v pripravo in virih snovi za kateheze.

Kako načrtujete posamezne kateheze? Različne načine načrtovanja sem razdelila v naslednje skupine:

⇨ **LETNI OKVIR REDNIH KATEHEZ**

- *Kateheze sem imel na SKVO-jih za voditelje in so potem voditelji sami pripravili kateheze za svoje veje. Bilo je precej pripravljeno. Dal sem okvir, katerega so se držali* (B1).
- *V okviru celotne usmeritve, ciljev, ki so postavljeni na slovenski ravni, s SKVO-jem začrtamo smernice stega. Potem te splošne smernice skušamo*

upoštevati tudi pri načrtovanju volčjega leta. Zastavimo si cilje, namene, ki jih želimo doseči. Znotraj tega potem razdelimo posamezna srečanja, katehezo pa skušamo vključiti kot sestavni del celotnega srečanja, tako da ni nekaj posebej, izven, ampak se zelo nanaša na to, kar delamo. Kateheza torej ni nekaj iztrganega. Celotno srečanje, ki ga pripravimo, ima neko osrednjo nit, na podlagi katere se potem vse odvija (B4).

- *Na začetku leta je potrebno razjasniti, kaj hočeš doseči. Naredimo si okvir, ki ga razdelimo na trimesečja. Kasneje jih točno opredelimo* (A2).
- *V stegu smo se odločili, da bomo imeli načrtovano duhovnost. Do zimovanja je tematika, povezana z Malim princem, po njem pa lik Janeza Pavla II. Bolj kot o katehezah pri nas govorimo o duhovni misli. Enostavno jih ne pripravljamo* (A3).

⇨ **SPROTNO NAČRTOVANJE TEDENSKIH KATEHEZ**

- *V našem krdelu kateheze prilagodimo posameznemu srečanju. Ni tako, da bi se na začetku leta odločili za neko rdečo nit, kateri bi kateheze sledile, ampak jo prilagajamo glede na trenutne potrebe, okoliščine. Včasih katehezo izpeljemo iz zgodbe, drugič iz dejavnosti, ki jo imamo na srečanju, spet tretjič pa iz potreb krdela. Če vidimo, da v krdelu kaj ni prav, ali pa če pride do težav, katehezo prilagodimo temu* (A5).

⇨ **OBČASNE KATEHEZE**

- *Kateheze nimamo na vsakem srečanju, ker se mi zdi, da si je za tako stvar potrebno vzeti dovolj časa. Škoda je, da bi večji del srečanja porabili samo za katehezo. Izvajamo jo na enodnevnem srečanju, taboru, zimovanjih, pred kakšnimi prazniki (postna akcija, adventni čas). Takrat se večji del srečanja posveti katehezi. Na ostalih srečanjih imamo kratko duhovno misel. Na začetku zmolimo, potem sledi nekaj kratkega, s čimer se ne ukvarjamo toliko. Pred prazniki pa si vzamemo več časa* (A1).

Nekaj intervjuvancev katehezo načrtuje sočasno s siceršnjim letnim načrtovanjem vzgojnega dela v krdelu. Eden izmed Balujev pripravi okvir katehez, nato posamezne kateheze izvede na SKVO-ju, voditelji pa jih sami prilagodijo in prenesejo v krdelo. Druga možnost celoletnega načrtovanja pa je vključena v odgovor Baluja, ki pravi, da kateheza ni nekaj »iztrganega«, temveč sestavni del srečanj, zato osnovne smernice in cilje določijo na začetku leta, ko načrtujejo program v skladu z vzgojnim namenom na ravni Združenja. Tako je kateheza povezana z rdečo nitjo posameznih srečanj.

Odgovori na vprašanje *Pripravljate kateheze sami oziroma v kolikšni meri se pri načrtovanju posvetujete z ostalimi starimi volkovi?* oziroma *Sodelujete pri pripravi kateheze vsi voditelji?* so:

⇨ **VEČINOMA SAMO STARI VOLKOVI**

- *Kateheze smo lani, ko Baluja ni bilo veliko z nami, pripravljali voditelji sami* (A5).
- *Če je v katehezo vključena kakšna aktivnost, sovoditelje prosim, da jo pomagajo izvesti, sicer pa skušam sama pripraviti, ostalim naloge razdelim pred srečanjem* (A1).
- *Baluja sem in tja povprašam za kakšen nasvet. Za postne, adventne akcije prosim, da kar sam pripravi. Ker ima veliko dela, mi je nerodno, da bi ga obremenjevala še s katehezami za krdelo. Lažje se mi zdi, da pripravim sama in potem vprašam samo za kakšno mnenje. Pri načrtovanju ga ni zraven; potem samo prebere* (A1).

- *Na načrtovanju nisem vedno prisoten. Sem in tja. Naši voditelji se dobijo recimo enkrat na mesec; stvari pripravijo za nekaj srečanj naprej. Navadno še tik pred srečanjem uskladijo stvari. Takrat sem zelo redko zraven. Ko se načrtuje za daljše obdobje, pa navadno sem prisoten; če se le da* (B1).
- *Navadno načrtujem kateheze kar sama. Poiščem kakšno misel dneva, na katero navežem tudi katehezo* (A1).

⇨ **SODELOVANJE MED BALUJEM IN OSTALIMI STARIMI VOLKOVI**

- *Kateheze načrtujem v posvetovanju z voditelji volčičev.*
- *Imamo to srečo, da je Balu stalno prisoten na naših srečanjih, tako da smo pripravo kateheze več ali manj prepuščali njemu. In če sem iskrena, je v veliki meri še vedno tako, čeprav smo se letos načrtno odločili, da mu to zadolžitev vzamemo z ramen in da tudi ostali voditelji kdaj pripravimo katehezo. Balu pripravi katehezo, ker ima največ izkušenj in najbolje ve, kako se tej reči streže* (A5).
- *V našem krdelu so že navajeni, da se Balu vsako leto zamenja, ko pride nov diakon. Voditelji že vedo, da najverjetneje diakon še ni imel stika s skavti. Lepo so me vključili zraven. Približno vedo, koliko lahko naredim glede na to, koliko poznam stvari. Prej nisem imel nikoli stika s skavti. Ponudili so mi svojo literaturo, vedno lahko tudi kaj vprašam. Voditelji me sprejemajo kot enega izmed njih, čeprav ne sodelujem toliko kot oni, pridem samo za vikend. Z njimi sem praktično samo uro in pol na srečanju – prilagojeno je tako, da sem lahko zraven. Prej mi povejo, kakšen je načrt srečanja, pošljejo mi celoten program, na podlagi katerega potem sam oblikujem katehezo* (B5).
- *Pri katehezah mi zelo veliko pomagajo ostali stari volkovi. Že v sam načrt srečanja nekako vpletejo katehezo, tako da je Baluju lažje* (B2).
- *Baluju vsaj delno pomagamo tudi ostali voditelji. Pomagamo mu izbrati temo kateheze ali pa sodelujemo potem pri sami izpeljavi. Same ideje pa največkrat naš Balu kar strese iz rokava in tako pomaga tudi ostalim voditeljem, ki kdaj prevzamejo nase pripravo kateheze* (A5).
- *Ja, vedno. Posamezne sklope na srečanju določimo skupaj. Potem pa si razdelimo, da posamezna srečanja pripravljamo po dva ali trije (šest nas*

je). Mene sicer večkrat tudi drugi kličejo – ko pripravlja srečanje druga »ekipa«. Včasih predstavijo tudi po elektronski pošti, kako si predstavljajo katehezo, in potem pomagam. Če se že ne vidimo vsak teden, da bi skupaj načrtovali, se zmenimo po elektronski pošti ali telefonu. Si pa ne predstavljam kateheze, če ne bi vedel, kaj je osrednja misel določenega srečanja (v stilu »nekaj boš povedal«) (B4).

- *Akela mi vnaprej pove, kakšna je tema srečanja. Na podlagi tega pa skušam potem pripraviti katehezo. Stvari je potrebno povedati na kratko, ker je v sklopu celotnega dogajanja* (B6).
- *Pri nas ni tako, da bi samo Balu skrbel za duhovnost. Srečanja imamo razdeljena na štiri dele po 25 minut in vsak poskrbi za nekaj* (A2).
- *Malega princa smo prebrali, potem pa smo prepustili Baluju. Voditelji smo iz knjige izpisali teme, primere, nato pa smo na sestanku točno po srečanjih določili teme in kaj želimo, da Balu pove. Predlagamo mu ideje, potem pa katehezo pripravi on* (A3).
- *Katehezo načrtujemo skupaj z Balujem. Povemo mu, katero zgodbo iz KOD bomo vključili v srečanje, potem pa katehezo sam pripravi. Imamo preveč drugega dela, da bi se ukvarjali še s tem* (A4).

V nekaterih krdelih, ki so vključena v intervju, Balu redko pripravlja kateheze in je le občasno prisoten na srečanjih. Večinoma so tako kateheze v domeni ostalih voditeljev, pogosto jih prevzame Akela, ki v pripravljeno shemo vključi tudi ostale. Nekaj voditeljev je izrazilo mnenje, da so Baluji prezaposleni s siceršnjim pastoralnim delom v župniji, zato jih ne želijo obremenjevati še s pripravo volčjih katehez; včasih ga povprašajo le za kakšen nasvet. V večini primerov pa med Baluji in ostalimi voditelji prihaja do sodelovanja. Običajno voditelji Baluju predstavijo ali pa skupaj oblikujejo rdečo nit srečanja, na podlagi katere nato Balu sam oblikuje jedro kateheze. Pri izvedbi so potem stari volkovi ponovno vključeni. Ponekod pa ima Balu pri pripravi srečanja popolnoma enako vlogo kot ostali stari volkovi in tako tudi katehezo pripravi tisti, ki je tedaj zadolžen za ta del srečanja.

Od kod črpate snov za kateheze? V kolikšni meri vključujete Knjigo o džungli, Sveto pismo, sv. Frančiška Asiškega, zavetnika veje? Odgovore na ta vprašanja prikazuje spodnja preglednica:

Preglednica 6: Viri snovi za volčjo katehezo (glede na intervjuje)

	KOD	SP	sv. Frančišek	drugo
B1	* spontano poiščejo vzporednice * zgolj kakšna misel, utrinek * nujna situacijskost * zgodba pritegne in navduši * iz zgodb se zlahka spelje dejavnost * lahko preskakuješ	* vzporednice z Jezusovim življenjem (Mr) * večinoma ga vključujejo, a ne nujno	* kot celoletna rdeča nit * Frančišek pride na obisk enkrat letno; nekaj dejavnosti	* Mali princ * Baraga * kakšen svetniški ali svetopisemski lik cerkveno leto (npr. oktober – mesec rožnega venca) * dober je princip šmarnic (da se »vleče« neka rdeča nit)
B2	* pogosto	* pogosto	* najmanj	* navezava na konkretno dogajanje v krdelu
B3	* da	* da	/	/
B4	* kadar je na srečanju zgodba, poiščejo vzporednice z evangelijem	* vedno vsaj kakšen odlomek, misel, stavek …	* da * na njegov god skupna sv. maša in začetek volčjega leta; pripravijo igrico * preko leta v posameznih sklopih	* evangelij in sv. Frančišek kot osrednji vodili * glavni prazniki in obdobja cerkvenega leta (advent, božič, post, velika noč, kakšen Marijin praznik) – ne sme biti verouk! * v povezavi z uokoljenjem: svetniški liki, posamezne vrednote
B5	* da * kateheza VV	* da * pogosto prilike	* še ne * VV ga	* zgodbice iz knjižic Ognjišča

	nekako pripravi na samo zgodbo, ki sledi * vzporednice s SP in naukom Cerkve, človeškim vrednotenjem		poznajo, ker je imela ena izmed volkuljic plen, povezan z njegovim življenjem (predstavitev + litanije)	(vzporednice z džungelskimi živalmi) * upoštevanje utripa skupine * cerkveno leto (advent, božič, post, velika noč)
B6	* da	* da * je v ozadju vseh katehez * všeč mu je Kristusov način pripovedovanja – zgodba kot ponazorilo	* le občasno	
A1	* zgodbe povezujemo s katehezo * vedno kateheza ob sprejemu mladičev	* redko * nekaj prilik, dogodkov iz Jezusovega življenja (pred prazniki) * VV še premajhni, da bi razmišljali ob SP-odlomku	* približno dvakrat letno * zgodba, kako zapusti bogastvo + srečanje z volkom * ogledamo si filmček	* poudarjamo predvsem vrednote (npr. iskrenost) * misel dneva, povezana s programom * tedenska srečanja: uporaba zgodbic (npr. *Semena upanja*) * tabori: spoznavanje svetniškega lika (Kekčeva dežela: Izidor; vitezi: sv. Jurij; Indijanci: Baraga) * pomembnejši cerkveni prazniki (priprava na božič, velika noč)
A2	* redko, poiščemo pa povezavo	* vedno poiščemo povezavo	* enkrat letno, toliko, da vejo, kdo je * zgodba o Frančiškovih jaslicah ob božiču * obisk frančiškanov	* navezava na tematiko srečanja (tema ogenj – navezava na goreči grm) * navežemo se na glavna obdobja cerkvenega leta (advent, post …)

				* v povezavi z uokoljenjenjem: vsak dan poudarimo eno vrednoto * vključimo, brez da bi VV sploh vedeli, da gre za katehezo
A3	* poiščemo vrednote iz posamezne zgodbe * pomembneje kot SP	* zelo malo	* občasno	* Mali princ (rdeča nit) * lik Janeza Pavla II. (rdeča nit) * katehez ne pripravljamo, bolj duhovne misli v povezavi s srečanjem (miklavževanje – kateheza o obdarovanju) * svetniški liki: Slomšek
A4	* da * povežemo z zgodbo	* da	* ne * le pred volčjim izpitom kviz o njem	* kadar na srečanju ni KOD, izpostavimo kakšno vrednoto * s cerkvenim letom katehez ne povezujemo * na taboru zvečer izpostavimo posamezne poudarke dneva
A5	* da	* vedno	* da, vsako leto okrog dneva Zemlje	* cerkveno leto, prazniki (vsi sveti, božič, velika noč) * posamezne vrednote * včasih izhajamo iz dogodkov v krdelu (pretep)
A6	* da * Balu poišče vzporednice s SP	* da (Balu vključi posamezne stavke, zgodbe)	* zelo malo * ga omenimo	* prilagajamo posameznemu srečanju (zgodbi, dejavnosti) * upoštevanje vsakdanjega življenja v krdelu

KOD je – po odgovorih sodeč – v kateheze vključena predvsem kot izhodišče za posamezne poudarke katehiziranja v krdelu. Zgodbe otroke pritegnejo in navdušijo, zato se zlahka uporabijo za kakšno dejavnost. Samo eden izmed vprašanih je odgovoril, da Mavglijeve zgodbe le redko služijo kot snov za katehezo. Večina skuša vrednote in dogajanje v džungelski pripovedi povezati s Svetim pismom, tudi naukom Cerkve in človeškim vrednotenjem.

Večina vprašanih Sveto pismo redno vključuje v volčje kateheze; poiščejo vzporednice z džungelskim življenjem, vsaj kakšno misel, ki ponazori bistvo kateheze. Največkrat SV vključujejo evangelije, predvsem Jezusove prilike, saj jim je blizu Kristusov način pripovedovanja (zgodba kot ponazorilo). Dve izmed krdel, vključenih v intervju, Svetega pisma sploh ne uporabljata ali pa ga vključita le redko. Podano je mnenje, da VV še ne zmorejo razmišljati ob svetopisemskih odlomkih.

Sv. Frančišek kot zavetnik veje je v kateheze vključen najmanj. V dveh izmed krdel ga niti ne omenijo, v večini zelo malo ali občasno. Nekaj vprašanih pa je povedalo, da nekajkrat letno pripravijo dejavnosti (igrica, obisk »sv. Frančiška«, frančiškanov, kviz, plen), povezane z njim, tako da VV spoznajo svojega zavetnika.

Poleg KOD, SP in sv. Frančiška intervjuvanci kot snov za katehezo omenjajo še:

- cerkveno leto (skoraj vsi v kateheze vključijo večje cerkvene praznike);
- konkretne dogodke znotraj krdela (npr. pretep);
- vrednote kot rdečo nit posameznega dne, srečanja;
- življenje svetniških likov (Baraga, Janez Pavel II., Slomšek);
- življenje svetopisemskih likov;
- zgodbo o Malem princu;
- zgodbe (npr. *Semena upanja*);
- tematiko srečanja v povezavi s SP (npr. ogenj – goreči grm).

Pri vključevanju obdobij cerkvenega leta je poudarjeno, naj bo kateheza vključena v siceršnjo dejavnost, saj volčje srečanje ni veroučna ura. Svetniški, svetopisemski liki, vrednote dneva so predvsem del katehez na večdnevnih dejavnostih, kjer je snov katehez večinoma povezana s samim uokoljenjem in je bolj prisoten princip »rdeče niti«. Opazno je pogosto navezovanje katehez na vzgojo za posamezne vrednote.

4.2.1.3 Izvedba kateheze

Tretji sklop vprašanj se nanaša na izvedbo kateheze: kdaj so VV najbolj motivirani, katere metode in oblike dela se uporabljajo, kako so v izvedbo vključeni stari volkovi.

Odgovori na vprašanje *Kaj volčiče in volkuljice najbolj motivira za sodelovanje pri katehezah?* izpostavljajo naslednje poudarke:

- bistvena je izvedba kateheze (*Če npr. frančiškan pride na obisk in če ima lepo predstavitev Frančiška, je otrok navdušen, ker je nekaj novega, ker je drugače* (B1));
- izdelava konkretnega predmeta, ki jih spominja na katehezo (*kocka dobrih del* (A1));
- pomembno je, da vidijo nek rezultat;
- kateheza v naravi, kjer doživijo neko izkušnjo (*Kaj smo zjutraj rekli? Kako ste se preko dneva trudili za to?* (A3));
- kateheza kot uvod v neko dejavnost (*»odpeta« kateheza je nesmiselna* (B1));
- povezava s konkretnim življenjem v krdelu ali vsakdanjo izkušnjo (*Skušam jih »najti« v taki točki, da začutijo bistvo; največja je motivacjia, kadar jih »ujameš« v njihovi izkušnji* (B5));
- aktivno sodelovanje VV v izvedbi kateheze, izkustvo (*Ko smo imeli temo skupnost, smo npr. nabirali vejice, na koncu smo ugotovili, da če jih zvežemo skupaj, se ne zlomijo* (A5); da nekaj odkrijejo, odvijejo, poiščejo);
- kateheza, ki ni zgolj poslušanje;

- vključena možnost, da VV povedo svoje mnenje, izkušnje, pripetljaje (*Najlaže začutiš njihovo motivacijo z vprašanji; če odgovarjajo, če se odzivajo, potem veš, da jim je izkušnja lastna* (B5));
- *včasih ena »močna« beseda, »močno« dejanje lahko bolj učinkuje kot pa dolgo govorjenje ali razpredanje* (B4).

Kateheza VV torej najbolj motivira, kadar so vanjo dejavno vključeni (pogovor, dejavnost, ročna spretnost …) in je njena vsebina čim bolj konkretna, povezana z neko izkušnjo vsakdanjega življenja.

Pri tem krdela, ki so vključena v intervju, uporabljajo naslednje *metode in oblike dela*:

- pogovor (*Ostalih dejavnosti je na srečanju že tako veliko* (B3)*; pridobim njihov odmev na prikazano* (B4)*; večinoma govorimo; če bi sodelovala cela skupina, bi se morali bolj pripravljati* (A1)),
- pripovedovanje (*Navadno kaj povem, ni dejavno, animiram pa jih z vprašanji*; *včasih je to v obliki pogovora, vprašanj, sicer pa moje predavanje, »pridiga«, ki traja 5–10 minut, pozoren sem, da jasno poudarim samo eno stvar* (B5)*. Večinoma kot Balu samo govorim* (B6)*. Balu ima »govor«* (A3)*. Navadno imamo na srečanju najprej del zgodbe iz KOD, nato nastopi Balu; včasih se malo razvleče* (A4)),
- kviz,
- gosta kot pričevalca,
- dramatizacijo svetopisemske zgodbe (odlomek zaigrajo SV ali VV ali samo starejši VV),
- avdiovizualna sredstva (*Današnji otroci so bolj kot otroci poslušanja otroci gledanja; kakšen kratek odlomek filma, računalniška predstavitev: volčjo molitev sem predstavil v podobah; za vsak del molitve eno podobo: jutro, večer, da so lahko posamezne besede videli tudi v posameznih podobah* (B4)),
- igro (*Igrice recimo niso same sebi namen, ampak se lepo vključujejo v celotno vzgojno delo* (B6)*. Preko igre, dejavnosti smo katehezo vključili v srečanje, brez da bi volčičem to izrecno povedali* (A5)),

- ročno spretnost,
- izmenjavo simbolov, predmetov, ki spominjajo na katehezo (*Včasih jim kaj dam, recimo kakšen izdelek, ki ga odnesejo potem domov, da jih spominja, včasih jim dam bonbon, da si ga potem izmenjajo, včasih se kateheza kar nadaljuje v kakšno ročno spretnost – izdelek, ki ga naredijo, potem podarijo* (B4)),
- petje,
- branje,
- risanje,
- izdelovanje plakatov (*Napisali smo obljube za adventni čas; ker plakat visi v brlogu, se čutijo za obljube odgovorni; tedenske refleksije, kako smo izpolnjevali adventno obljubo* (A2)).

Odgovori kažejo, da se SV trudijo katehezo povezati z ostalimi dejavnostmi v krdelu. Opazno je, da predvsem tam, kjer Baluji časovno ne utegnejo biti prisotni na vseh srečanjih in je posledično tudi komunikacija z ostalimi SV slabša, prevladuje Balujevo pripovedovanje, ki pa večinoma prehaja v pogovor z VV. V takih primerih ima kateheza navadno stalno časovno umestitev na začetku srečanja, medtem ko je v krdelih, kjer je Balu lahko več prisoten, katehiziranje bolj spontano vpeto v preostale dele srečanja. Intervjuvanci, ki pripravljajo dejavnejše oblike katehez, se največkrat poslužujejo dramatizacije, igre, ročnih spretnosti in ponazoritve s simboli. V nekaterih krdelih v povezavi s katehezo tudi rišejo, pojejo, berejo, pripravljajo kvize …

Kako pri izvedbi kateheze sodelujejo ostali stari volkovi?

Ponekod ne sodelujejo, le poslušajo. Večina starih volkov pa Baluju pomaga umiriti in motivirati VV, jih spodbuditi k pogovoru. Navadno so bolj vključeni v vodenje tistega dela kateheze, ki je dejavnejši: pripravijo igre, odigrajo kakšen odlomek, prevzamejo prehod od kateheze k nadaljevanju srečanja.

4.2.1.4 Vrste katehez

Odgovori, ki ustrezajo temu sklopu vprašanj, so nekoliko vpleteni že v prejšnje sklope, ki predstavljajo namene, vire snovi in način izvedbe. V tem delu analize sem zato upoštevala odgovore na vprašanje: *Kako vključujete kateheze v tedenska srečanja/enodnevna srečanja/večdnevne dejavnosti?* Zanimalo me je, kako je kateheza umeščena v posamezno srečanje.

⇨ **KATEHEZE NA TEDENSKIH SREČANJIH**

Kateheza je v večini krdel vključena v vsakokratno tedensko srečanje. Pogosto predstavlja nekakšen uvod v osrednjo dejavnost, včasih pa se jo tudi opusti. Eden izmed Balujev pravi: *Najprej se kateheza »vrže ven«. Balu ne more, na srečanju se naredi tisoč stvari, en kup stvari, ki ste se jih zmenili z voditelji, imaš v glavi, in ko vidiš, da ti v dveh urah ne bo uspelo, nekatere stvari črtaš. In prva je kateheza; samo na začetku in na koncu se malo pomoli* (B1). Nevarnost, da se na katehezo pozabi, je manjša, če je tako kot preostale dejavnosti ustrezno načrtovana in trdno vključena v sam kontekst srečanja. *SKVO vikendi, načrtovanje, ko se pripravlja program, terminski plan, vzgojni načrt – pri tem je treba načrtovati tudi namene, cilje katehez v posameznem letu; cilje, ki so preverljivi* (B1).

⇨ **KATEHEZE NA TABORU, VEČDNEVNIH SREČANJIH**

Večina Balujev zaradi ostalih pastoralnih obveznosti ne more biti prisotna na celotnem taboru, temveč VV samo obiščejo za kakšen dan ali dva. Pomagajo pri načrtovanju katehez, ki jih izvajajo ostali SV.

Kateheze večdnevnih srečanj intervjuvanci pripravljajo v skladu z uokoljenjem:

- sprejem mladičev: kateheze na temo skupnosti, odnosa med starejšimi VV in mladiči;
- spoznavanje svetniškega lika, povezanega s svetom, v katerega so VV uokoljeni (npr. Indijanci – Baraga);
- vsak dan se poudari določena vrednota (*V svetu kralja Matjaža smo npr. poudarili posamezne vrednote, ki izhajajo iz njegovega življenja; upoštevali*

smo pripovedi, vezane na kraj, kjer smo bili; ustavljali smo se ob sporočilu pravljic, povezanih s tistim okoljem; katere so tiste vrednote, za katere želijo vzgajati (B4). *Za kateheze smo imeli zgodbe iz vsakdanjega življenja, povezane z dobrimi deli, vrednotami* (A2));

- vsak dan ima določen poudarek, vezan na rdečo nit tabora;
- povezava z lastnostmi pravljičnih junakov (*čarovnik iz Oza – levu in strašilu smo pomagali odkriti njune sposobnosti in jih hkrati iskali tudi pri sebi* (A5)).

Kateheza je na taborih v večini primerov ob različnih delih dneva; dva intervjuvanca sta omenila, da katehezo vključujejo v refleksijo dneva. *Dobra refleksija dneva je lahko krasno izhodišče za katehezo, brez da bi sploh vedeli, da je to kateheza* (B4). Eden izmed odgovorov kaže, da je večerni trenutek za katehezo bolj nekakšen pogovor in vrednotenje dneva. Kateheze so sicer večinoma načrtovane vnaprej, v programu je zanje določen čas. Eden izmed vprašanih je povedal, da katehezo v večih delih razporedijo tekom dneva, medtem ko iz drugega odgovora razberemo, da pravzaprav nimajo opredeljenega časa za katehezo, temveč vsebino vključujejo v ostale dejavnosti (*Nismo ločili, kaj je in kaj ni kateheza* (A3)).

4.2.1.5 Vloga Baluja v krdelu

V tem sklopu me je zanimalo, kako je Balu vključen v življenje krdela. To vprašanje sicer ni v območju neposrednega zanimanja naloge, čeprav je pri samem načrtovanju in izvedbi volčjih katehez seveda dobro vedeti, kakšno vlogo ima pri tem Balu, koliko sodelovanja sploh lahko pričakujemo. Odgovori kažejo, da je predvsem potrebno izhajati iz stanja konkretnega krdela, saj pripravljenosti za sodelovanje preprosto ne moremo dati skupnega imenovalca. Odvisna je od številnih dejavnikov, ki jih voditelji ob pripravi katehez morajo upoštevati, nikakor pa odsotnost Baluja ne sme biti razlog za odsotnost katehez.

Intervjuvanci si večinoma želijo, da bi vsaj okvir srečanj in katehez Baluji ter ostali SV načrtovali skupaj, vendar nekaj Akel meni, da si voditelji Baluja, ki je zelo zaposlen, ne upajo obremenjevati še z volčjo katehezo. Nekaj Balujev je poudarilo, da bi radi več časa preživeli skupaj s krdelom – zavedajo se, da bi bilo tako bolje za VV – a zaradi številnih obveznosti to žal ni mogoče. Težko je predvsem tam, kjer je na župniji samo župnik, nekoliko lažje pa v krajih, kjer imajo tudi kaplana ali pa Balu pripada kakšni izmed redovnih skupnosti. Le dva Baluja izmed intervjuvanih krdel se udeležujeta vseh dejavnosti krdela in sta ostalim voditeljem povsem enakovredna, dejavno se vključujeta v delo voditeljske ekipe. *V našem stegu in tako tudi krdelu imamo veliko srečo, saj je Balu vedno z nami na srečanjih, izletih, zimovanju in taboru. Seveda se zgodi, da ga kdaj ni z nami, ampak tako kot se včasih zgodi, da ni Čila ali Bagire ali kakšnega drugega starega volka* (A5). Eden izmed njiju pripoveduje: *Volčičem se skušam približati, veliko se igram z njim in skušam dojeti njihov način razmišljanja. Otroke imam rad, ni se mi težko igrati z njimi, hkrati pa sem tudi zelo zahteven in postavim mejo. Ne pustim, da bi me nekdo imel tako malo za »norca«. Baluja sprejemajo enakovredno drugim voditeljem. Ne predstavljam si, kako bi bil Balu, če ne bi mogel biti z njimi* (B4).

V krdelih, kjer je duhovni asistent Balu v lastni župniji, so VV nekoliko bolj zadržani, kar je seveda razumljivo, saj jih poučuje tudi verouk, jih pripravlja na zakramente, zato je nekoliko težje sprejeti, da je v džungli to star rjavi medved. Iz odgovorov pa lahko razberemo, da Baluja, ki se po svojih najboljših močeh trudi vsaj nekoliko vključiti v igrivo okolje džungle, otroci zelo lepo sprejmejo. *Volčiči ga spoštujejo, ubogajo in točno vedo, da se lahko z njim tudi hecajo, vendar samo do neke mere* (A5). Eden izmed Balujev celo pravi: *Zdi se mi, da so me otroci še najbolje sprejeli kot Baluja. V krdelu jim prideš bliže, si del življenja. Pri verouku si pač samo tisti, ki uči verouk, v krdelu pa se lahko z njimi loviš, tekmuješ, več si z njimi, lažje se vključiš* (B5). Podobno doživlja vlogo Baluja tudi ena izmed Akel, ki prihaja iz krdela, v katerem je situacija ravno obratna, saj je Balu prisoten le občasno, bolj kot nekakšen gost: *On niti ni skavt in pride samo malo pogledat. Ne sodeluje veliko. Rada bi mu dopovedala, da bi za otroke veliko več naredil, če bi se vrgel z njimi v blato, kot pa če jih samo*

nekaj prepričuje. Ne sprejemajo ga kot voditelja, kot skavta, imajo bolj tak odnos kot pri verouku. Sam je povedal, da noče biti skavt, ker je kaplan od vseh, zato tudi z voditelji ni pripravljen kaj več sodelovati. Lahko mu sicer prepustimo duhovnost, več pa ne. Kadar se mora več pripraviti, mu je težje (A3). Ena izmed Akel pravi, da Baluja za katehezo ne želi preveč obremenjevati, so pa veseli, kadar pride na kakšen lov, dejavnost in potem kakšno misel izpelje iz same situacije. Tri Akele pa menijo, da imajo do Baluja VV in SV nekakšno distanco, saj je le redko dalj časa z njimi in se ne poznajo dobro. V enem izmed intervjujev lahko preberemo, da VV Baluja spoštujejo, če je potrebno, se pogovori s kakšnim bolj živahnim. V kolikor možnosti dopuščajo je Balujevo vključevanje v življenje volčje skupnosti zagotovo nadvse dobrodošlo in zaželeno; obogati celotno krdelo, tako VV kot SV. Korak k dobremu razumevanju je seveda prilagajanje in usklajevanje vseh udeleženih: *Z Balujem se veliko pogovarjamo. Vsak dan se učiš. On ne ve vsega, jaz ne vem vsega. Voditelji se med seboj zelo dobro razumemo. Tudi med neformalnim druženjem se pogosto utrne kakšna ideja povsem nenačrtovano; potem jo zapišemo in izvedemo. Vsi štirje voditelji smo enako pomembni, nihče ni »nekaj več«. Vsak ima pač svoje področje, za katerega skrbi, nikoli pa ni bil problem Baluja kaj vprašati. Kljub temu da ima Balu kot kaplan ogromno obveznosti, se skušamo prilagajati: tako on kot mi. To se mi zdi zelo pomembno. Če se le da, je z nami tudi na taboru (letos je bil z nami od sedmih dni pet dni). Tabor prilagodimo njemu, da smo vsi. Mi se pač lažje prilagodimo kot pa on svoje obveznosti v župniji* (A2). Na tak način lahko krdelo res postane enotna in povezana skupnost tudi na ravni starih volkov, tako kot v izkušnji enega izmed intervjuvanih krdel: *Balu je eden izmed starih volkov, ki se tako kot vsi ostali (ali še bolj redno) vključuje v življenje krdela, načrtovanje sestankov, izletov, zimovanj in taborov in v samo pripravo srečanj. Pri nas nismo Balu in stari volkovi, ampak smo samo stari volkovi. Balu je eden izmed nas in ima v krdelu močno vlogo* (A5). In razveseljivo je, da med odgovori najdemo tudi naslednje misli: *Naš učitelj postave je preprosto najboljši. Ima izkušnje in izreden občutek za delo z volčiči, z ambientacijo džungle sploh nima težav, vedno je pripravljen pomagati, poprijeti za delo – ne samo pri katehezah,*

ampak tudi pri pripravi samih srečanj. Pomaga z nasveti in idejami ter mi je v izredno pomoč in oporo. Takega Baluja si lahko samo želiš (A5).

Le redki duhovni asistenti imajo lastno izkušnjo skavtske vzgojne poti, zato jim je skavtski svet, v katerega vstopajo, večinoma neznan. Toliko bolj to velja za življenje v krdelu, kjer je eden najpomembnejših metodoloških pripomočkov uokoljenje v džunglo. Samo dva Baluja menita, da imata za svoje delo dovolj znanja in izkušenj, medtem ko drugi odgovarjajo, da bi se z veseljem udeležili kakšne taborne šole ali delavnice, namenjene Balujem, kjer bi lahko izmenjali izkušnje in pridobili nekaj napotkov za svoje delovanje v krdelu. Balu, ki je letos prvo leto med VV, meni, da so ga voditelji lepo vključili v krdelo, mu posredovali nekaj osnovne literature (*Dvigni peruti*), bil pa bi vesel še kakšnih srečanj, kjer bi natančneje spoznal, kako pripravljati volčje kateheze. Tudi Akele – razen ene – menijo, da bi se njihov Balu rad udeležil kakšnega srečanja. Pri tem je pogosto omenjeno, da je udeležba na tovrstnih druženjih in izobraževanjih odvisna od časa. Baluji poudarjajo, kako pomembno je, da se datum določi dovolj zgodaj, da ga lahko uskladijo s siceršnjimi pastoralnimi obveznostmi. Nekaj jih dodaja, da bi se Baluji morda lažje kot celotedenskega programa udeležili kakšne enodnevne delavnice (morda enkrat mesečno). Tudi tisti, ki so se že udeležili kakšnega izmed srečanj za duhovne asistente, ugotavljajo, da so take oblike izmenjave izkušenj in znanja dobrodošle in koristne, hkrati pa je seveda zelo pomembna tudi izmenjava izkušenj in pogledov med samimi voditelji. *Vsi se moramo truditi, da bodo te povezave močne. Če so te vezi dobre, je tudi povezava z življenjem župnije dobra* (B3). Če je komunikacija v voditeljski ekipi dobra, se je zagotovo tudi Baluju lažje vživeti v svet džungle. Eden izmed Balujev tako pravi: *Bil sem na taborni šoli za duhovne asistente. Zelo rad pa se učim tudi od drugih voditeljev, ki vedno znova prinašajo kaj novega. Če že sam ne morem iti na srečanja voditeljev, sem vesel, da se lahko učim od njih. Tudi delavnica na taborni šoli je dobra popotnica. Zelo me zanima tudi, kako delajo drugi, ker to ni nikoli končana zgodba. So stvari, ki so sicer univerzalne in se tekom let ne spreminjajo, sicer pa je treba upoštevati, da se generacije med seboj zelo razlikujejo. Zelo pomembno se je vživeti v njihov način razmišljanja. Pri tem mi zelo pomagajo kakšni pedagogi, ki študirajo o*

tem. Najboljše kateheze, ki sem jih imel, sem imel, ker so mi mladi dali idejo, kaj bi lahko naredili (B4).

4.2.1.6 Mnenja, izkušnje in predlogi

Zadnji sklop vsebuje nekaj predlogov in želja intervjuvancev. Kar nekaj jih je izrazilo željo, da bi v slovenski džungli pripravili priročnik za katehezo. Vanj bi vključili:

- temeljne značilnosti skavtske duhovnosti,
- namen in temeljne značilnosti volčje kateheze,
- osnove smernice za pripravo kateheze,
- temeljno strukturo kateheze,
- vire snovi za volčjo katehezo,
- različne načine izvedbe kateheze,
- osnove razvojne psihologije,
- opredelitev vloge Baluja,
- nekaj konkretnih primerov različnih vrst katehez.

Še nekaj predlogov:

- *Lahko bi se predstavilo načine, naredi pa naj se tudi natančno izdelan primer kateheze. Podobno kot pri oratoriju, kjer so v priročniku na začetku dobesedno predstavljene vloge. Zgodba (npr. Bodi zvezda! ali lani o Katarini Sinajski) v dramatizaciji, kjer so otroci igrali in iz katere si potem izpeljal tudi dejavnost. Princip oratorija ali pa princip dopolnjene izdaje KOD z opombami in nasveti* (B1).
- *Mislim, da se lahko sv. Frančiška vnese v same molitve, absolutno pa naj se enkrat letno spoznava sv. Frančiška. Kar nekaj njegovih lepih molitev je. Ne vem, če ne bi bilo modro v nekaj letih, ko so otroci VV, obiskati kakšen frančiškanski samostan – da otroci sami raziskujejo. Večjega poudarka pa ne bi dajal; tudi sicer ne bi dajal poudarka posameznim svetniškim likom. Sama zgodba pa je dobra; tudi oratoriji, šmarnice imajo zgodbo. Preko pripovedovanja zgodb otroci dojamejo stvari oziroma se navdušijo za*

kakšno dejavnost. Lahko je sicer eno leto bolj posvečeno sv. Frančišku (ali sv. Juriju, apostolu Pavlu), ne vem pa, če bi bilo smiselno vsako leto vključevati tri različne vzporednice (B1).

- *Potrebno se je odločiti, ali se bo delalo po KOD ali po Frančiškovem življenju. Ne mislim, da bi morali za vsako ceno vleči vzporednice med Mavglijevimi zgodbami in Svetim pismom, sv. Frančiškom* (B1).

Omenjena je nevarnost, ki bi se pojavila ob izdaji tovrstnega priročnika, da bi se kateheze potem le kopirale, kar *je v skavtstvu strogo prepovedano* (B1), čeprav bi zbrane ideje voditeljem zelo olajšale delo. *Morda bi zadostovalo samo nekaj primerov, kajti več kot bi jih imeli, manj bi razmišljali s svojo glavo. Bolje manj, pa tisti bolj jasni* (A1). Obenem pa se intervjuvanci zavedajo, da *ne moremo pričakovati, da bodo voditelji razumeli katehezo, če ne bodo imeli nečesa oprijemljivega. To smo pričakovali petnajst let* (B1).

4.2.2 Smernice za volčjo katehezo

Na podlagi analize intervjujev, ki izražajo stanje kateheze v slovenskih krdelih, in teoretičnih izhodišč bom predstavila osnovne značilnosti in enega izmed možnih načinov priprave volčje kateheze.

4.2.2.1 Opredelitev, namen in cilji

Volčja kateheza je ena izmed načrtovanih oblik duhovnosti, ki ozavešča Božjo prisotnost v življenju VV in spodbuja njihovo duhovno rast. Njen namen je vzgoja in rast VV v veri. Pri tem se dosegajo naslednji splošni cilji:

- VV preko različnih aktivnosti spoznavata Boga kot Očeta, ki nas ima neskončno rad (verskovzgojna razsežnost).[120]

[120] Razsežnosti posameznih ciljev prim. z A. S. Snoj, n. d., 304.

- VV iz ljubezni do Boga in bližnjega naredita vsakdanje dobro delo (odnosna razsežnost).
- VV sprejemata samega sebe in odkrivata svoje sposobnosti sprejemanja, dajanja in darovanja (osebnostna razsežnost).
- VV občudujeta in spoznavata džunglo okoli sebe ter se učita varovanja in odgovornega odnosa do stvarstva (nravovarstvena razsežnost).
- VV s pomočjo izkušnje in džungelskega sveta spoznavata krščanske vrednote, jih prenašata v svoje življenje in tako živita zakona krdela (odnosna razsežnost).
- VV kar najbolje sodelujeta v zakramentalnem in molitvenem življenju krdela, ki ju sprejmeta kot trenutek osebne povezanosti z Bogom (verskovzgojna razsežnost).

Navedeni cilji upoštevajo, da je VV blizu antropomorfna podoba Boga (glej pogovore z VV v prilogi 1 in str. 23–31). Psihološko ustrezno je, da predstavo Boga v tem obdobju stopnjujemo (Bog je bolj ljubeč kot zemeljski oče). Pomembno je poudarjanje Božje ljubezni in skrbi za človeka, saj se pogosto pojavlja neustrezna podoba Boga kot sodnika in tistega, ki kaznuje. V VV mora kateheza spodbujati zavest podarjenosti vsega. Trenutki povezanega krdela sredi džungle so priložnost, da se oblikuje tudi molitev, prilagojena trenutni situaciji in povsem spontano vpletena v življenje krdela. Kateheza ni prostor za moraliziranje, temveč predvsem priložnost, da VV izkusi Božjo dobroto. Seveda pa ne sme iti zgolj za spoznanje. Le-to mora namreč VV usmerjati v nenehno rast, izraženo v odnosu do samega sebe, Boga in bližnjega (prim. s slovesno volčjo obljubo).

4.2.2.2 Viri

Volčja kateheza naj izvira iz konkretne izkušnje in dejanskega stanja. VV so glede na razvojno obdobje, v katerem so, namreč dovzetni predvsem za konkretno, nazorno in preprosto. Tako kot načrtovanje ostalih dejavnosti pričnemo z analizo stanja in prepoznavanjem potreb, ki jih le-ta pokaže, je

potrebno tudi snov za katehezo prepoznati v sami dinamiki krdela, v vzdušju, odnosih in dogodkih, ki prevladujejo v sočasni situaciji. Snov volčje kateheze ni obravnava neke vnaprej predpisane snovi, temveč zaznavanje utripa skupine, izkopavanje snovi iz aktualnega stanja in življenja v krdelu (kateheza na temo odpuščanja je recimo primerna, če opazimo, da so VV po prepiru še vedno nestrpni in užaljeni – izkopana kateheza).

Drugi vir volčjih katehez je Sveto pismo. Vsaka kateheza mora katehizirance namreč voditi v oseben in domač odnos z Bogom. Njegova beseda še posebej prihaja med nas preko Svetega pisma (glej str. 35), zato je le-to nepogrešljiva sestavina kateheze tudi v krdelu. Pri izbiri ustreznega odlomka je seveda potrebo upoštevati starost otrok. Tako ne bomo uporabili tistih odlomkov, ki zahtevajo večjo mero abstraktnega mišljenja, temveč predvsem zgodbe, v katere se VV lahko vživijo. Sem lahko uvrstimo starozavezne pripovedi o stvarjenju, življenju izraelskega ljudstva (poslanstvo Abrahama, Mojzesa …) in novozavezne evangeljske odlomke (Jezusovo življenje, posamezne prilike). Seveda ni nujno, da v vsako katehezo vključimo daljši odlomek, včasih zadostuje le kratka misel ali navezava na Jezusove besede kot osvetlitev siceršnjega sporočila kateheze.

VV svet pravil, zakonov in odnosov med posamezniki spoznavajo preko zgodb iz Knjige o džungli. Le-ta predstavlja drugi vir snovi za volčjo katehezo. Izkušnja džungelskega sveta, ki jo otroci prenašajo v vsakdanji svet, je lahko že del same kateheze, lahko pa zgolj izhodišče za sporočilo, ki ga poudarimo v njej s pomočjo vzporednic s svetopisemskimi zgodbami ali dogodki v vsakdanu.

Tretji vir za pripravo katehez je lik sv. Frančiška Asiškega, zavetnika VV. Dobro je, da v vsakem volčjem letu načrtujemo vsaj nekaj katehez, ki bodo VV približale svetnikovo življenje in pričevanje, lahko pa ga še posebej vključimo v katehiziranje na kateri izmed večdnevnih aktivnosti. Tabori, na katerih smo navadno uokoljeni v nek drug svet, so tudi priložnost za seznanjanje s katerim izmed svetniških ali svetopisemskih likov, ki je povezan s samim uokoljenjem (npr. Baraga pri Indijancih). VV je blizu svet pripovedi, zato jih zgodba, ki se

nadaljuje, zapleta in razpleta, navduši, hkrati pa jim na privlačen način prikaže, kako so kristjani živeli v različnih časih in okoljih.

Pri katehezah v krdelu pa seveda na moremo mimo dogajanja v cerkvenem letu, ki predstavlja peti vir za volčje kateheze. Otroci spoznajo posamezna obdobja in praznike pri verouku. Naloga starih volkov tako ni v tem, da bi VV teoretično uvajali v ritem cerkvenega leta, imajo pa priložnost, da posamezne praznike in pripravo nanje vključijo v življenje krdela. Razvojno so otroci nagnjeni k posnemanju zgleda v domačem okolju. Nekaj Balujev je pripomnilo, kako težko je včasih otroke spodbuditi, da bi vero tudi dejavno živeli, če je njihov edini stik z verskim življenjem pravzaprav le ura verouka. Tudi voditelji ne moremo nadomestiti domače verske vzgoje, imamo pa nekoliko prednosti vsaj v tem, da je krdelo navadno bolj povezana skupina kot veroučni razred. Baluji poudarjajo, da imajo v krdelu več možnosti, da se otrokom približajo in jih spoznajo. Skupaj z otroki smo tudi na zimovanjih, taborih, spremljamo jih več let. Tako imamo veliko priložnosti, da pomembnejša obdobja (post, advent, božič, velika noč) v cerkvenem letu spontano vključujemo v volčje dejavnosti. VV so na stopnji religioznega razvoja, ko je vključevanje v različne religiozne skupnosti zelo spodbudno, saj radi prevzemajo verovanje in običaje, ki izražajo pripadnost določeni skupini. Tako je odločilen predvsem zgled starih volkov, ki npr. ne le povedo, da se je v adventu potrebno pripraviti na božič, temveč se skupaj z VV trudijo za dobra dela in to tudi preverjajo, se pogovarjajo, kako jim priprava uspeva, in tudi z zunanjimi znamenji izrazijo pomen določenega obdobja. Za VV so odnosi izjemno pomembni in odnos, ki ga vzpostavijo z voditelji, predstavlja tudi vzorec njihovega odnosa do sveta, bližnjega in Boga.

Glede na vzgojni načrt in okvirno razporeditev vsebine posameznih srečanj je potrebno ob začetku volčjega leta pripraviti tudi okvirno vsebinsko določitev katehez preko celotnega leta. Pri tem se dogovorimo, katere vire bomo uporabljali. Nesmiselno je na vsak način vključiti vse možnosti, predvsem je potrebno upoštevati potrebe krdela in ostale dejavnosti. Eden izmed možnih načinov je: na srečanjih, ki so obarvana z eno izmed Mavglijevih zgodb, za izhodišče vzamemo Knjigo o džungli, povezano s stanjem v krdelu; na

srečanjih, ki so v bližini pomembnejših cerkvenih praznikov, upoštevamo cerkveno leto; v nekaj zaporednih srečanjih pa VV predstavimo sv. Frančiška Asiškega. Vsekakor v nobenem izmed omenjenih primerov ne smemo pozabiti na oznanilo, izhajajočem iz Svetega pisma. V okviru večdnevnih dejavnosti je potrebno paziti na rdečo nit posameznih katehez (zgodba svetniškega lika ali svetopisemske osebe, spoznavanje vrednot na podlagi Jezusovih prilik …).

Preglednica 7: Viri volčje kateheze

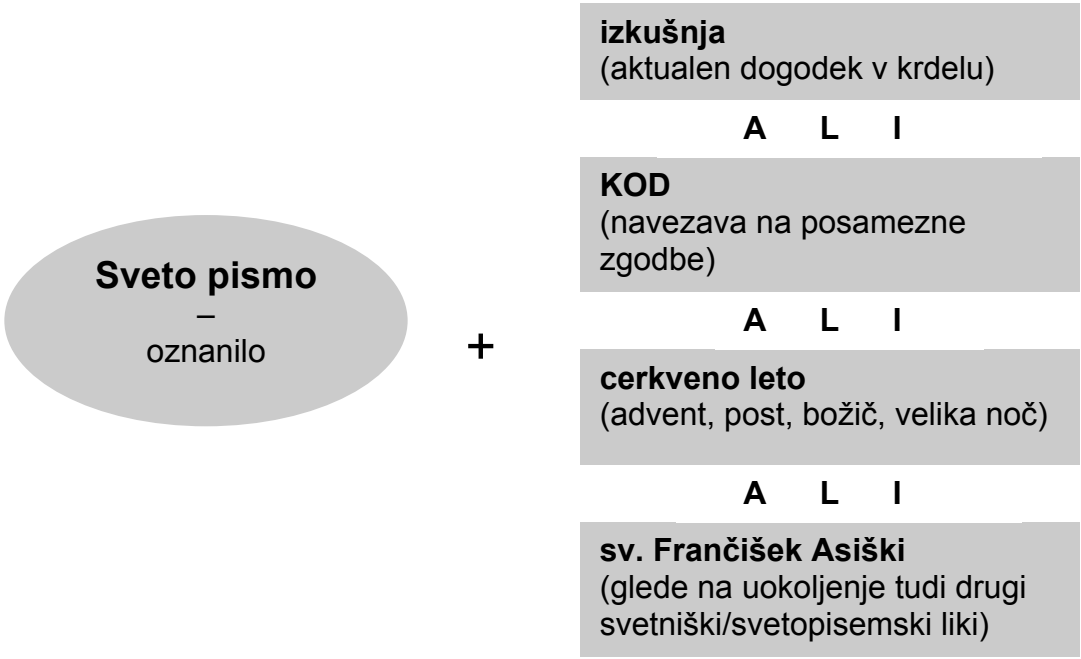

4.2.3 Model za pripravo kateheze

Predstavila bom model, ki prikazuje, kako konkretno pripravimo volčjo katehezo. Vključila bom pregled osnovnih metod, ki jih lahko uporabimo pri katehiziranju VV, in nekaj napotkov za ustrezno izvedbo.

4.2.3.1 Načrtovanje

Kot je omenjeno že v predhodnih poglavjih, je potrebno tudi katehezo načrtno vključiti v letni načrt volčjih srečanj, kjer predstavimo predvsem okvir, morebitno rdečo nit in povezavo z vsebino posameznega srečanja. Konkreten potek kateheze pa naj bo vključen v vsak načrt posameznega srečanja. Časovna umestitev je odvisna od ostalih dejavnosti. Nikakor ni treba kateheze vedno umestiti npr. na začetek srečanja, vedno pa naj bo vpletena v program – včasih krajša, drugič tesneje povezana z osrednjo dejavnostjo (npr. ročna spretnost) in zato daljša, razdeljena na več delov. V intervjujih lahko opazimo, da ponekod Balu pride samo za nekaj minut in se potem v stilu »bo pa še Balu nekaj povedal« na hitro opravi z duhovnostjo. Res je, da je ta v različnih oblikah prisotna tudi v ostalih dejavnostih, vendar se moramo zavedati, da le-te in molitev[121] na začetku ter koncu niso kateheza, ki je *načrtovana* dejavnost. V kolikor zanemarimo to značilnost, se hitro pojavi nevarnost, da kateheza postane nekaj obrobnega in lahko pogrešljivega, od koder je le še korak do trenutka, ko katehezo v izvedbi srečanja izpustimo, ker se ne zdi tako pomembna; je *samo* kateheza. Takšno razmišljanje pa je seveda daleč stran od Bi-Pi-jevih smernic, ki vero opredeljujejo kot dušo skavtstva. Načrtna skrb za rast vere VV mora torej biti del vsakega skavtskega načrtovanja, za katerega so odgovorni vsi voditelji. Intervjuji kažejo, da so le redki Baluji, ki jim pastoralne obveznosti dopuščajo, da so povsem enako kot ostali stari volkovi prisotni na načrtovanjih in srečanjih. Njihova odsotnost pa ne sme biti razlog, da zanemarimo katehezo. Le-to naj se naučijo pripraviti in izvesti tudi ostali voditelji, kajti čas, namenjen katehezi, ni nikoli izgubljen čas. Seveda se zgodi, da je teološko znanje in poznavanje Svetega pisma včasih pomanjkljivo, zato je še toliko bolj pomembno, da skrbimo za dobre odnose v voditeljski ekipi. Kot je razvidno iz pogovorov, je čim večje sodelovanje v interesu vseh. Če torej Balu ne more biti udeležen na srečanju, poskrbimo, da bo vključen vsaj v

[121] Volčja molitev se glasi: »Gospod, naj te srečam v vetru in soncu, sredi trat in studencev, gozdov in planin. Naj te ljubim v vsakem človeku in ti ostanem zvest/-a v svojih dolžnostih. Amen.«

načrtovanje ali posredovanje kakšnega nasveta in ideje. Kateheza naj bo torej načrtovana dejavnost, toda vedno bodimo odprti tudi za morebitne spremembe ali prilagoditve, kajti bistveno je, da res izhajamo iz dejanskih potreb skupine.

Pri načrtovanju si lahko pomagamo s spodnjo preglednico.[122] Posamezni pojmi so podrobneje opredeljeni v nadaljevanju.

Preglednica 8: Načrtovanje volčje kateheze

TEMA	Kratka določitev sporočila kateheze/temeljni vzgojno-katehetski poudarek.	
ČASOVNA UMESTITEV	Kdaj? Koliko časa? V kateri del srečanja bo kateheza vpletena?	
CILJI	**izkustveni**	Kaj bodo VV doživeli?
	spoznavni	Kaj bodo VV spoznali?
	dejavnostni	Kaj bodo VV storili?
IZKUŠNJA	Stanje, ki ga želimo obogatiti s katehezo (nek skupni dogodek ali pričevanje voditelja); sad razmišljanja ob doživetju.	
OZNANILO	Svetopisemsko besedilo.	
SIMBOL	Oprijemljiv predmet iz vsakdanjega življenja, ki ponazarja sporočilo.	
MOLITEV	Katera in kdaj?	
PRIPOMOČKI	Vsi materiali, ki jih potrebujemo pri izvedbi.	
IZVEDBA	Pregleden opis poteka kateheze od vstopne izkušnje do zaključne molitve.	

[122] Nekoliko dopolnjena preglednica zgleda za pripravo skavtske kateheze, ki je podan v *Dvigni peruti*, 68.

4.2.3.2 Cilji posamezne volčje kateheze

Splošni cilji, navedeni zgoraj, so okvir vsega katehiziranja v krdelu, na podlagi katerega načrtujemo tudi kateheze posameznih srečanj, za katera določimo konkretne cilje. Le-te v skladu s celostno skavtsko vzgojo razdelimo na izkustvene (doživljajske), spoznavne in dejavnostne.

Izkustveni cilji odgovarjajo na vprašanje: Kaj bodo VV doživeli? Stremijo za tem, da bi razgibali doživljajsko raven VV. Gre za posameznikovo razsežnost, ki omogoča doživetja na neki notranji ravni, ki ni zgolj spoznavna in ga duševno razvnema: zanimanja, vrednotenja, čustvovanja, prizadetost, oblikovanje drž, vesti. Na doživljajski ravni se oblikuje vest, religioznost in etičnost oziroma vernost in moralnost VV, na kar močno vplivajo voditelji, ki določene vrednote zastopajo. Omenjeni procesi so za razvoj osebnosti velikega in odločilnega pomena, saj odločanje za neko vrednoto in njeno ponotranjenje omogočata spremembo vedenja in življenje v skladu z izbranim pogledom na svet. Cilji na tej ravni se uresničujejo v človeški globini, zato se v svoji duhovni razsežnosti izmikajo empiričnemu preverjanju.[123]

Na spoznavni (kognitivni) ravni govorimo o doseganju spoznavnih ciljev, ki so povezani s sposobnostjo spominjanja, spoznavanja in razmišljanja (različne razumske in asociacijske dejavnosti). Odgovarjajo na vprašanje: Kaj bodo VV spoznali? Pomembno je, da pozornosti ne posvetimo le posameznim informacijam, temveč predvsem notranji strukturi določene vsebine. Pri tem igra veliko vlogo raznolikost posredovanja in vzgojna sredstva, ki spodbujajo VV k lastnim dognanjem in ustvarjalnosti ter omogočajo celostno dojemanje samega sebe, bližnjega, Boga in stvarstva. Pri oblikovanju teh ciljev je še posebej nujno upoštevanje značilnosti starostnega obdobja VV.[124]

---

[123] Prim. A. S. Snoj, n. d., 186–189.
[124] Prim. A. S. Snoj, n. d., 190–196.

Dejavnostni cilji so vezani na dejavnostno (operativno) raven, na kateri gre za ustvarjalno udejstvovanje: Kaj bodo VV storili? Dejavnost je pri katehezi pojmovana kot vrhunec katehetskega procesa, zato je izjemno pomembno, da spodbujamo voljo, sproščenost in ustvarjalnost, ki omogoča, da VV dejavno in ustvarjalno sodelujejo ter svoja doživetja izrazijo na različne načine (besedno izražanje, uporaba simbolov in glasbe, barvanje, risanje, molitve, pesmi, spodbude za dobra dela po lastni izbiri). Cilj vseh dejavnosti je dejavno izpolnjevanje volčje obljube in zakonov krdela ter življenje po veri.[125]

4.2.3.3 Izvedba

Izkušnja, ki jo pri načrtovanju določimo, predstavlja nek skupni dogodek, pričevanje starega volka, prikaz neke situacije. Vedno naj bo taka, da se navezuje na siceršnje izkušnje življenja v skupnosti (izhaja naj iz analize stanja!), ki jih želimo s katehezo obogatiti. Pri vseh dejavnostih naj bodo upoštevane razvojne značilnosti vseh razsežnosti VV (glej str. 56–58), ki so v obdobju izjemnega psihomotoričnega tempa, kar jih navdušuje za akcijo, tekmovalnost in konkretno izkušnjo. Dejavnosti, ki so vključene v katehezo, naj bodo čim bolj raznolike, nazorne in take, da enakovredno vključijo doživljajsko, spoznavno in dejavnostno raven. Tudi kateheza je priložnost, da spodbudimo otrokovo nagnjenost k določeni spretnosti, marljivosti in tako vplivamo na razvoj pozitivne samopodobe in njihovo motivacijo (glej str. 9–10, 15). Pri izvedbi pa je seveda nadvse pomembno, da so stari volkovi tisti, ki navdušujejo, animirajo. Lahko imamo namreč izvrstno načrtovano katehezo, a če ni žara in navdušenja ob podajanju, VV ne bodo nagovorjeni. Kadar pa pred seboj vidijo stare volkove, ki so iskreno navdušeni, bodo hitro sledili zgledu. V pogovorih lahko ponekod začutimo, da Balu pač ni vešč skavtske metode, zato »katehezi« namenijo zgolj nekaj minut – da pove kakšen nauk. Res je, da ponekod Baluji preprosto ne utegnejo priti v tesnejši stik s skavtskim načinom dela in se sploh v prvih letih precej »lovijo«. Večina je vesela vsake literature in pogovora o

[125] Prim. A. S. Snoj, n. d., 197–199.

načinu dela. V kolikor se nam zazdi, da Baluju še vedno najbolj ustreza le razlaga in vodenje pogovora, izkoristimo to njegovo pripravljenost, kar pa ne pomeni, da smo tako opravili svoje delo. Naj bo kateheza vseeno načrtovana dejavnost, v katero so vključeni vsi stari volkovi. Primerno je, da Baluju predstavimo načrt srečanja in temo kateheze. Eden izmed starih volkov naj koordinira njen potek in tako lahko Balu prevzame oznanilo, svetuje, kako želeno temo povežemo s svetopisemskim odlomkom, vodi pogovor z VV, ostali pa pripravijo dejavnosti, ponazorila, simbole, ki bodo omogočali, da kateheza ne bo omejena le na spoznavno raven. Zagotovo bo tudi Balu navdušen, da se kateheza vpleta v ostale dejavnosti.

4.2.3.4 Metode dela za pripravo dejavnosti

Možnih načinov za oblikovanje dejavnosti pri katehezi je toliko kot načinov za pripravo katere koli volčje dejavnosti. Igra, učenje z delom, dejavnosti na prostem, ročne spretnosti in pripovedovanje so zagotovo tisti temeljni metodološki pripomočki, ki VV pomagajo tudi na religioznem področju preiti od izkušnje preko spoznanja do dejavnosti v življenju (tudi vzgoja za prepoznavanje Božjega načrta: *Najbrž imamo kakšno nalogo v življenju postavljeno. Tako kot recimo Noe, ki je moral zbrati živali* (VVE)), kar je cilj katehetskega delovanja: vero zaživeti v vsakdanu. Nekaj praktičnih izpeljav teh pripomočkov je prikazanih in opisanih v nadaljevanju.[126] Pri tem so upoštevane tudi metode dela in načini motivacije, ki jih uporabljajo intervjuvanci. Med primeri je navedena možnost (samo posamezni del kateheze), kako pripomoček vključiti v katehezo. Trije primeri celotnega načrtovanja in poteka volčje kateheze so priloženi v prilogi 3.

[126] Obrazložitve posameznih metod prim. s teoretičnim delom te naloge in A. S. Snoj, n. d., 244–284.

Preglednica 9: Dejavnosti pri volčji katehezi

DEJAVNOST	MOŽNOSTI	PRIMER (okvir)
1. IGRA	- Igre, uokoljene v tematiko kateheze kot uvodna motivacija. →	Vaščani (VV) nosijo pridelke v svoje domove, pri čemer jih lovi volk; umiri se šele, ko k njemu pristopi sv. Frančišek – kateheza o spravi in sprejemanju drugih.
	- Igre, v katerih je izražena katera izmed vrednot. →	VV v paru premagajo džungelsko pot preko ovir, tako da ima eden zvezane roke, drugi pa oči. Na koncu ju čaka delček sporočila, zavit v kos časopisa. Če ga želita razvozlati, morata drug drugega dopolnjevati in sodelovati (pari lahko med seboj tekmujejo, a na koncu sporočila sestavijo skupaj, da dobijo celoto) – kateheza o sodelovanju.
	- V igro vključena spoznavna raven kateheze. →	Spoznavanje Frančiškovega življenja vpletemo v lov; posamezne točke so deli njegovega življenja – primerno za osrednjo dejavnost, ki se prepleta s katehezo.

!

Igra je ena najboj učinkovitih vzgojnih metod. V krdelo vnaša sproščenost, zabavo, spodbuja sodelovanje, hkrati pa predstavlja tudi učenje preko druženja, izhodišče za spoznavanje določenih vrednot in novih vsebin. Če možnosti omogočajo, je priporočljivo, da igro izvajamo na prostem. Izjemno dobrodošla je kot zanimiv način uvodne motivacije, ki nudi izhodišče za pogovor, otrokom pa omogoča, da preko domišljijskega sveta izrazijo svoja občutja in jih hkrati tudi vzgaja za vrednote. Preko igre lahko lažje razložimo in izpostavimo določene poudarke kateheze, saj otroke celostno nagovori in vključi.

2.

DRAMATIZACIJA

Igranje določene zgodbe:

- uprizoritev z razdeljenimi vlogami; → Zaigramo priliko o usmiljenem Samarijanu (uporabimo primerna oblačila, oblikujemo ustrezno sceno) – kateheza o ljubezni do bližnjega.

- lutkovna predstava (prstne, senčne, običajne lutke); → Z lutkami prikažemo prizor iz Frančiškovega življenja: srečanje z razbojniki – kateheza o neprimernosti grobih besed.

- mim; → Zaigramo priliko o talentih. VV po gručah nato na plakat opišejo dogajanje – kateheza kot uvod v osebno napredovanje.

- igre vlog. → Posamezne gruče dobijo začetke zgodb, v katerih nastopajo različne džungelske živali, ki se zapletejo v konflikt. VV se sami dogovorijo, kako ga bodo razrešili. Razdelijo si vloge in situacijo zaigrajo – kateheza o medosebnih odnosih.

!

Dramatizacija je ena izmed najučinkovitejših oblik religioznega izražanja in zato nepogrešljiv pripomoček pri oblikovanju volčjih katehez. Izvedemo jo na različne načine, tako da zgodbo zaigramo SV ali pa VV (prizore lahko igrajo posamezne gruče). Če so VV gledalci, naj ne bodo le pasivni opazovalci, temveč jih v igro vključimo z vprašanji, nalogami, dopolnjevanjem konca, pogovorom. Kadar VV igrajo sami, se v njih sproži proces identifikacije z vlogo, ustvarjalnost, spontanost in spoštovanje določenih pravil. Dramatizacija otroke odpira za religiozni svet, zgodbe Svetega pisma, bogoslužno vedenje v občestvu. Igra vlog spodbudi njihovo domišljijo, vzgaja za sodelovanje z drugimi, spodbuja k pogovoru, zaposli misli, besede, dejanja, telo, glas, gibe, razum, čustva in voljo. Vzgaja jih, da bi sporočilo igre mogli ponotranjiti in prenesti v življenje.

3.	- risanje, slikanje	→	Vsak na velik karton obriše svojo roko in v vsak prst napiše enega izmed talentov – kateheza o darovih.
USTVARJANJE	- pisanje, oblikovanje plakatov	→	Vsaka gruča dobi kratko zgodbo, ki opisuje, kako je Mavgli kršil postavo. Podane so tri možnosti razrešitve. VV izberejo po njihovem mnenju najustreznejšo, izdelajo prstne lutke in pripravijo kratko predstavitev – kateheza o pomenu džungelske postave.
+			
ROČNE SPRETNOSTI	- oblikovanje gline, papirja, naravnih materialov	→	Iz naravnih materialov, ki jih naberemo v gozdu, vsak oblikuje majhne jaslice – kateheza o Jezusovem rojstvu.
+	- izdelava različnih simbolov	→	Vsak iz gline izdela majhen obesek v obliki taua, ki ga spominja, da vsak večer moli za mir – kateheza o sv. Frančišku.
GLASBENE DEJAVNOSTI	- petje - bansi - ples	→	Zapojemo in z gibi ponazorimo pesem *Kdo je ustvaril?* – kateheza o stvarjenju v povezavi z zgodbo *Kako je strah prišel v džunglo?* iz KOD.

!

Risanje, slikanje, oblikovanje plakatov so tehnike, ki omogočajo ustvarjalno sodelovanje VV. Podobe in risbe nagovorijo njihove afektivne sposobnosti. Kadar preko njih izražajo doživetja ob katehetskem oznanilu, omogočajo, da izrazijo svoje vtise, doživetja, čustva in želje. Ustvarjanje plakatov vsebino poenostavi, približa, posamezniki pa lahko s pomočjo kratkih misli, besed predstavijo svoja pričakovanja, občutja. Kadar tovrsten izdelek pritrdimo na steno, VV spominja na določeno sporočilo, sklep …

Pomebno mesto znotraj volčje kateheze imajo ročne spretnosti. Lahko se razvijejo tudi v osrednjo dejavnost, lahko pa so le pripomoček za izdelavo določenega simbola, ki omogoča globlji stik z vsebino. VV so na razvojni stopnji, kjer je nadvse poudarjena konkretnost, nazornost, hkrati pa z veseljem opravljajo različna ročna dela. Nek končni izdelek jih spodbuja, da sporočilo kateheze prenesejo v življenje (z njim npr. razveselijo bližnjega, opozarja jih na postni sklep …).

Izražanje in sodelovanje v katehezi pa spodbuja tudi glasba: petje, ples, bansi. Omenjene možnosti VV motivirajo, povabijo k sodelovanju in na sproščen način izrazijo sporočilo kateheze. Lahko jih vpletemo v uvodno motivacijo, v sam pogovor ali pa povežemo s sklepom.

4.

PRIPOVEDOVANJE

- pripovedovanje svetopisemskih zgodb → Mojzes (SV) pripoveduje, kako so Izraelci bežali pred faraonom – kateheza na taboru v slogu Izraelcev o izhodu iz Egipta (sužnosti).

- pripovedovanje o dogodkih iz vsakdanjega življenja → Pogovor med Zemljo in deževnikom Binetom o onesnaženem planetu (maske ali lutke), v katerega vključujemo VV – kateheza o odgovornem odnosu do stvarstva.

+

POGOVOR

- pogovor o vrednotah, pričakovanjih, občutjih → VV se najprej v parih pogovorijo o svojih občutkih, ko so imeli zavezane oči ali roke (*Kako si se počutil, ko nisi videl/nisi mogel premikati rok?*). Izpostavijo tri lastnosti, ki so bile potrebne, da so našli sporočilo. Nato poročajo celotnemu krdelu – kateheza o zaupanju in sodelovanju.

+

PRIČEVANJE

- predstavitev življenjske poti → Krdelo obišče frančiškanski brat, ki spregovori o svojem življenju (pogovor z njim lahko vključimo v džunglovizijo – naredimo džungelsko televizijo, VV se vključujejo kot novinarji, prej pripravijo vprašanja) – kateheza v okviru daljše dejavnosti, spoznavanje življenja redovnikov in sv. Frančiška.

!

Pripovedovanje je ena prednostnih oblik podajanja katehetskih vsebin in vere. Pomembno vlogo ima že pri posredovanju vsebine v Svetem pismu, lahko celo rečemo, da je krščanstvo pravzaprav občestvo, ki pripoveduje o velikih Božjih delih. Svetopisemska zgodba ni le spomin na zgodovinski dogodek, temveč poslušalce vabi, da tudi sami vstopijo vanjo. Odrešenjske dogodke posedanja in nagovarja življenjsko izkušnjo vsakega človeka.

Simbolna razsežnost zgodbe omogoča, da pripovedovalec v zgodbo vpleta svojo vero in izkušnje ter nagovarja tudi izkušnje poslušalcev. Ko svetopisemske zgodbe ali zgodbe iz življenja svetnikov in Cerkve pripovedujemo v krdelu, je pomembno, da se v zgodbo vživimo in jo nazorno ter preprosto opišemo. Živahno pripovedovanje uporablja premi govor in sedanjik. Otroci se v pripoved hitro vključijo, saj jih zgodbeni način pritegne, zmorejo se dobro vživeti v vloge nastopajočih. Ob zgodbi, ki se oblikuje med pripovedovanjem, v katerega vključujemo tudi VV, otrokove izkušnje dobijo pravi pomen, se ohranijo in primerjajo z drugimi. Pomembno je torej, da pripoved in ostale dejavnosti kateheze prepletemo tudi s pogovorom. Le-ta VV omogoča, da izrazijo tudi morebitna neskladja, ki se pojavijo v obdobju konkretno-logičnih operacij. Njihovo pojmovanje Boga je prepleteno s podobami, ki jih srečujejo znotraj verskega pouka in življenja nasploh, kar izraža tudi naslednji izsek iz pogovora VVE: *Po eni strani [je Bog] vse, kar nas obdaja, po drugi si pa predstavljam moža z dolgo belo brado. Vse okoli nas je Bog.* (*Tale miza?*) *Ne. Mislim gore, vse, kar je naravnega. Mislim gora ni Bog, ampak to, da je okrog nas.* Naloga voditeljev je, da njihova pogosto nasprotujoča vprašanja in zadrege ob povezovanju posameznih pojmov vzamemo resno in jih razložimo s pomočjo simbolne in pripovedne govorice.

Kateheza vzgaja VV, da bi vero znali živeti tudi v vsakdanjem življenju. Vedenje in presoje pogosto podrejajo skupinskim normam, svojo vlogo pa razumejo predvsem v vključevanju v najrazličnejše odnose, skupine (VVB npr. razlaga, kako bi bilo, če ga ne bi bilo na svetu, takole: *Vse bi bilo drugače. Razred bi bil recimo drugačen, manj skavtov bi bilo, mami pa oči bi imela samo sestrico, babi pa dedi bi imela samo eno vnukinjo*). Postopno razvijajoča avtonomna moralnost jim omogoča, da lahko razumejo več gledišč in dejanj ne presojajo le po fizičnih posledicah. Dobro je, da jih v katehezah, ki so povezane z vzgojo za določeno vrednoto, spodbujamo k utemeljevanju, soočanju z različnimi pogledi in razvoju vedno večje pripravljenosti za pomoč drugim (altruizem).

Če jih izpostavljamo nekaterim protislovjem v njihovem načinu razmišljanja, jim omogočamo, da preko skupinskih razgovorov, posredovanja lastnih izkušenj in zgleda reševanje moralnih problemov reorganizirajo in tako postopno preidejo k višji stopnji moralnega presojanja. Pogovor je tudi priložnost, da jim postopno približujemo poduhovljeno podobo Boga. Njihovo antropomorfno pojmovanje presegamo s stopnjevanjem predstave o Bogu, ki ga predstavljajmo kot tistega, ki predvsem ljubi in odpušča (*Tudi če mi kaj ušpičimo, on ne bo rekel: »Tega pa sedaj ne maram, ta je pa falot.« On nas ima vseeno rad, ker on ve, da mi nismo tako slabi. Rad bi, da bi vsi prišli v nebesa, samo ljudem to ne gre tako dobro. On nas ima pa vseeno rad. Tudi če naredimo nekaj najhujšega, on nas bo imel še vseeno rad* (VVB)), ne pa kaznuje (*Bog nas je ustvaril, da bi bili veseli drug z drugim. Ustvaril nas je, ker nas ima rad* (VVH) in ne le: *Mislim, da nas je Bog zato ustvaril po svoji podobi, da bi njega spoštovali in da bi bili prijazni do njega pa da bi bilo čim več vernih, ki verujejo v Boga na svetu. Človeka ustvari z namenom, da bo več ljudi častilo njega in da bi ga imeli radi* (VVB)). Potrebno je paziti, da se izognemo drastičnim slikam o podobah pekla in nebes, ki bi jih bilo kasneje potrebno popravljati.

Mitično-dobesedbo obdobje verovanja VV vodi k ločevanju med dejanskim in domišljijskim. Pomembno je, da poudarimo razliko med svetopisemskimi odlomki in džungelsko zgodbo. Slednja Boga poimenuje Veliki Tha. Zgodba *Kako je strah prišel v džunglo?* je priložnost za katehezo o stvarjenju džungle in sveta. Otrokom moramo pojasniti, da džungelske živali niso poznale Svetega pisma, Stvarnika vsega pa so poimenovale Veliki Tha. To ni nek drug bog, temveč zgolj drugo poimenovanje za Boga, ki je ustvaril nas in svet, kakor lahko preberemo v Svetem pismu. Spodbujajnje spoštljivega odnosa do Svetega pisma in uporaba pri katehezah bo VV, ki odraščajo v VV odhoda, omogočala spoznanje, da s pomladnim tekom v vas zapuščajo džungelsko pripoved, medtem ko svetopisemsko oznanilo ostaja z njimi vse življenje.

Med pripomočki, ki jih uporabljamo pri katehezi, ima svoje mesto tudi pričevanje. VV radi sledijo zgledom. Pričevalec, oseba, ki govori o svojem življenju, jim pomaga, da vera v skrivnost postaja vidna in slišna. V kolikor je mogoče, je priporočljivo, da ob spoznavanju sv. Frančiška obiščemo katerega izmed samostanov ali pa redovnika povabimo na volčje srečanje. VV tako lahko vidijo, da je bratsko življenje asiškega svetnika živo tudi danes. Pri spoznavanju pričevalcev naj bodo VV čim bolj aktivni, saj jih priprava na srečanje navdušuje, hkrati pa omogoča, da niso le pasivni prejemniki, temveč dejavni soudeleženci srečanja.

4.2.3.4 Oznanilo

Oznanilo je nepogrešljiv del kateheze, saj svetopisemsko besedilo predstavlja enega temeljev vsake kateheze, ki črpa iz živega vira Božje besede (glej str. 89–90). Lahko sicer izvedemo kopico dejavnosti, namenjenih izkušnji sporočila kateheze, toda če jih ne povežemo in ponazorimo tudi z zgledom iz Svetega pisma, osiromašimo enega poglavitnih namenov katehiziranja – spodbujanje

osebnega odnosa z Bogom, ki se še posebej razodeva preko svetopisemskih besed. Poznamo več načinov vključevanja oznanila v katehezo:[127]

- svetopisemsko besedilo, predstavljeno s pomočjo ene izmed zgoraj omenjenih dejavnosti (npr. z dramatizacijo);
- krajše svetopisemsko besedilo kot del molitve;
- pogovor o dejavnosti, neki vrednoti ali vedenju, ki vsebuje svetopisemsko ponazorilo.

Pri podajanju oznanila je pomembno, da svetopisemsko besedilo vedno posredujemo spoštljivo, dostojanstveno in pričevalno. Kadar vključujemo v katehezo neko zgodbo ali daljši odlomek, bo otroke bolj pritegnilo, če bo predstavljen na dejaven in razgiban način. Seveda je prav, da po končani dejavnosti v kratkem pogovoru razjasnimo nejasnosti in nevsiljivo preverimo, če so sporočilo pravilno razumeli. Paziti moramo, da naše vodenje pogovora ne postane nekakšno moraliziranje, uporabljanje evangeljskih zgledov pa opozarjanje na pomanjkljivosti v vedenju VV. Naj otroci v oznanilu začutijo, da je Bog tisti, ki nas ima rad in nam je vedno blizu. Če kateheza v dejavnosti ne vključuje svetopisemskega besedila, naj le-to postane del pogovora po njej ali pa ga vključimo v molitev. V tem primeru gre lahko le za kratko misel, ki jo lahko tudi preberemo. Če je potrebno, jo na kratko tudi preprosto razložimo. Pri tem otroke vzgajamo za spoštljiv odnos do Svetega pisma. Naj začutijo, da je to posebna knjiga, preko katere se nam razodeva Bog. V preglednici 10 je predlaganih nekaj povezav med oznanilom in vsebino kateheze. Ponekod so predlagane tudi vzporednice s katerim izmed možnih virov katehez.[128]

---

[127] Nekaj napotkov za vključevanje oznanila je podanih že v pregledu dejavnosti pri katehezi.

[128] Zgodbe iz KOD so zapisane, kot je predlagano v izdaji Mavglijevih zgodb iz leta 2003. Dogodki iz Frančiškovega življenja so otrokom primerno in pregledno prikazani v šmarničnem branju za otroke 2005: A. Arko, M. Kraševec, M. Špelič, *Dober dan, dobri otroci! Šmarnice za otroke 2005*, Brat Frančišek, Slovenski katehetski svet in Mohorjeva družba, Ljubljana, Celje 2005.

Preglednica 10: Povezave med vsebino katehez in oznanilom

KATEHEZA O …	SVETOPISEMSKI ODLOMEK
nastanku džungle → KPS	- stvarjenje (1 Mz 1)
grehu, ki oddaljuje od Boga in ljudi, ter premagovanju jeze → KA	- Kajn in Abel (1 Mz 4)
zavezi med Bogom in ljudmi → KPS	- vesoljni potop (1 Mz 6,5–9,17)
sprejemanju poslanstva in zaupanju v Boga → RR → sv. Frančišek pri cerkvici sv. Damijana	- Bog pokliče Abrahama (1 Mz 12, 1–5) - Bog spregovori Mojzesu (2 Mz 3–4) - Bog kliče Samuela (1 Sam 3)
dobrih delih → KDV	- Jožef in njegovi bratje v Egiptu (1 Mz 43–44) - zlato pravilo (Mt 7,12) - drevo spoznamo po sadu (Mt 7,15–20; Mt 12,33–37) - svetilka pod mernikom (Mr 4,21–25) - bogataš in ubogi Lazar (Lk 16,19–31) - prilika o farizeju in cestninarju (Lk 18,9–14)
zaupanju v Boga → sv. Frančišek v mestu Rieti (grozdje)	- Mojzes kot dojenček v trsju (2 Mz 1,7–2,10) - David in Goljat (1 Sam 17) - Jona in kit (Jon 1–2)
Božjem varstvu	- Izraelci na poti skozi puščavo (2 Mz 15,22–17,16) - izhod Izraelcev iz egiptovske sužnosti (2 Mz 7–14) - angel Rafael spremlja Tobija (Tob 5,1–17)
zavezi med Bogom in ljudmi, pravilih → KL → sv. Frančišek napiše Vodilo bratstva	- Bog izroči 10 Božjih zapovedi in sklene zavezo z Izraelci na gori Sinaj (2 Mz 19–20)
poboljšanju, postu in spreobrnjenju → postna akcija → Frančiškov post	- Jona na poti v Ninive (Jon 3–4) - o postu (Mt 6,16–18; Mt 9,14–17) - Jezus in Zahej (Lk 19,1–9; Mt 9,9–13) - oznanjevanje Janeza Krstnika (Mt 3,1–12)
pripravi na božič → sprejem betlehemske luči miru	- Jezus je Luč (Jn 1,9; Mt 4,16)
praznovanju božiča → sv. Frančišek postavi prve jaslice v	- Jezusovo rojstvo (Lk 2,1–20)

Grecciu	
srečanju z Jezusom	- trije modri sledijo zvezdi in obiščejo Jezusa (Mt 2,1–12)
Jezusovem klicu → sv. Klara sledi Jezusovemu klicu → sv. Frančišek pri cerkvici sv. Damijana	- Jezus pokliče štiri ribiče (Mt 4,18–22) - Jezus pokliče prve učence (Lk 5,1–11)
zaupanju v Jezusovo moč, čudežih → sv. Frančišek in ozdravljeni gobavec	- Jezus ozdravi hromega (Mt 9,1–8) - vera kanaanske žene (Mt 15,21–28) - vera žene, ki je krvavela (Mt 9,19–22; Mr 5,25–34) - Jezus ozdravi dva slepa (Mt 9, 27–31) - Jezus ozdravi stotnikovega služabnika (Mt 8,5–13) - Jezus ozdravi Petrovo taščo (Mt 8,14–16) - Jezus obudi Jairovo hči (Mr 5,21–24.35–42) - Jezus ozdravi gluhonemega (Mr 7,31–37)
o obsojanju → KL	- »Ne sodite, da ne boste sojeni!« (Mt 7,1–5; Lk 6,37–42) - »odpusti svojemu bratu« (Lk 17,3–4)
Jezusu kot tistem, ki nas varuje	- Jezus pomiri vihar (Mt 8,23–27)
Božjem kraljestvu → sv. Frančišek kot berač	- prilika o gorčičnem zrnu in kvasu(Mt 13,31–33) - prilika o sejalcu (Mt 13,1–9) - šivankino uho (Lk 19,24–26)
Jezusu – kruh življenja in dobri pastir	- Jezus nasiti pet tisoč mož (Mt 14,13–21; Mr 6,30–44) - Dobri pastir (Jn 10,1–18)
hvaležnosti	- Jezus ozdravi deset gobavcev (Lk 17,11–19)
ljubezni do bližnjega, strpnosti → Frančiškov objem gobavca	- usmiljeni Samarijan (Lk 10,25–37) - ljubite tudi svoje sovražnike (Lk 6,27–36) - nova zapoved (Jn 14,34–35)
odpuščanju grehov, pomenu vsakega posameznika	- prilike o izgubljeni ovci, izgubljenem denarju in izgubljenem sinu (Lk 15) - molitev in odpuščanje (Mr 11,25)
naših sposobnostih	- prilika o talentih (Mt 25,14–30)
molitvi, prošnjah	- Jezus nas uči moliti (Mt 6,5–15) - prošnje k nebeškemu Očetu (Mt 7,7–11)
Jezusu, ki vidi v srce	- vdovin dar (Mr 12,41–44) - o miloščini (Mt 6,2–4)
praznovanju velike noči	- Jezusovo trpljenje (Mt 27,27–56; Mr 15,6–41) - Jezusovo vstajenje (Mt 281–10; Mr 16,1–13)
viteštvu, delu za mir → Frančiškove sanje o viteštvu	- »Ogiblji se zla in delaj dobro, išči mir in hodi za njim« (Ps 34,15). - »Blagor tistim, ki delajo za mir, kajti imenovani bodo Božji sinovi« (Mt 5,9).
ponižnosti → sv. Frančišek z	- »Kot Božji izvoljenci, sveti in ljubljeni, si torej oblecite čim globlje usmiljenje, dobrotljivost,

brati v oslovem hlevu	ponižnost, krotkost, potrpežljivost« (Kol 3,12).
spravi in sprejemanju drugih → sv. Frančišek in gubijski volk	- »Spravi se vendar z njim in se pomiri, tako bo k tebi prišla sreča« (Job 22,21).
opravičilu → sv. Frančišek in razbojniki	- nova zapoved (Jn 14,34–35)
veselju → popolno veselje sv. Frančiška	- »Zaradi GOSPODA so koraki moža trdni, nad njegovo potjo ima veselje« (Ps 37,23). - »Ne bodite žalostni, kajti GOSPODOVO veselje je vaša moč« (Neh 8,10). - »Sad Duha pa je: ljubezen, veselje, mir, potrpežljivost, blágost, dobrotljivost, zvestoba« (Gal 5,22).
občudovanju Božjih del v stvarstvu → Frančiškova Hvalnica stvarstva	- stvarjenje (1 Mz 1,31) - »Velika so GOSPODOVA dela, preiskujejo jih vsi, ki imajo veselje z njimi« (Ps 111,2).
prijateljstvu → skrb sv. Klare za bolnega Frančiška	- »Prijatelj ljubi v vsakršnih časih in brat se izkaže v stiski« (Prg 17,17). - »Zvesti prijatelj je močna zaščita, kdor ga je našel, je našel zaklad« (Sir 6,14).

4.2.3.5 Simbol in molitev

Simbol je oprijemljiv predmet iz vsakdanjega življenja. Za VV, ki gledajo svet z očmi »praktika«, je toliko bolj pomembno, da imajo pred seboj nekaj oprijemljivega, kar jih bo tudi nekaj dni po katehezi spominjalo na njeno sporočilo. Simbol se lahko uporabi le kot ponazorilo pripovedi (npr. gorčično zrno v katehezi o Božjem kraljestvu) ali pa ga otroci odnesejo s seboj domov, kar predstavlja več možnosti za spodbudo VV k dejavnosti (npr. tau, ki spominja VV na molitev za mir).

Molitev naj bo vedno prilagojena trenutni situaciji. Navadno katehezo zaključimo s kakšno izmed pesmi ali molitev, lahko pa molitev, navezano na sporočilo kateheze, prenesemo tudi na zaključek srečanja. Poleg molitev po obrazcih VV že zmorejo oblikovati lastne prošnje in zahvale. K Bogu se v spontanih molitvah večinoma obračajo le v zemeljskih prošnjah, volčje dejavnosti pa nudijo številne možnosti, da spodbudimo tudi zahvalno in slavilno molitev, ki sta pogosto najbolj iskrivi sredi narave. V času za molitev poskrbimo, da se VV umirijo; spomnimo jih, s kom se bomo v molitvi pogovarjali. Tudi primerno pripravljen prostor (svečka, Sveto pismo, kakšen izmed uporabljenih simbolov) prispeva k večji zbranosti.

ZAKLJUČEK

V pričujoči nalogi sem skušala zapolniti vrzel v smernicah in navodilih za pripravo volčje kateheze na ravni ZSKSS. Le-ta podaja zgolj osnovno shemo katehiziranja, ki sem jo skušala teoretično ovrednotiti, nato pa vključiti v metodo dela znotraj krdela. Skavtski vzgojni pristop je celosten, tako vse dejavnosti upoštevajo posameznika v vseh razsežnostih razvoja. Zato sem v teoretičnem delu najprej pregledno predstavila razvojne značilnosti otrok 8–10 let. V nadaljevanju sem se posvetila osnovnim potezam kateheze znotraj Cerkve in smernicam, ki jih le-ta daje za katehiziranje v sodobnem svetu. Nato sem pregledala še Bi-Pi-jeva dela in skavtske dokumente, ki govorijo o vključevanju duhovnosti v skavtsko gibanje. V skladu s teoretičnim ozadjem in analizo intervjujev z voditelji slovenskih krdel sem v jedru predstavila značilnosti volčje kateheze in smernice za njeno vključevanje v življenje krdela. Temeljna spoznanja diplomske naloge izražajo sledeči poudarki:

1. Volčja kateheza VV navduši, kadar upošteva njhove razvojne značilnosti. Skladno z njimi je potrebno oblikovati dejavnosti, ki otroke nagovorijo na doživljajski, spoznavni in dejavnostni ravni. Tako kot vse delo v krdelo tudi kateheza ne sme zanemariti potrebe VV po nazornem, konkretnem in dejavnem.

2. Namen katere koli kateheze je v rasti vere, ki vodi k polnosti krščanskega življenja. Tudi katehiziranje VV mora otroke ob upoštevanju mitično-dobesedenih predstav peljati k osebnemu odnosu z Bogom. Volčja kateheza mora VV omogočati, da vero spoznavajo, in jih hkrati spodbujati, da jo dejavno izrazijo v vsakdanjem življenju.

3. Cilji volčje kateheze so povezani z otrokovo odnosno, osebnostno, nravovarstveno in verskovzgojno razsežnostjo. VV spodbujajo, da razvijajo svoje sposobnosti, spoznavajo in živijo krščanske vrednote, predvsem pa oblikujejo pristen odnos do Boga, bližnjega in stvarstva.

4. Volčja kateheza je vedno načrtovana dejavnost, ki upošteva analizo stanja in iz nje izpeljane potrebe posameznega krdela. Vključevati mora izkustveni, spoznavni in dejavnostni cilj, izkušnjo, oznanilo, simbol in molitev.

5. Snov volčja kateheza črpa predvsem v konkretni izkušnji, zgodbah iz Knjige o džungli, življenju sv. Frančiška in značilnostih posameznih obdobij cerkvenega leta. Vsi omenjeni viri pa morajo nenehno črpati v živem viru Božje besede, ki veje iz Svetega pisma in je eden temeljnih virov vsake kateheze.

6. V volčjo katehezo se vključujejo raznoliki pripomočki in metode dela, ki omogočajo, da katehiziranje VV nagovori in jih spodbudi k dejavnosti. Pomembnejše metode dela so: igra, dramatizacija, ustvarjanje, ročne spretnosti, glasbene dejavnosti, pripovedovanje, pogovor in pričevanje.

7. Volčja kateheza ponuja številne možnosti za vzgojo VV. Čeprav zaradi številnih obveznosti Baluji pogosto le malo časa preživijo s krdelom, to ne sme biti razlog za opustitev kateheze. Le-ta je v domeni vseh starih volkov, zato je prav, da se načrtuje in izvaja v vzajemnem sodelovanju.

Omenjeni izsledki so eden izmed korakov slovenske džungle na poti oblikovanja in priprave volčjih katehez. Konkretna izvedba le-teh pa je seveda še vedno izziv, ki vabi vsakega starega volka, da s svojim življenjem po veri in izkušnjami, ki jih pridobiva na lovih z domačim krdelom, ustvarja nove in nove načine katehiziranja, ki bodo volčje nadebudneže odpirali Božji ljubezni. V džungli odžeja reka Vejnganga, v katero se zliva tudi preko 40 potočkov iz lovišč širom Slovenije. Nalogo zaključujem z željo, da bi se nekoč kamenčki izvedenih in uspelih katehez izpod šap starih volkov preko teh pritokov zvalili v

slovensko Vejngango, ki bo odžejala prihodnje gereneracije džungelskih prebivalcev, ko bodo segali po preglednem in spodbudnem priročniku za pripravo volčjih katehez.

POVZETEK

Vzgojna načela v Združenju slovenskih katoliških skavtinj in skavtov (ZSKSS) temeljijo na skavtski metodi in celostnem pristopu, ki upošteva vse razsežnosti človekovega razvoja – tudi duhovno razsežnost. Eno izmed oblik duhovnosti predstavlja kateheza. Podane so osnovne smernice za njeno vključevanje v dejavnosti posameznih skavtskih starostnih skupin, medtem ko je konkretna izvedba in priprava večinoma prepuščena iznajdljivosti posameznih voditeljic in voditeljev. Diplomska naloga se osredotoči na pomen vključevanja kateheze v krdelo, ki združuje volčiče in volkuljice (VV: 8–10 let), in predstavi napotke za njeno načrtovanje in izvedbo.

Teoretični del pregledno opiše razvojne značilnosti VV, temeljne značilnosti kateheze in njeno vlogo v Cerkvi ter pojmovanje duhovnosti znotraj svetovnega in slovenskega skavtskega gibanja. Predstavljene so tudi smernice za oblikovanje kateheze na ravni ZSKSS.

V empiričnem delu naloga s pomočjo analize intervjujev z voditelji VV pregledno prikaže vlogo in pripravo kateheze v slovenskih krdelih. Izsledke nato poveže s predhodnimi teoretičnimi izhodišči, kar je osnutek za oblikovanje opisa volčje kateheze in okvirnega modela, ki predstavi možnosti in načine njenega vključevanja v življenje krdela.

Spoznanja naloge poudarjajo, da je kateheza vedno načrtna dejavnost, ki spodbuja rast vere VV. Cilje, povezane z otrokovo odnosno, osebnostno, nravovarstveno in verskovzgojno razsežnostjo, dosega v skladu z upoštevanjem volčje metode dela in razvojnih značilnosti VV. Volčja kateheza otroka nagovarja na doživljajski, spoznavni in dejavnostni ravni, pri čemer je nujno vključevanje konkretne izkušnje, oznanila, simbola in molitve. Pomembno je, da VV iz izkušnje džungelskega življenja preko spoznanja in povezave s svetopisemskim besedilom vodi k dejavnemu verskemu življenju v vsakdanu.

Ključne besede

Volčja kateheza, krdelo, volčiči in volkuljice, razvojne značilnosti otrok (8–10 let), kateheza, duhovnost v skavtstvu, ZSKSS.

ZUSAMMENFASSUNG

Die Erziehungsprinzipien des slowenischen katholischen pfadfinderischen Verbands (ZSKSS) basieren auf der Pfadfindermethode und dem Ganzheitsverfahren, das sämtliche Bereiche der menschlichen Entwicklung – einschließlich der geistigen Dimension – einbezieht. Eine unter vielen Formen der Geistigkeit stellt auch die Katechese dar. Die grundlegende Leitlinien für die Einbindung der Katechese in die Aktivitäten der einzelnen Alterstufen in der pfadfinderischen Organisation werden angeboten, während die konkrete Vorbereitung und Ausführung meistens der Einfältigkeit einzelnen LeiterInnen überlassen werden. Die Diplomarbeit konzentriert sich auf die Bedeutung der Katecheseneinbindung in die jüngste Alterstufe, die Wichtel und Wölflinge (bzw. WW; 8 – 10 Jahre) zusammenschließt; und stellt Hinweise für die Planung und Ausführung der Katechese vor.

Der theoretische Teil der Diplomarbeit beschreibt die Entwicklungseigenschaften des WW; die grundsätzliche Eigenschaften der Katechese und ihre Rolle in der Kirche; und den Begriff der Geistigkeit innerhalb von weltweiter und slowenischer pfadfinderischer Bewegung. Auch die Leitlinien für die Gestaltung der Katechese auf der Ebene des ZSKSS werden vorgestellt.

Im empirischen Teil der Diplomarbeit werden mittels Analyse von mit den LeiterInnen ausgeführten Interviews der Stellenwert und Vorbereitung der Katechese in der slowenischen WW-Gruppe geschildert. Die Ergebnisse werden dann mit den bereits erwähnten theoretischen Ausgangspunkten verbunden, was einen Entwurf ergibt, der die Beschreibung für die WW geeigneten Katechese und ein Rahmenmodell, das die Möglichkeiten und Weisen von Einbindung der Katechese in das Leben der WW, gestaltet.

Aufgrund der erbrachten Erkenntnisse wird akzentuiert, dass die Katechese auf alle Fälle eine planmäßige Tätigkeit ist, die die Vermehrung des Glaubens

innerhalb der WW befordert. Der Berücksichtigung von WW Arbeitsmethode und WW Entwicklungsmerkmalen gemäß erreicht somit die Diplomarbeit die mit der Dimension von Beziehung, Persönlichkeit, Umweltbeschützung und Glaubenserziehung verbundene Zielvorgaben. Die WW Katechese spricht die Kinder auf ihren Erlebnis-, Erkenntnis- und Tätigkeitsebenen an. Deswegen ist es notwendig konkrete Erfahrungen, die Heilsbotschaft, das Symbol und das Gebet einzubeziehen. Es ist wichtig, dass Katechese die WW aus der Erfahrung des Dschungellebens durch Erkenntnis und Verbindung mit dem Bibeltext zu einem religiösaktiven Alltagsleben führt.

Schlüsselbegriffe

WW Katechese, WW-Gruppe, Wichtel und Wölflinge, Entwicklungsmerkmale der Kinder (8-10 Jahre), Katechese, Geistigkeit bei den Pfadfindern, ZSKSS.

LITERATURA

1. Viri

ARKO Andraž, KRAŠOVEC Mateja, ŠPELIČ Miran, *Dober dan, dobri otroci! Šmarnice za otroke 2005*, Brat Frančišek, Slovenski katehetski svet, Mohorjeva družba, Ljubljana, Celje 2005.

BADEN-POWELL Robert, *Skavt: Navodilo za vzgojo dobrih državljanov*, Merkur, Ljubljana 1932.

BADEN-POWELL Robert, *The Wolf Cub´s Handbook*, The Scout Association, 1968.

Izberi življenje: Sklepni dokument Plenarnega zbora Cerkve na Slovenskem, Družina, Ljubljana 2002.

JANEZ PAVEL II., *Apostolska spodbuda O katehezi v našem času* (1979), CD 5, Ljubljana 1980.

KIPLING Rudyard, *Mavglijeve zgodbe*, ZSKSS, Ljubljana 2003.

KONGREGACIJA ZA DUHOVŠČINO, *Splošni pravilnik za katehezo* (1997), CD 75, Družina, Ljubljana 1998.

Slovar slovenskega knjižnega jezika, ZRC SAZU, DZS, Ljubljana 2000.

SLOVENSKA ŠKOFOVSKA KONFERENCA, *Katekizem katoliške Cerkve*, Družina, Ljubljana 1993.

Slovenski pravopis, ZRC SAZU, Založba ZRC, Ljubljana 2001.

Slovenski standardni svetopisemski prevod, Svetopisemska družba Slovenije, Ljubljana 1997.

Zbornik listin ZSKSS, ZSKSS, Ljubljana 2003.

2. Ostala literatura

CEVC Marjeta, REMŠKAR Ana (ur.), *Dvigni peruti: Priročnik za skavtske voditeljice in voditelje*, ZSKSS, Ljubljana 2001.

ERIKSON Erik H., *Childhood and society*, Vintage, London 1995, 188–234.

Explorers of the invisible,
URL=»http://www.scout.org/wsrc/toolbox/TB014_SpiDev.pdf«. 20. 2. 2006.

FOWLER James W., *Stages of faith: the psychology of human development and the quest for meaning*, Harper, San Francisco 1981.

GERJOLJ Stanko, *Didaktika*, Skripta, Ljubljana 2003.

HETHERINGTON Eileen Mavis, *Child psychology: contemporary viewpoint*, McGraw – Hill, New York 1986.

HORVAT Ludvik, MAGAJNA Lidija, *Razvojna psihologija*, DZS, Ljubljana 1989.

Izjava o vzgoji v ZTS,
URL=»http://gradivo.rutka.net/dokumenti/data/izjava_o_vzgoji.doc«. 5. 5. 2006.

KOBAL Janez, *Pastorala in skavtstvo na Slovenskem* (interni zapiski), 2006.

KORHERR Edgar Josef, *Pedagoška psihologija za teologe: Razvojnopsihološke osnove*, Katehetska knjižnica št. 35, Salve, Ljubljana 2003.

MUŽIĆ Vladimir, *Metodologija pedagoškog istraživanja*, Svjetlost, Sarajevo 1977.

OBERLE Regine, *Religiöse und moralische Entwicklung im Kindes- und Jugendalter*, URL=»http://www.familienhandbuch.de/cmain/f_Aktuelles/a_Kindliche_Entwicklung/s_1450.html#wie«. 21. 11. 2005.

OSER Fritz, *Der Mensch – Stufen seiner religiösen Entwicklung: ein strukturgenetischer Ansatz*, Gütersloh: Chr. Kaiser/Gütersloher Verlagshaus, 1996, 15–31 in 80–87.

PAPALIA Diane E., *Otrokov svet: otrokov razvoj od spočetja do konca mladostništva*, Educy, Ljubljana 2003, 299–313.

SAGADIN Janez, *Nestandardizirani intervju (1. del)*, *Sodobna pedagogika* (1995), let. 46, št. 7–8, 311–322.

SAGADIN Janez, *Poglavja iz metodologije pedagoškega raziskovanja*, Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport, Ljubljana 1993.

SNOJ Alojzij Slavko, *Katehetika: didaktična izhodišča religijskega, verskega in katehetskega pouka*, Katehetska knjižica št. 33, Salve, Ljubljana 2003.

TITTLEY Mark, *Youth and faith development*, URL=»http://www.sonlifeafrica.com/model/faith.htm«. 21. 11. 2005.

WORLD ORGANIZATION OF THE SCOUT MOVEMENT, *God are you still in there?*, Spiritual development activity pack, The Scottish Council, The Scout Association, Fordell Firs, Hillend, Dunfermline.

WORLD ORGANIZATION OF THE SCOUT MOVEMENT, *Scouting and Spiritual Development*, World Scout Bureau, Geneva 2001.

ZOREC Franc, *Duhovnost v skavtstvu: Projekt skavtskega voditelja*, ZSKSS (interno gradivo), Maribor 2002.

Zveza tabornikov Slovenije, URL=»http://www.scout.si/index.php?id=7«. 5. 5. 2006.

PRILOGE

PRILOGA 1: POGOVOR Z VOLČIČI IN VOLKULJICAMI

VVA

1. *Zakaj smo na svetu ljudje?*
Ker nas je Bog poslal; da lahko živimo.
Misliš, da smo na svetu s kakšnim namenom?
Mislim, da imamo kakšen namen, samo ne vem, zakaj. Namen določi Bog.

2. *Si lahko predstavljaš, da te ne bi bilo na svetu? Kako bi to izgledalo?*
Moj najboljši prijatelj bi bil prijatelj od nekoga drugega, mami pa oči me sploh ne bi poznala, nekdo drug bi imel mojega bratranca in sestrično in mojo sestro.

3. *Kako si predstavljaš Boga?*
Je velik, je kakor duh, tako rjavo brado ima pa velike oči, velike roke, zato da nas lahko usmerja po Zemlji.
Kje misliš, da je Bog?
Daleč v vesolju, 30 milijonov let naprej.

4. *Je Bog zaskrbljen, če narediš kaj narobe?*
Skrbi ga, ker nas on varuje pa angeli.
Hoče da si ti dober?
Ja. Če kaj ušpičim, me on skuša popraviti nazaj tako, da mi pošlje eno magično moč, da sem potem spet prijazen. Očisti mi dušo pri svetem obhajilu.

VV, 9 let

VVB

1. *Zakaj smo na svetu ljudje?*
Mislim, da nas je Bog zato ustvaril po svoji podobi, da bi njega spoštovali in da bi bili prijazni do njega pa da bi bilo čim več vernih, ki verujejo v Boga na svetu. Človeka ustvari z namenom, da bo več ljudi častilo njega in da bi ga imeli radi. Tudi da se bodo imeli med seboj radi.

2. *Si lahko predstavljaš, da te ne bi bilo na svetu? Kako bi to izgledalo?*
Ne vem. Vse bi bilo drugače. Razred bi bil recimo drugačen, manj skavtov bi bilo, mami pa oči bi imela samo sestrico, babi pa dedi bi imela samo eno vnukinjo, jaz pa si sploh ne bi mogel predstavljati, kako je, ker sploh ne bi živel.

3. Kako si predstavljaš Boga?
Boga si predstavljam zelo prijaznega. Ima bele obleke, dolge lase. Trpel bi za nas, ker je umrl.
Zakaj?
Zaradi nas. Zato ker bi se lahko marsikaj zgodilo, lahko bi umrli. V bistvu jaz takrat še nisem živel, ko je bil ta kralj Herod, samo mislim si tako. Kralj Herod bi dal tiste, ki verjamejo v Boga in ga spoštujejo, ubiti. Veš, ker je pa Bog trpel za nas, je pa po mojem mnenju zdaj on postal kralj. Vsaj tako mislim. Čez nekaj časa je kralj Herod umrl. Bog zdaj še vedno živi v nebesih. Ustvaril nas je pa zato, da bi mi prišli v nebesa.
Kje so?
Mislim, da so gor v nebesih, med oblaki, pekel je pa dol pod zemljo.

4. Je Bog zaskrbljen, če narediš kaj narobe?
Ne. Tudi če mi kaj ušpičimo, on ne bo rekel: »Tega pa sedaj ne maram, ta je pa falot.« On nas ima vseeno rad, ker on ve, da mi nismo tako slabi. Rad bi, da bi vsi prišli v nebesa, samo ljudem to ne gre tako dobro. On nas ima pa vseeno rad. Tudi če naredimo nekaj najhujšega, on nas bo imel še vseeno rad.

VV, 9 let

VVC

1. Zakaj smo na svetu ljudje?
Ne vem. Brez nas bi bilo dolgčas Bogu.

2. Si lahko predstavljaš, da te ne bi bilo na svetu? Kako bi to izgledalo?
Ne vem, kako. Boljše bi bilo, ker ne bi bilo treba nositi aparata.
Komu?
Ja, meni.
Pa če te ne bi bilo?
Ja, meni bi bilo všeč.
Pa če te ne bi bilo?
A tudi duše ne?
Misliš, da ima človek dušo?
Ja, to ima. Ne vem, kako izgleda. Nekje v meni je.

3. Kako si predstavljaš Boga?
Ne morem si ga predstavljati. Ima dolgo brado, bele lase in zelo dober je.

4. Je Bog zaskrbljen, če narediš kaj narobe?
Je, ker želi, da smo vsi v nebesih.
A če naredimo nekaj narobe, ne pridemo v nebesa?
Ni nujno. Odvisno, kaj narediš. Bog pa hoče, da vsi pridemo v nebesa.

Nam Bog pri tem pomaga?
Ja. Ne vem, kako.

VV, 9 let

VVČ

1. *Zakaj smo na svetu ljudje?*

Da skrbimo za živali, za svet in naravo.

2. *Si lahko predstavljaš, da te ne bi bilo na svetu? Kako bi to izgledalo?*

Ne bi me bilo v družini, ne bi z njimi hodil na morje in take stvari. Sploh me ne bilo v šoli.

3. *Kako si predstavljaš Boga?*

Bog je stvarnik sveta; je močen, pravičen, odpušča, rad ima ljudi.

4. *Je Bog zaskrbljen, če narediš kaj narobe?*

Ja. Če narobe narediš, je zaskrbljen, samo zaupa, da boš boljši. Pomaga duši – je nekje znotraj.

VV, 9 let

VVD

1. *Zakaj smo na svetu ljudje?*

Ker smo ustvarjeni. Ker nam je Bog dal življenje.
Nam je dal življenje s kakšnim namenom?
Zato da bi delali dobra dela.

2. *Si lahko predstavljaš, da te ne bi bilo na svetu? Kako bi to izgledalo?*

Ne bi me bilo. V razredu bi nas bilo potem letos 24.

3. *Kako si predstavljaš Boga?*

Ustvaril je zemljo, nam podaril življenje. Z njim se pogovarjaš pri molitvi, pri maši.
A ga pri molitvi slišiš?
Ne. Ja, v duši.

4. *Je Bog zaskrbljen, če narediš kaj narobe?*

Ja.

VV, 10 let

VVE

1. Zakaj smo na svetu ljudje?
Najbrž imamo kakšno nalogo v življenju postavljeno. Tako kot recimo Noe, ki je moral zbrati živali.
Vsak ima svojo nalogo?
Ne, vsak ravno ne. Noe je moral recimo zbrati živali, Adam in Eva sta peljala rod naprej.
Kaj pa ti?
Ne vem.
Kako pa bi nalogo ugotovil?
Ne vem. Bog bi se prikazal.
Misliš, da se kdaj prikaže?
Mogoče.

2. Si lahko predstavljaš, da te ne bi bilo na svetu? Kako bi to izgledalo?
Ne vem, zame po moje nič drugače.
Če te ne bi bilo?
Po moje bi bilo vse isto.
Vse?
No, čisto vse ne, mogoče se kakšna vaza ne bi razbila.

3. Kako si predstavljaš Boga?
Po eni strani vse, kar nas obdaja, po drugi si pa predstavljam moža z dolgo belo brado.
Rekel si »vse, kar nas obdaja«?
Vse okoli nas je Bog.
Tale miza?
Ne. Mislim gore, vse, kar je naravnega. Mislim gora ni Bog, ampak to, da je okrog nas.

4. Je Bog zaskrbljen, če narediš kaj narobe?
Po moje ne, samo opozarja nas, da moramo k spovedi.
Kako?
Ja, ne vem, recimo … zavedaš se, da si nekaj naredil narobe. Čutiš v duši.
Kje pa je?
Nekje tukaj (*pokaže na srce*).

VV, 10 let

VVF

1. Zakaj smo na svetu ljudje?
Ne vem – da odkrivamo svet.

2. Si lahko predstavljaš, da te ne bi bilo na svetu? Kako bi to izgledalo?
Nič ne bilo drugače, eden bi bil manj.
3. Kako si predstavljaš Boga?

Da je človek in čarovnik. Prijazen in dobrosrčen je.

4. Je Bog zaskrbljen, če narediš kaj narobe?
Ni jezen, tudi zaskrbljen ni, ampak je žalosten.
Zakaj?
Ker nam dobro hoče in hoče, da bi bili prljatelji.

VV, 9 let

VVG

1. Zakaj smo na svetu ljudje?
Zemlja je bila samotna pa je Bog rekel, da bo nekaj naredil, da bo oživela, da ne bo tako pusta kot drugi planeti.
Torej je Bog ustvaril človeka?
Ja.
Pa misliš, da je vsakogar ustvaril s kakšnim namenom?
Ja po moje tudi zato, da zemlja ne bi bila pusta.

2. Si lahko predstavljaš, da te ne bi bilo na svetu? Kako bi to izgledalo?
Bolj čudno bi bilo. Ne vem, zakaj. Ne bi mogel početi, kar počnem sedaj: igram klavir, hodim k skavtom, k teoriji.

3. Kako si predstavljaš Boga?
Čisto preprost je, podobno kot človek. Obleko ima čisto normalno, las nima kakšne modre ali živo oranžne barve. Čisto preprost je.

4. Je Bog zaskrbljen, če narediš kaj narobe?
Lahko je tudi, ker se iz tega lahko razvije nekaj še hujšega. Tega noče, ker če bi bilo na svetu več zla, potem se ne bi razumeli; ne bi bilo tako lepo, kot je sedaj.

VV, 9 let

VVH

1. Zakaj smo na svetu ljudje?
Zato ker nas je Bog ustvaril in da bi bili veseli drug z drugim. Ustvaril nas je, ker nas ima rad.

2. Si lahko predstavljaš, da te ne bi bilo na svetu? Kako bi to izgledalo?
Mami bi imela samo štiri otroke.

3. Kako si predstavljaš Boga?
Bog je po naši podobi. Predstavljam si tisti trikotnik, v katerem je oko.
Bog zgleda tako?
No, po naši podobi je, samo ga nisem še videl.
A potem je Bog kot trikotnik?
Ne, to je samo znamenje. Sicer ima brado, sivo lase, palico in modro obleko.

A tako palico kot Miklavž?
Ne, ni tako velika. Ima tako kot kralj.

4. Je Bog zaskrbljen, če narediš kaj narobe?
Ja. Ko bo prišel sodni dan, bi Bog raje, da pridem v nebesa kot v pekel.
Zakaj?
Ker me ima rad.

VV, 10 let

VVI

1. Zakaj smo na svetu ljudje?
Da lahko kaj delamo.
Kaj?
Skrbimo za živali.

2. Si lahko predstavljaš, da te ne bi bilo na svetu? Kako bi to izgledalo?
Ne. No, malo bi bilo drugače. Ne bi me bilo. Drugače bi bilo v stegu, družini, Sloveniji.

3. Kako si predstavljaš Boga?
Človeško obliko ima – tako kot v risanki. Rekel je, da nas je ustvaril po lastni podobi, zato nam je podoben. Ima moč. Oblečen pa ni tako kot mi, ima kaj lepšega, zlato obleko kot kralj.

4. Je Bog zaskrbljen, če narediš kaj narobe?
Bolj je žalosten, ker si naredil greh.
Mu to ni vseeno?
Ne, grešiti ni lepo.

VV, 10 let

VVJ

1. Zakaj smo na svetu ljudje?
Svet bi bil dolgočasen, če nas ne bi bilo.

2. Si lahko predstavljaš, da te ne bi bilo na svetu? Kako bi to izgledalo?
Če me ne bi bilo, me ne bi bilo. Ne vem.

3. Kako si predstavljaš Boga?
Duh je. Ne živi na Zemlji, ampak v nebesih.

4. Kje misliš, da so nebesa?
Nad Zemljo.

5. Je Bog zaskrbljen, če narediš kaj narobe?
Ja, ker naredimo greh.

A to ni dobro?
Ne. Hoče, da pridemo v nebesa.

VV, 8 let

VVK

1. Zakaj smo na svetu ljudje?
Zato da obdelujemo svet, ki ga je ustvaril Bog; zato da svet ne propade.

2. Si lahko predstavljaš, da te ne bi bilo na svetu? Kako bi to izgledalo?
En človek bi bil manj, to se pa ne bi tako poznalo. Če je ena milijarda ljudi in je potem eden manj, to se skoraj nič ne pozna.

3. Kako si predstavljaš Boga?
Roke ima čez cel svet, vesolje je glava, v nebesih so pa noge in trup. Zelo zelo velik človek, ki vidi ves svet. Dela, kar hoče.

4. Je Bog zaskrbljen, če narediš kaj narobe?
Ne. Žalosten je, ker grešim. S tem žalim Boga, sebi pa naredim škodo.

VV, 9 let

VVL

1. Zakaj smo na svetu ljudje?
Zato ker nas ima Bog rad.

2. Si lahko predstavljaš, da te ne bi bilo na svetu? Kako bi to izgledalo?
Dolgčas bi bilo, ker me ne bi bilo.

3. Kako si predstavljaš Boga?
Ustvaril nas je. Rad nas ima. Všeč mu je, da delamo dobra dela. Lep je, neviden. V nebesih živi, tam gori.

4. Je Bog zaskrbljen, če narediš kaj narobe?
Ni jezen, ni mu pa všeč, kaj delamo – ker nas ima rad.

VV, 10 let

PRILOGA 2: INTERVJUJI Z AKELAMI IN BALUJI

1. INTERVJU Z BALUJEM

Starost: 39 let.
Kako dolgo ste že Balu? 15 let.
Ste tudi duhovni asistent v kateri izmed drugih skavtskih vej? Da, v veji IV (izvidniki in vodnice, 11–16 let); pripravljam tudi kateheze za SKVO (skupnost voditeljev).

1. POJEM, NAMEN, CILJI, NALOGE KATEHEZE V KRDELU

Kateri so po vašem mnenju glavni cilji, nameni in naloge kateheze, ki je vključena v dejavnosti krdela? V čem se volčja kateheza razlikuje od katehez, ki jih izvajate v svojem siceršnjem pastoralnem delu?

Zdi se mi, da se kateheza pri volkcih razlikuje samo v načinu izvedbe, sicer pa mislim, da je naloga kateheze popolnoma enaka kot pri verouku, pevskem zboru, kjer koli … Način izvedbe pa je drugačen: delo v majhnih skupinah. Način izvedbe je lažji, ker je tisoč možnosti, ki jih drugje (npr. pri verouku) nimaš. Kateheza mora vsakega – kogar koli; tistega, komur je namenjena; pri volkcih volkce – navdušiti za Boga. Če tega ne naredi, je kateheza nesmiselna, je »morjenje« ljudi. Pri volkcih je morda celo lažje (mislim, da je sploh pri skavtih lažje), da si vzameš čas; to navdušenje mora biti tako, da še sami raziskujejo. Pri verouku ti jih v eni uri morda uspe navdušiti, vendar se stvar ne nadaljuje – da bi šli po verouku sami raziskovat – ker jih premalo »briga«. Na nek način bi lahko katehezo pri volkcih primerjal z našimi šmarnicami, ki jih imam spomladi, v maju. Otroci so z navdušenjem hodili in se tudi navdušeni vračali domov. Morda so bili celo sprovocirani, da so naredili kakšno nalogo. In to je to. Namen kateheze je torej isti, način izvedbe pa ponuja več možnosti; včasih sicer lahko tudi manj. Katehezo moraš umestiti. Če jo umestiš, se bo našel tudi čas.

2. PRIPRAVA KATEHEZE IN SODELOVANJE MED VODITELJI

Kako načrtujete posamezne kateheze? Pripravljate kateheze sami oziroma v kolikšni meri se pri načrtovanju posvetujete z ostalimi starimi volkovi? Od kod črpate snov za kateheze? V kolikšni meri vključujete Knjigo o džungli, Sveto pismo, sv. Frančiška Asiškega, zavetnika veje?

Lani sem poskusil z novo »finto«. Kateheze sem imel na SKVO-jih za voditelje in so potem voditelji sami pripravili kateheze za svoje veje. Bilo je precej pripravljeno. Dal sem okvir, katerega so se držali. Šli smo po knjigi Mali princ, raziskovali smo razne planete, srečevanje z drugimi. Na drugi strani pa sem pokazal na vzporednice z Jezusom, njegovim življenjem (Markov evangelij). Pred dvema letoma smo imeli sv. Frančiška oziroma Barago. Resnično mi je princip šmarnic najbližji tudi pri volčji in izvidniški katehezi – da se preko leta vleče rdeča nit, ena izmed svetniških ali svetopisemskih zgodb.

Na načrtovanju nisem vedno prisoten. Sem in tja. Naši voditelji se dobijo recimo enkrat na mesec; stvari pripravijo za nekaj srečanj naprej. Navadno še tik pred srečanjem uskladijo stvari. Takrat sem zelo redko zraven. Ko se načrtuje za daljše obdobje, pa navadno sem prisoten; če se le da.

Na SKVO-ju ste kateheze verjetno pripravili na ravni voditeljev? Ste ob tem dali tudi kakšne smernice, kako kateheze prenesti v veje, kako upoštevati starost otrok, ali pa ste pustili popolnoma prosto pot?

V bistvu nisem dal smernic. Voditelje sem poskusil sprovocirati in navdušiti za Jezusa in zgodbo Malega princa. Voditelji pa imate odgovornost, da spravite stvari na raven dojemanja otrok. Saj tudi priprava ognjev ni voditeljem razložena na otroški način.

Je bila vsebina katehez vaša pobuda ali pa so vam voditelji predhodno povedali, kaj želijo poudariti na posameznem srečanju? Ste se samo držali zgodbice ali pa ste vsebino usklajevali s siceršnjim programom?

Lani tega nismo delali. Ljudje smo okuženi, cepljeni, da se zgodba časovno pelje. Knjiga o džungli je morda dobra prav zato, ker se lahko preskakuje; ne pelješ je časovno, tako kot je napisana. Lahko preskočiš nekaj poglavij in greš k Rdečim psom, k Mavglijevemu obisku v vasi. Dobro bi bilo, da bi bilo tako tudi pri katehezi, ni pa nujno. Zgodba je zanimiva in zgodba potegne. Iz zgodbe lahko pogosto izpelješ neko dejavnost za ponovitev, navdušenje, za izven navdušenja. Mislim, da jo tako zlahka vključiš v delo krdela.

Že iz prejšnjih odgovorov sem razbrala, da skušate najti neko zgodbo, ki otroke navduši in postane nekakšna rdeča nit katehez preko celotnega leta? Jo skušate povezati tudi s Svetim pismom?

Da.

Sveto pismo vključujete v vsako katehezo?

Ni nujno. Lahko vključimo cerkveno leto, življenje Cerkve. V oktobru, ko je mesec rožnega venca, npr. ne »tlačimo« v kateheze Svetega pisma.

Skušate kdaj pripraviti kateheze, ki se navezujejo na same zgodbe iz Knjige o džungli (npr. ob sprejemu novincev kateheza, povezana z Mavglijevim sprejemom v volčji brlog)? Vplivajo zgodbe tudi na vsebino kateheze ali ne?

To naredim spontano. Na to temo ni pripravljenih katehez in ne vem, če bi bilo sploh pametno, da bi jih naredili. Mislim, da mora biti v tem primeru kakšna misel, ne kateheza kot kateheza, ker kateheza ima svojo logiko izvedbe. Morda samo kakšna misel kot utrinek, vzporednica. Biti mora zelo situacijska.
Frančiška vsako leto vključimo v srečanja. Nekdo se navadno obleče v frančiškovo kuto in tako pride Frančišek na obisk. Pripravi predstavitev svojega

življenja za dve uri, tudi kakšne dejavnosti. Nerodno je, ker sv. Frančišek goduje 4. oktobra, ko se srečanja šele pričenjajo.

Se vam zdi smiselno, da bi se pripravilo nekaj katehez, v katerih bi bilo zajeto Frančiškovo življenje, in napotkov, kako jih vpeljati v volčja srečanja (npr. štiri srečanja letno)?

Potrebno se je odločiti, ali se bo delalo po Knjigi o džungli ali po Frančiškovem življenju. Ne mislim, da bi morali za vsako ceno vleči vzporednice med Mavglijevimi zgodbami in Svetim pismom, sv. Frančiškom.

Morda bi bilo dobro zgolj pokazati, kako se vse te vire lahko uporablja pri oblikovanju katehez v krdelu?

Mislim, da se potem lahko sv. Frančiška vnese v same molitve, absolutno pa naj se enkrat letno spoznava sv. Frančiška. Kar nekaj njegovih lepih molitev je. Ne vem, če ne bi bilo modro v nekaj letih, ko so otroci VV, obiskati kakšen frančiškanski samostan – da otroci sami raziskujejo. Večjega poudarka pa ne bi dajal; tudi sicer ne bi dajal poudarka posameznim svetniškim likom. Sama zgodba pa je dobra; tudi oratoriji, šmarnice imajo zgodbo. Preko pripovedovanja zgodb otroci dojamejo stvari oziroma se navdušijo za kakšno dejavnost. Lahko je sicer eno leto bolj posvečeno sv. Frančišku (ali sv. Juriju, apostolu Pavlu), ne vem pa, če bi bilo smiselno vsako leto vključevati tri različne vzporednice. Mislim, da je preveč. Na vsak način želimo katehezo speljati v volkce tako močno, da bodo volkci po treh letih teologi. Namen ni v tem. SKVO vikendi, načrtovanje, ko se pripravlja program, terminski plan, vzgojni načrt – pri tem je treba načrtovati tudi namene, cilje katehez v posameznem letu; cilje, ki so preverljivi (npr. v obliki kviza …). Pri otrocih ne gre za neko poglobljeno duhovno življenje, temveč predvsem za spoznavanje. Saj ni nujno, da se preverja, čeprav je to dobro. Mislim, da to mora biti, vsaj v osnovi, v zamisli mora biti, da ni kateheza preveč razdrobljena. Sicer je najlažje, da jo zelo hitro izpustiš. Najprej se kateheza »vrže ven«. Balu ne more, na srečanju se naredi tisoč stvari, en kup stvari, ki ste se jih zmenili z voditelji, imaš v glavi, in ko vidiš, da ti v dveh urah ne bo uspelo, nekatere stvari črtaš. In prva je kateheza; samo na začetku in na koncu se malo pomoli.

3. IZVEDBA KATEHEZE

Kaj volčiče in volkuljice najbolj motivira za sodelovanje pri katehezah? Kakšne metode in oblike dela najpogosteje uporabljate? Kako pri izvedbi kateheze sodelujejo ostali stari volkovi?

Ah, mulec je navdušen nad vsem ali pa pač ne. Mislim, da je pomembna oziroma bistvena izvedba kateheze: kako hočeš nekaj narediti. Če npr. frančiškan pride na obisk in če ima lepo predstavitev Frančiška, je otrok navdušen, ker je nekaj novega, ker je drugače. Na koncu je lahko tudi kviz na to temo ali pa kar koli drugega.

Kateheza mora biti nujno uvod v neko dejavnost. Odpeta kateheza je nesmiselna. Sploh ni nujno, da Balu pride. Lahko pomaga samo pri pripravi, katehezo pa potem izvedejo voditelji.

Ni nujno, da npr. za vsako ceno vztrajaš, da so bivaki na programu decembra, če to lahko prestaviš na januar, dejavnost pa izpelješ iz same kateheze v skladu s pripravo na praznike.

4. VRSTE KATEHEZ

Kako bi na kratko opisali vrste katehez, ki ste jih v krdelu že izvajali? Kako vključujete kateheze v tedenska srečanja/enodnevna srečanja/večdnevne dejavnosti?

Kateheze smo imeli vsak teden, morda sem in tja izpade, sicer pa kar redno.

Izvajate to tako, da imate določen okvir: npr. najprej molitev, potem pa določen čas, namenjen katehezi ali se kdaj kateheza vpelje v celotno dogajanje srečanja?

Navadno je kateheza neke vrste uvod v dejavnost.

Kako je s katehezami na taboru, večdnevnih srečanjih? Se še vedno držite te rdeče niti?

Zelo različno. Odvisno od tega, kakšen namen ima določen lov, kakšne poudarke ima. Ob sprejemu volkcev na prvem lovu se morda pripravi posebno katehezo za tisti lov. Če je aktivnost dvodnevna, tridnevna, potem se lahko naredi dve, tri kateheze na temo skupnosti, odnosa starejši – mlajši volkovi.

Kako pa na taboru, ko ste verjetno uokoljeni v nek drug svet?

Takrat se kateheze pripravlja v skladu z uokoljenjem. Čas mi ne dopušča, da bi bil na taboru veliko časa. Sem pa poleg pri načrtovanju taborov, kolikor lahko. Če se le da, pomagam narediti kateheze. Na taboru sem samo kakšen dan.

5. VLOGA BALUJA V KRDELU

Kako ste vključeni v življenje krdela? Kako vas sprejemajo volčiči in volkuljice/stari volkovi? Kako doživljate vlogo duhovnega asistenta v krdelu? Se vam zdi, da imate dovolj znanja in izkušenj, ki jih potrebujete kot Balu?

Želim si sicer, da bi več načrtovali skupaj. Balujem pa seveda zmanjkuje časa, tako kot tudi drugim voditeljem. Toda če si ne vzamemo nekega generalnega časa, da se vsaj načrtuje skupaj, na začetku in potem med letom vsake toliko časa, na SKVO-jih ali po njih, potem načrtovanje nima nobenega smisla. Potem so stvari lahko izkaljene; naredimo priročnik in se točno to dela.

Razumljivo je, da volčiči ne pridejo popolnoma sproščeno k meni. To je pač posledica tega, da smo Baluji hkrati tudi župniki. Zadnja leta sem premalo z volkci. Tega mi je zelo žal. Šele na taboru zaživi moja vloga Baluja. Prej imajo težavo. Vsaj pol leta sem župnik, šele potem okrog tabora mi rečejo Balu. Sicer je pa vseeno, ali sem Balu ali župnik.

Na taboru ostanete kar Balu? Spremenite svojo lik glede na uokoljenje tabora?

Pri volkcih ne. Do sedaj še ne, ker sem na volčjem taboru en dan vmes in en dan na koncu, da tabor skupaj zaključimo. V tistem dnevu ne morem menjati še svoje vloge. Kvečjemu če bi bila ambientacija tako močna, da bi bili npr. Rimljani. Morda bom, do sedaj še nisem, zakaj pa ne. Premalo sem z njimi, da bi vloga na taboru zaživela.

6. MNENJA, IZKUŠNJE IN PREDLOGI

Morebitni predlogi, želje, pozitivne/negativne izkušnje, povezane s katehiziranjem VV.

Morda vidite nevarnost že napisanih katehez? Vsako krdelo ima pač svoje potrebe …

Nevarno je v toliko, da bi stvari dal »copy – paste«, kar je v skavtstvu strogo prepovedano. Po drugi strani bi pa to prišlo zelo prav, ker potem imaš katehezo, ki jo starim volkom lahko na enem srečanju razdeliš, oni se to katehezo naučijo, jo zaigrajo; imajo npr. štirinajst dni časa, da se skupaj naučijo in na enem od naslednjih srečanj to katehezo odigrajo ...

To je po drugi strani zelo dobro, ker imaš nekaj oprijemljivega, kar lahko naštudiraš. Ni se ti treba ukvarjati z zgodbo sv. Frančiška ali s starimi volki ali z Jezusom – v smislu čisto tehničnega tipkanja.

Lahko bi se predstavilo načine, naredi pa naj se tudi natančno izdelan primer kateheze. Podobno kot pri oratoriju, kjer so v priročniku na začetku dobesedno predstavljene vloge. Zgodba (npr. *Bodi zvezda!* ali lani o Katarini Sinajski) v dramatizaciji, kjer so otroci igrali in iz katere si potem izpeljal tudi dejavnost. Princip oratorija ali pa princip dopolnjene izdaje KOD z opombami in nasveti. Ne moremo pričakovati, da bodo voditelji razumeli katehezo, če ne bodo imeli nečesa oprijemljivega. To smo pričakovali petnajst let. Tudi Baluji ne vedo, česa naj se oprimejo.

2. INTERVJU Z BALUJEM

Starost: 29 let.
Kako dolgo ste že Balu? 3 leta.
Ste tudi duhovni asistent v kateri izmed drugih skavtskih vej? Ne.

1. POJEM, NAMEN, CILJI, NALOGE KATEHEZE V KRDELU

Kateri so po vašem mnenju glavni cilji, nameni in naloge kateheze, ki je vključena v dejavnosti krdela? V čem se volčja kateheza razlikuje od katehez, ki jih izvajate v svojem siceršnjem pastoralnem delu?

Lepo je, da se da preko neke dejavnosti otrokom poda neko sporočilo – tudi versko. S tem jih na nek način »prinesemo okoli« in se preko »iger« še česa naučijo, čisto nehote. Verouk je na nek način že del šole in na nek način prisila. K skavtom pa otroci hodijo z veseljem in je tudi nek drugačen način v odnosu do duhovnika kot pri verouku. Otroci so bolj odprti, prisoten je bolj prijateljski odnos.

2. PRIPRAVA KATEHEZE IN SODELOVANJE MED VODITELJI

Kako načrtujete posamezne kateheze? Pripravljate kateheze sami oziroma v kolikšni meri se pri načrtovanju posvetujete z ostalimi starimi volkovi? Od kod črpate snov za kateheze? V kolikšni meri vključujete Knjigo o džungli, Sveto pismo, sv. Frančiška Asiškega, zavetnika veje?

Pri katehezah mi zelo veliko pomagajo ostali stari volki. Že v sam načrt srečanja nekako vpletejo katehezo, tako da je Baluju lažje. Pri vseh katehezah moram reči, da še najmanj vpletam Frančiška. Pogosteje Knjigo o džungli in seveda Sveto pismo.

3. IZVEDBA KATEHEZE

Kaj volčiče in volkuljice najbolj motivira za sodelovanje pri katehezah? Kakšne metode in oblike dela najpogosteje uporabljate? Kako pri izvedbi kateheze sodelujejo ostali stari volkovi?

Če mi uspe, da na konkretnem srečanju opazim, o čem se pogovarjajo, kaj jih bega tisti dan, in da potem na tisti problem nekako navežem katehezo, takrat skoraj zagotovo »vžge«. Kadar katehezo navežem na KOD, takrat zagotovo sodelujejo tudi ostali stari volki.

4. VRSTE KATEHEZ

Kako bi na kratko opisali vrste katehez, ki ste jih v krdelu že izvajali? Kako vključujete kateheze v tedenska srečanja/enodnevna srečanja/večdnevne dejavnosti?

Kateheze niso nikoli iztrgane iz konteksta ostalega srečanja. Tudi pri večdnevnih dejavnostih si kateheze nekako sledijo, prisotna je neka logična povezava.

5. VLOGA BALUJA V KRDELU

Kako ste vključeni v življenje krdela? Kako vas sprejemajo volčiči in volkuljice/stari volkovi? Kako doživljate vlogo duhovnega asistenta v krdelu? Se vam zdi, da imate dovolj znanja in izkušenj, ki jih potrebujete kot Balu?

Izkušenj in znanja je premalo. Odvisno je od ostalih stvari, ki jih imam v pastoralnem delu, koliko lahko ostale stvari izključim.

6. MNENJA, IZKUŠNJE IN PREDLOGI

Morebitni predlogi, želje, pozitivne/negativne izkušnje, povezane s katehiziranjem VV.

3. INTERVJU Z BALUJEM

Starost: 27 let.
Kako dolgo ste že Balu? 2 leti.
Ste tudi duhovni asistent v kateri izmed drugih skavtskih vej? Ne.

1. POJEM, NAMEN, CILJI, NALOGE KATEHEZE V KRDELU

Kateri so po vašem mnenju glavni cilji, nameni in naloge kateheze, ki je vključena v dejavnosti krdela? V čem se volčja kateheza razlikuje od katehez, ki jih izvajate v svojem siceršnjem pastoralnem delu?

Kateheza je pri volčičih zelo pomembna. Cilj vsake kateheze je človeku približati Boga, ga razodeti. Če bo volčič spoznaval Boga, bo z njim lahko vzpostavil odnos, seveda primeren njemu. Bog je moralna avtoriteta, zato je še kako pomembno, kako ga predstavimo volčiču. Moralna načela krščanstva se prepletajo z načeli džungle in krdela. Preko kateheze volčiču povemo, kako naj bi v krdelu, pa tudi v svojem vsakdanjem okolju, živeli, kakšen odnos naj bi imeli do Boga, do drugih, do samega sebe, do živali in rastlin.

Volčja kateheza se od ostalih katehez, ki jih sicer izvajam v svojem pastoralnem delu, razlikuje predvsem po tem, da se oznanilo ponazori s primeri iz KOD, ki jo volčiči spoznavajo in jo dobro poznajo.

2. PRIPRAVA KATEHEZE IN SODELOVANJE MED VODITELJI

Kako načrtujete posamezne kateheze? Pripravljate kateheze sami oziroma v kolikšni meri se pri načrtovanju posvetujete z ostalimi starimi volkovi? Od kod črpate snov za kateheze? V kolikšni meri vključujete Knjigo o džungli, Sveto pismo, sv. Frančiška Asiškega, zavetnika veje?

Kateheze načrtujem v posvetovanju z voditelji volčičev. Kateheze so izključno vezane na Sveto pismo in KOD.

3. IZVEDBA KATEHEZE

Kaj volčiče in volkuljice najbolj motivira za sodelovanje pri katehezah? Kakšne metode in oblike dela najpogosteje uporabljate? Kako pri izvedbi kateheze sodelujejo ostali stari volkovi?

Večinoma je kateheza kratka, »pika na i« glede na zgodbo o džungelskem življenju in dogodke v življenju samih volčičev. Pri katehezi uporabljam predvsem pogovor, ker je ostalih dejavnosti na srečanju veliko. Stari volkovi sodelujejo ob tem kot animatorji s spodbujanjem in spremljanjem volčičev.

4. VRSTE KATEHEZ

Kako bi na kratko opisali vrste katehez, ki ste jih v krdelu že izvajali? Kako vključujete kateheze v tedenska srečanja/enodnevna srečanja/večdnevne dejavnosti?

5. VLOGA BALUJA V KRDELU

Kako ste vključeni v življenje krdela? Kako vas sprejemajo volčiči in volkuljice/stari volkovi? Kako doživljate vlogo duhovnega asistenta v krdelu? Se vam zdi, da imate dovolj znanja in izkušenj, ki jih potrebujete kot Balu?

V življenje krdela trenutno nisem vključen. Z volčiči sem delal dve leti. Pri skavtih je duhovni asistent zelo pomemben. Sam se nisem posebno dobro počutil, ker nisem mogel biti ves čas z njimi. Ni bilo občutka pripadnosti. Sami voditelji in volčiči so mojo prisotnost sprejemali z odobravanjem in so bili veseli vsakega mojega udejstvovanja. Dajal sem jim občutek varnosti in povezanosti z župnijo. Kot duhovnik Balu imam dovolj znanja in nekaj izkušenj, ki so nastale preko teh dveh let. Balu mora gotovo spoznati KOD, da lahko v življenje krdela prispeva svoj delež.

6. MNENJA, IZKUŠNJE IN PREDLOGI

Morebitni predlogi, želje, pozitivne/negativne izkušnje, povezane s katehiziranjem VV.

Imam nekaj pozitivnih, pa tudi negativnih izkušenj. Prijetno je katehizirati volčiče, če daš samemu srečanju še »piko na i« s svojo katehezo in tudi samo prisotnostjo. Izkušnje so pozitivne ali negativne predvsem s samimi voditelji. Če so voditelji dovolj povezani z Balujem, se da marsikaj narediti. Kot duhovnik imam vedno več dela, zato je ob tem še kako pomembno, koliko voditelji kontaktirajo z mano in koliko se da stvari dogovoriti. Vsi se moramo truditi, da bodo te povezave močne. Če so te vezi dobre, je tudi povezava z življenjem župnije dobra. Človeški element pa velikokrat prevlada tako na eni kot na drugi strani, zato je včasih zelo težko delati.

4. INTERVJU Z BALUJEM

Starost: 40 let.
Kako dolgo ste že Balu? 14 let.
Ste tudi duhovni asistent v kateri izmed drugih skavtskih vej? Bil sem že duhovni asistent v vseh vejah. Trenutno sem še v klanu in SKVO-ju.

1. POJEM, NAMEN, CILJI, NALOGE KATEHEZE V KRDELU

Kateri so po vašem mnenju glavni cilji, nameni in naloge kateheze, ki je vključena v dejavnosti krdela? V čem se volčja kateheza razlikuje od katehez, ki jih izvajate v svojem siceršnjem pastoralnem delu?

Kateheza se mi zdi sestavni del srečanja, eden glavnih namenov pa pomagati volčiču odraščati v izvidnika na vseh področjih človeškega razvoja. Kateheza ne vzgaja samo v strogo verskem področju, recimo izključno samo v veri v troedinega Boga – kar je seveda tudi pomembno – pomaga volčiču odraščati v zrelega izvidnika; cilj je vzgoja za zdravo odraslo, tudi krščansko življenje.

Kako to katehezo primerjate z drugimi katehezami, npr. pri verouku? Je kakšna razlika?

Pravzaprav sem se zakonitosti katehez naučil pri skavtih; najboljše stvari skušam prenesti tudi v ostale vrste katehez. Kot katehet sem se verjetno najbolj oblikoval prav na skavtskem področju. Jasno je, da nekaj se razlikuje – veroučne ure so krajše, pri verouku imaš neko predpisano snov – čeprav določene elemente skavtske metode kateheze vnašam tudi v katehezo pri veroučnih urah. Tako da veroučna ura, h kateri pridejo tudi učenci, ki niso skavti, ni nikoli nekaj statičnega, neko predavanje, temveč taka, da čim bolj zaposli vse čute. Rad vnašam tudi vzgojne igre iz skavtskega področja.

2. PRIPRAVA KATEHEZE IN SODELOVANJE MED VODITELJI

Kako načrtujete posamezne kateheze? Pripravljate kateheze sami oziroma v kolikšni meri se pri načrtovanju posvetujete z ostalimi starimi volkovi? Od kod črpate snov za kateheze? V kolikšni meri vključujete Knjigo o džungli, Sveto pismo, sv. Frančiška Asiškega, zavetnika veje?

V okviru celotne usmeritve, ciljev, ki so postavljeni na slovenski ravni, s SKVO-jem začrtamo smernice stega. Potem te splošne smernice skušamo upoštevati tudi pri načrtovanju volčjega leta. Zastavimo si cilje, namene, ki jih želimo doseči. Znotraj tega potem razdelimo posamezna srečanja, katehezo pa skušamo vključiti kot sestavni del celotnega srečanja, tako da ni nekaj posebej, izven, ampak se zelo nanaša na to, kar delamo. Kateheza torej ni nekaj iztrganega. Celotno srečanje, ki ga pripravimo, ima neko osrednjo nit, na podlagi katere se potem vse odvija.

Načrtujete skupaj?

Ja, vedno. Posamezne sklope na srečanju določimo skupaj. Potem pa si razdelimo, da posamezna srečanja pripravljamo po dva ali trije (šest nas je). Mene sicer večkrat tudi drugi kličejo, ko pripravlja srečanje druga »ekipa«. Včasih predstavijo tudi po elektronski pošti, kako si predstavljajo katehezo in potem pomagam. Če se že ne vidimo vsak teden, da bi skupaj načrtovali, se zmenimo po elektronski pošti ali telefonu. Si pa ne predstavljam kateheze, če ne bi vedel, kaj je osrednja misel določenega srečanja (v stilu »nekaj boš povedal«).

Snov za kateheze.

Izhajam iz evangelija in Frančiškovega življenja. Ne da bi vse hkrati nametal skupaj, lahko pa rečem, da sta to osrednji vodili mojih katehez. Trudim se, da ni samo govor, ampak evangelij skušam približati na različne načine. Trudim se, da ne bi samo uporabil posameznih odlomkov kot neko pomagalo oziroma samo neko potrditev celotnega srečanja, temveč skušam smiselno vključiti. Včasih bolj uspe, včasih manj. Včasih je zelo kratka: ena »močna« beseda, močno dejanje lahko bolj učinkuje kot pa dolgo govorjenje ali razpredanje.

Sveto pismo vključite v vsako srečanje?

Ja, vsaj delček, vsaj en odlomek, eno misel, stavek, včasih pa kar celo igro.

Kaj pa Knjiga o džungli in kateheza?

Kadar je na srečanju zgodba, skušamo najti povezavo z evangelijem, Jezusovim življenjem.

Kako pa vključujete sv. Frančiška?

Z njim že začnemo, saj je njegov praznik na začetku skavtskega leta. Volčiči pripravijo neko igrico iz Frančiškovega življenja in se udeležijo maše. Kasneje ga vključujemo bolj po sklopih, ne v vsako srečanje. Volčiči vejo, da je zavetnik, se o tem pogovarjamo. Če bi bilo več, se mi zdi, da bi že preveč mešali. Ko volčič zapušča krdelo, bi znal povedati vsaj nekaj osnovnih stvari o njegovem življenju.

3. IZVEDBA KATEHEZE

Kaj volčiče in volkuljice najbolj motivira za sodelovanje pri katehezah? Kakšne metode in oblike dela najpogosteje uporabljate? Kako pri izvedbi kateheze sodelujejo ostali stari volkovi?

Današnji otroci so bolj kot otroci poslušanja otroci gledanja. Kakšno katehezo zato predstavim tudi z avdiovizualnimi sredstvi: npr. kakšen kratek odlomek filma, računalniška predstavitev (npr volčjo molitev sem predstavil v podobah; za vsak del molitve eno podobo: jutro, večer, da so lahko posamezne besede

videli tudi v posameznih podobah). Uporabljamo tudi igro, dramatizacijo evangeljskega odlomka, kakšno ročno spretnost. Ne povem jim: »Zdaj bom pa imeli katehezo.« Velikokrat popolnoma spontano preide v kakšno dejavnost. Včasih si morajo tudi sami kaj izdelati (ročna spretnost).

Načini dramatizacije.

Večinoma prosim voditelje, da zaigrajo najpomembnejši del. Včasih sem prosil starejše volčiče, da so na tak način tudi sodelovali pri uvajanju mladičev (npr. pri sprejemu v krdelu).

Kdaj je torej motivacija največja?

Če že niso aktivni pri predstavitvi, jih skušam vključiti, da nekaj naredijo tudi sami. Najmanj, kar je, da vsaj nekaj povejo – njihov odmev na prikazano. Včasih jim kaj dam, recimo kakšen izdelek, ki ga odnesejo potem domov, da jih spominja. Včasih jim dam bonbon, da si ga potem izmenjajo. Včasih se kateheza kar nadaljuje v kakšno ročno spretnost. Izdelek, ki ga naredijo, potem podarijo. Če npr. delamo božične voščilnice, se kateheza nanaša na ljubezen do bližnjega, služenje.

Koliko vpliva na vsebino srečanja cerkveno leto?

Mislim, da se morajo vsaj glavni prazniki vključevati v srečanja. V adventu so npr. adventne sveče lahko simbol, ki ga prineseš na srečanje (prižgeš lučko). Pravzaprav se cerkveno leto lahko vključi v vse vrste katehez. Vključujemo predvsem advent, božič, post, veliko noč, kakšen Marijin praznik. Seveda pa to ne sme biti kot verouk.

4. VRSTE KATEHEZ

Kako bi na kratko opisali vrste katehez, ki ste jih v krdelu že izvajali? Kako vključujete kateheze v tedenska srečanja/enodnevna srečanja/večdnevne dejavnosti?

Vrste katehez: že v prejšnjem sklopu odgovorov.

Skušam biti čim več prisoten tudi na večdnevnih srečanjih. Vsekakor pa poskrbimo, da je vsak dan v program vključena tudi kateheza. Če me ni zraven, jo izvedejo ostali voditelji. Katehezo imamo ob različnih delih dneva. Včasih je recimo samo pred večerno refleksijo. Dobra refleksija dneva je lahko krasno izhodišče za katehezo, brez da bi sploh vedeli, da je to kateheza.

Kako katehezo povežete s posameznim uokoljenjem?

Včasih vključimo kakšen svetniški lik, drugič izpostavimo posamezne vrednote. Ko smo bili npr. v svetu kralja Matjaža, smo npr. poudarili posamezne vrednote, ki izhajajo iz njegovega življenja; upoštevali smo pripovedi, vezane na kraj, kjer smo bili. Ustavljali smo se ob sporočilu pravljic, povezanih s tistim okoljem;

katere so tiste vrednote, za katere želijo vzgajati. Vedno je kateheza sestavni del dogajanja tistega dneva.

5. VLOGA BALUJA V KRDELU

Kako ste vključeni v življenje krdela? Kako vas sprejemajo volčiči in volkuljice/stari volkovi? Kako doživljate vlogo duhovnega asistenta v krdelu? Se vam zdi, da imate dovolj znanja in izkušenj, ki jih potrebujete kot Balu?

Zelo redko se zgodi, da nisem prisoten na celotnem srečanju (uro in pol). Volčičem se skušam približati, veliko se igram z njim in skušam dojeti njihov način razmišljanja. Otroke imam rad, ni se mi težko igrati z njimi, hkrati pa sem tudi zelo zahteven in postavim mejo. Ne pustim, da bi me nekdo imel tako malo za »norca«. Baluja sprejemajo enakovredno drugim voditeljem. Ne predstavljam si, kako bi bil Balu, če ne bi mogel biti z njimi. Seveda je tam, kjer je en sam duhovnik, drugače. Tudi na taboru skušam biti čim več z njimi. Včasih sem le kakšen dan odsoten. Se pa to zgodi zelo redko, saj stvari načrtujemo vnaprej.

Bil sem na taborni šoli za duhovne asistente. Zelo rad pa se učim tudi od drugih voditeljev, ki vedno znova prinašajo kaj novega. Če že sam ne morem iti na srečanja voditeljev, sem vesel, da se lahko učim od njih. Tudi delavnica na taborni šoli je dobra popotnica. Zelo me zanima tudi, kako delajo drugi, ker to ni nikoli končana zgodba. So stvari, ki so sicer univerzalne in se tekom let ne spreminjajo, sicer pa je treba upoštevati, da se generacije med seboj zelo razlikujejo. Zelo pomembno se je vživeti v njihov način razmišljanja. Pri tem mi zelo pomagajo kakšni pedagogi, ki študirajo o tem. Najboljše kateheze, ki sem jih imel, sem imel, ker so mi mladi dali idejo, kaj bi lahko naredili.

Bi se udeležili delavnice za Baluje?

Takoj pridem z največjim veseljem. Prav želel bi si izmenjati izkušnje. O datumu je treba obvestiti tako zgodaj, da se da načrtovati.

Če bi bil priročnik za volčjo katehezo, kaj bi vključili?

Dobro bi bilo, da bi bil. Vključil bi nekaj primerov posameznih vrst katehez – na kakšen način se kateheza lahko pripravi in vključi v celoten sklop določene tematike. Poudariti je potrebno, na kaj moraš biti pri katehezi pozoren. Prav bi bilo, da se vključi tudi nekoliko razvojne psihologije – to je vedno koristno. Poleg razpredelnice bi si želel še nekaj konkretnih primerov katehez: morda pet načinov, tehnik. To bi bilo zelo dragoceno.

6. MNENJA, IZKUŠNJE IN PREDLOGI

Morebitni predlogi, želje, pozitivne/negativne izkušnje, povezane s katehiziranjem VV.

5. INTERVJU Z BALUJEM

Starost: 33 let.
Kako dolgo ste že Balu? 4 mesece.
Ste tudi duhovni asistent v kateri izmed drugih skavtskih vej? Ne.

1. *POJEM, NAMEN, CILJI, NALOGE KATEHEZE V KRDELU*

Kateri so po vašem mnenju glavni cilji, nameni in naloge kateheze, ki je vključena v dejavnosti krdela? V čem se volčja kateheza razlikuje od katehez, ki jih izvajate v svojem siceršnjem pastoralnem delu?

Namen se mi zdi predvsem ta, da približaš Boga volčičem in volkuljicam; da spoznajo, da ima Bog v njihovem življenju nepogrešljivo vlogo; da ga sprejmejo v svoje življenje in v končni fazi, da jih to oblikuje v celostno osebnost – da to ni le nekaj, povezano s skavti, ampak del njihovega celotnega življenja. Predvsem je potrebno ozaveščati njihov odnos do Boga.

V primerjavi z veroukom je razlika v tem, da je skavtska kateheza podprta z vso skavtsko dejavnostjo – če stvari pravilno delujejo. Vse, kar skavti delajo (dejavnosti, igre …), je med seboj povezano, ima isti cilj: celostno rast. Vse je povezano z vsem; v to je vpletena tudi duhovnost. Meni je veliko lažje, ker pri volčičih katehezo združim z utripom te skupine, tematiko srečanja. Potrudim se znotraj tega predstaviti samo to, kar je povezano izključno s katehezo. Kar je zraven dejavnostno, moralno, spoznavano, je pa že del drugih oblikovanj znotraj srečanja. Pri verouku pa si sam za vse. Tudi od staršev pogosto ne dobijo toliko podpore za samo duhovno rast kot pri skavtih.

2. *PRIPRAVA KATEHEZE IN SODELOVANJE MED VODITELJI*

Kako načrtujete posamezne kateheze? Pripravljate kateheze sami oziroma v kolikšni meri se pri načrtovanju posvetujete z ostalimi starimi volkovi? Od kod črpate snov za kateheze? V kolikšni meri vključujete Knjigo o džungli, Sveto pismo, sv. Frančiška Asiškega, zavetnika veje?

V našem krdelu so že navajeni, da se Balu vsako leto zamenja, ko pride nov diakon. Voditelji že vedo, da najverjetneje diakon še ni imel stika s skavti. Lepo so me vključili zraven. Približno vedo, koliko lahko naredim glede na to, koliko poznam stvari. Prej nisem imel nikoli stika s skavti. Ponudili so mi svojo literaturo, vedno lahko tudi kaj vprašam. Voditelji me sprejemajo kot enega izmed njih, čeprav ne sodelujem toliko kot oni, pridem samo za vikend. Z njimi sem praktično samo uro in pol na srečanju – prilagojeno je tako, da sem lahko zraven. Prej mi povejo, kakšen je načrt srečanja, pošljejo mi celoten program, na podlagi katerega potem sam oblikujem katehezo. Glede snovi: začel sem s Svetim pismom, ki se mi zdi ena izmed osnov. Navezujem se tudi na zgodbe iz KOD. Že vnaprej mi povejo, kdaj bo srečanje povezano s katero izmed zgodb, ki jo vedno predhodno preberem in nato skušam nanjo navezati tudi katehezo, ki otroke na nek način tudi pripravi na samo zgodbo. Poiščem vzporednice v Svetem pismu ali v samem nauku Cerkve, človeškem vrednotenju. Drugih

zgodbic ne uporabljam, saj imajo že KOD; nočem preveč mešati; uporabim pa prilike iz Svetega pisma. Enkrat sem uporabil tudi zgodbico iz ene izmed knjižic Ognjišča, vendar skušam poiskati vzporednice: tudi tam so nastopale živali, včasih malo spremenim like, da so podobni tistim iz Knjige v džungli. Upoštevam torej: utrip skupine, KOD, Sveto pismo in cerkveno leto. Vsemu ne moremo slediti, večje praznike pa gotovo vključim (advent, božič, post, velika noč).

Kako vključujete sv. Frančiška?

Volčiči, ki so že dlje v krdelu, poznajo sv. Frančiška, vedo, da je zavetnik veje. Sam nisem načrtoval katehez, povezanih z njim. Ena izmed volkuljic pa si je izbrala plen, povezan s tem svetnikom: kratka predstavitev in oblikovanje litanij sv. Frančiška. Morda bom pri predstavitvi plena še kaj dodal. Načrt dela je precej natrpan, zato si ne predstavljam, da bi ga bolj vključil.

3. *IZVEDBA KATEHEZE*

Kaj volčiče in volkuljice najbolj motivira za sodelovanje pri katehezah? Kakšne metode in oblike dela najpogosteje uporabljate? Kako pri izvedbi kateheze sodelujejo ostali stari volkovi?

Katehezo imamo vedno na začetku srečanja po molitvi in kakšni igri. Navadno kaj povem, ni dejavno. Voditelji jih že pred tem zberejo, umirijo, potem pa jih animiram z vprašanji. Navežem se na kakšno zgodbo, ki so jo slišali, na Sveto pismo. Veliko je tudi otrok, ki jih učim verouk, zato se včasih navežem na veroučno snov. Skušam jih »najti« v taki točki, da začutijo bistvo. Včasih se navežem tudi na izkušnjo njihove skupine. Včasih je to v obliki pogovora, vprašanj, sicer pa moje predavanje, »pridiga«, ki traja 5–10 minut. Pozoren sem, da jasno poudarim samo eno stvar. Največja je motivacjia, kadar jih »ujameš« v njihovi izkušnji. Recimo: izkušnja nekega pomanjkanja. Predstaviš jim izkušnjo iz njihovega življenja. Najlaže začutiš njihovo motivacijo z vprašanji. Če odgovarjajo, če se odzivajo, potem veš, da jim je izkušnja lastna. Včasih pomagajo tudi drugi voditelji, tako da oni odgovorijo ali pa postavijo dodatna vprašanja.

Voditelji vnaprej vedo, kakšno katehezo pripravlja Balu?

Ne, tega ne vedo. Jaz imam svoj del, oni svojega. Ne morejo se vnaprej pripraviti na katehezo, ker ne vedo, kaj pripravljam.

4. *VRSTE KATEHEZ*

Kako vključujete kateheze v tedenska srečanja/enodnevna srečanja/večdnevne dejavnosti?

Na daljših srečanjih še nisem bil. V našem krdelu ni prakse, da bi bil Balu prisoten na taboru. Zimovanje je recimo med vikendom, ko sem na župniji prvenstveno zato, da tam pomagam. Ni idealno, a se ne da drugače. Težko je vse pustiti in iti samo k skavtom. Poskusil pa bom iti vsaj na obisk.

Ne vem, kako načrtujejo večdnevne aktivnosti. Morda bom pripravil kateheze in bodo sami izvedli.

5. *VLOGA BALUJA V KRDELU*

Kako ste vključeni v življenje krdela? Kako vas sprejemajo volčiči in volkuljice/stari volkovi? Kako doživljate vlogo duhovnega asistenta v krdelu? Se vam zdi, da imate dovolj znanja in izkušenj, ki jih potrebujete kot Balu?

Vesel sem, da sem povabljen zraven kot Balu, čeprav sem v župniji samo za vikende. Verjetno bi bilo za otroke sicer boljše, če bi bil Balu lahko več z njimi.

Zdi se mi, da so me otroci še najbolje sprejeli kot Baluja. V krdelu jim prideš bliže, si del življenja. Pri verouku si pač samo tisti, ki uči verouk, v krdelu pa se lahko z njimi loviš, tekmuješ, več si z njimi, lažje se vključiš. Mislim, da me kar lepo sprejemajo.

6. *MNENJA, IZKUŠNJE IN PREDLOGI*

Morebitni predlogi, želje, pozitivne/negativne izkušnje, povezane s katehiziranjem VV.

Bi bili veseli delavnice za Bauje? Ste ob svojem prihodu med volčiče kaj pogrešali?

Pogrešal sem predvsem to, da nisem imel izkušnje skavtstva. Nekoliko se da nadoknaditi, seveda pa bi bilo drugače, če bi stvari poznal že od prej. Nekaj literature obstaja. Naslonil sem se na skavtstvo nasploh: *Dvigni peruti*. Pomembno je, da poznaš splošne stvari o skavtih. V priročniku *Dvigni peruti* so stvari splošno predstavljene, kar je dovolj za osnovo. Tako ali tako moraš potem kateheze pripraviti sam. Morda bi bilo dobro, da bi bilo kakšno srečanje za duhovne asistente, na katerem bi opozorili, na kaj je potrebno biti pozoren. Če bi imel časovne možnosti, bi se srečanja udeležil; najlažje bi bilo med tednom, morda za dva dni ali pa večkrat popoldne.

Kaj bi vključili v priročnik za katehezo?

Namen kateheze, na kaj je potrebno biti pozoren in od kod lahko črpamo. Zelo pomembno se mi zdi, da se pri skavtih stvari ne ločuje; vse je povezano. Telesno je enako pomembno kot duhovno, spoznavno uravnoteženo z moralnim. Tudi v priročniku za duhovnost je potrebno opozoriti na vključevanje vseh razsežnosti, celostni razvoj. Tudi duhovnost je povezana z igro, življenjem v naravi, zakoni.

6. INTERVJU Z BALUJEM

Starost: 55 let.
Kako dolgo ste že Balu? 8 let.
Ste tudi duhovni asistent v kateri izmed drugih skavtskih vej? Ne.

1. POJEM, NAMEN, CILJI, NALOGE KATEHEZE V KRDELU

Kateri so po vašem mnenju glavni cilji, nameni in naloge kateheze, ki je vključena v dejavnosti krdela? V čem se volčja kateheza razlikuje od katehez, ki jih izvajate v svojem siceršnjem pastoralnem delu?

Namen kateheze je gotovo vzgoja teh otrok; vzgoja za odraslost v sožitju z vsem, s čimer živimo (narava …). Pri volčičih je kateheza krajša, ker je le del celotnega srečanja. Pogosto je vzeta iz konkretnih dogodkov – izkopana kateheza. Povezana je s časom, v katerem smo: glede na liturgično leto ali zgodbo iz KOD. Smiselno se mi zdi vse skupaj povezovati v eno zaokroženo celoto.

2. PRIPRAVA KATEHEZE IN SODELOVANJE MED VODITELJI

Kako načrtujete posamezne kateheze? Pripravljate kateheze sami oziroma v kolikšni meri se pri načrtovanju posvetujete z ostalimi starimi volkovi? Od kod črpate snov za kateheze? V kolikšni meri vključujete Knjigo o džungli, Sveto pismo, sv. Frančiška Asiškega, zavetnika veje?

Akela mi vnaprej pove, kakšna je tema srečanja. Na podlagi tega pa skušam potem pripraviti katehezo. Stvari je potrebno povedati na kratko, ker je v sklopu celotnega dogajanja.

Črpamo iz KOD, Svetega pisma. Všeč mi je Kristusov način pripovedovanja, ko je zgodbo uporabil kot ponazorilo za osvetlitev določenih stvari. Frančiška vključimo le občasno. V ozadju vseh katehez je gotovo Sveto pismo.

3. IZVEDBA KATEHEZE

Kaj volčiče in volkuljice najbolj motivira za sodelovanje pri katehezah? Kakšne metode in oblike dela najpogosteje uporabljate? Kako pri izvedbi kateheze sodelujejo ostali stari volkovi?

Večinoma kot Balu samo govorim. Dam jim tudi čas za pogovor. Največkrat pa kateheza izhaja iz predhodne dejavnosti, ki je nekakšen uvod. Pravzaprav je tudi igra pred katehezo že njen sestavni del. V naši skupnosti mi je všeč, da je vse povezano. Igrice recimo niso same sebi namen, ampak se lepo vključujejo v celotno vzgojno delo. V katehezo so pogosto vključeni tudi stari volkovi s ponazorilnimi igrami, različnimi predstavitvami (zaigrajo npr. priliko, odlomek iz KOD), nato pa jaz skušam primer še osvetliti s kratko razlago.

4. VRSTE KATEHEZ

Kako bi na kratko opisali vrste katehez, ki ste jih v krdelu že izvajali? Kako vključujete kateheze v tedenska srečanja/enodnevna srečanja/večdnevne dejavnosti?

Vedno je tudi na večdnevnih aktivnostih vključen pomenljiv čas za katehezo. Načrtujemo skupaj, vedno se vnaprej dogovorimo, kaj želimo poudariti v določenem dnevu. Stvari so vnaprej načrtovane in določene. Čas je v progrmau določen, ni pa vedno ob isti uri. Prilagodimo se programu in pa tudi času, ki mi dopušča, da sem z volčiči.

5. VLOGA BALUJA V KRDELU

Kako ste vključeni v življenje krdela? Kako vas sprejemajo volčiči in volkuljice/stari volkovi? Kako doživljate vlogo duhovnega asistenta v krdelu? Se vam zdi, da imate dovolj znanja in izkušenj, ki jih potrebujete kot Balu?

Nisem poleg čisto vedno, skušam pa vsaj delno biti prisoten na vseh srečanjih in izhodih. Kar veliko – vsaj kolikor se primerjam z drugimi Baluji. Mislim, da me otroci sprejemajo. Sproščenost je včasih večja, drugič manjša. S staranjem se stvari morda malce spreminjajo. Na začetku je bilo morda hujše, potem sem bil zelo sprejet, sedaj pa se včasih sam premalo angažiram.

Imam občutek, da sem se v krdelo vključil brez posebnih vedenj in priprav. Bil sem sicer na dveh tabornih šolah za Baluje. Rad bi se odločil za to, če bi seveda časovne možnosti dopuščale. Vesel bi bil srečanj, kjer bi si izmenjali izkušnje. Pred leti smo se tako dobili v Celju za en dan. Celotedenskega programa bi se sedaj težko udeležil, ker imam med tednom verouk, poleti pa sem zaseden s sodelovanjem pri različnih skupinah.

6. MNENJA, IZKUŠNJE IN PREDLOGI

Morebitni predlogi, želje, pozitivne/negativne izkušnje, povezane s katehiziranjem VV.

Priročnik bi bil zdelo dobrodošel, da se ne bi sproti »lovil«. Meni je zelo dragoceno, ker mi Akela pove, kako naj pripravim. Mislim, da bi bilo pametno vključiti v kateheze cerkveno leto, primere iz KOD in tematiko posameznih srečanj.

1. INTERVJU Z AKELO

Starost: 25 let.
Kako dolgo si že Akela? 3 leta, prej 2 leti kača Kaja.

1. POJEM, NAMEN, CILJI, NALOGE KATEHEZE V KRDELU

Kateri so po tvojem mnenju glavni cilji, nameni in naloge kateheze, ki je vključena v dejavnosti krdela? V čem vidiš posebnost volčje kateheze v primerjavi s katehezo, ki smo je vajeni iz veroučnih klopi?

Pomembno se mi zdi, da otroci začutijo Božjo bližino, ampak na konkretnih primerih. Pri verouku se mi zdi, da je bil večji poudarek predvsem na posredovanju prilik, svetopisemskih zgodb. V krdelu pa se mi zdi, da lahko uporabljamo bolj raznolike pripomočke, da jim prikažemo določeno vsebino. Da jim na nek otroški način prikažemo duhovnost in jim približamo Boga. Da bi to bližino znali videti tudi v vsakdanjem življenju. Zdi se mi, da pri verouku pogosto za to zmanjka časa; tam moraš predelati neko določeno učno snov. Časovna prednost in povezanost z naravo; to, da preko izkušnje doživijo Boga. Voditelji si vzamemo več časa. Kateheti so omejeni z neko veroučno temo, pri skavtih se lahko bolj posvetimo temu, da bi otroci stvari doživeli, da bi tudi naravo povezali z Bogom.

2. PRIPRAVA KATEHEZE IN SODELOVANJE MED VODITELJI

Kako v vašem krdelu načrtujete posamezne kateheze? V kolikšni meri je kateheza delo Baluja? Sodelujete pri pripravi kateheze vsi voditelji? Od kod črpate snov za kateheze? V kolikšni meri vključujete Knjigo o džungli, Sveto pismo, sv. Frančiška Asiškega, zavetnika veje?

Kateheze nimamo na vsakem srečanju, ker se mi zdi, da si je za tako stvar potrebno vzeti dovolj časa. Škoda je, da bi večji del srečanja porabili samo za katehezo. Izvajamo jo na enodnevnem srečanju, taboru, zimovanjih, pred kakšnimi prazniki (postna akcija, adventni čas). Takrat se večji del srečanja posveti katehezi. Na ostalih srečanjih imamo kratko duhovno misel. Na začetku zmolimo, potem sledi nekaj kratkega, s čimer se ne ukvarjamo toliko. Pred prazniki pa si vzamemo več časa.

Navadno načrtujem kateheze kar sama. Poiščem kakšno misel dneva, na katero navežem tudi katehezo. Če je v katehezo vključena kakšna aktivnost, sovoditelje prosim, da jo pomagajo izvesti, sicer pa skušam sama pripraviti, ostalim naloge razdelim pred srečanjem.

Baluja sem in tja povprašam za kakšen nasvet. Za postne, adventne akcije prosim, da kar sam pripravi. Ker ima veliko dela, mi je nerodno, da bi ga obremenjevala še s katehezami za krdelo. Lažje se mi zdi, da pripravim sama in potem vprašam samo za kakšno mnenje. Pri načrtovanju ga ni zraven; potem samo prebere.

Pred prazniki (božič, velika noč) katehezo navežemo na dejavnost. Bistveno se mi zdi, da je potem neka dejavnost, ker se mi zdi, da otroci to potem drugače doživljajo, kot če bi samo nekaj prebral, povedal. Zdi se mi, da so še premladi za take zadeve; ne morejo recimo sami razmišljati ob svetopisemskem odlomku. Otroci potrebujejo nekaj oprijemljivega, abstraktno pride kasneje.

Trudimo se, da v svoje aktivnosti vključimo sv. Frančiška, včasih navežemo tudi na Sveto pismo. Sicer pa preko katehez skušamo poudariti predvsem vrednote. Trudimo se za vrednote; odločimo se npr. za iskrenost in potem se ves dan trudimo, da smo iskreni, zvečer naredimo preverbo, izvedemo preko dneva kakšno dejavnost.

Na taborih vedno spoznavamo en svetniški lik. Vrednote skušamo povezati s svetnikom. Ko smo bili v Kekčevi deželi, smo imeli Izidorja, zavetnika kmetov; ko smo bili vitezi, sv. Jurija; Indijanci, Barago.

Na tedenskih srečanjih pa uporabljamo kakšne zgodbice (npr. iz knjigice *Semena upanja*), ki jo preberemo, se o njej pogovorimo. Na večdnevnih izletih se zgodbo poveže z neko dejavnostjo (npr. če zgodba govori o prijateljstvu, potem tisti dan razdelimo skrite prijatelje, delamo dobra dela).

Knjiga o džungli. Povezujete omenjene vrednote z zgodbami?

Trudimo se, vsako leto skušamo KOD bolj povezati s samo duhovnostjo. Na prvem lovu, ko je sprejem v krdelo, Balu pripravi tudi neko katehezo, povezano s samo zgodbo.

Sveto pismo. Je del katehez?

Če je, je zelo redko. Uporabili smo nekaj prilik, čeprav večkrat uporabimo le kakšne zgodbe. Jezusovega življenja ne spoznavamo, razen pred večjimi cerkvenimi prazniki.

Frančiška vključimo približno dvakrat letno. Oktobra, ko goduje, in potem še enkrat. Če oktobra že začnemo, gremo skupaj k maši. Uporabimo predvsem zgodbo o njegovem srečanju z volkom, kako je bil najprej bogat in je potem vse pustil, ogledamo si tudi filmček. Spoznamo ga vsaj toliko, da volčiči na koncu leta vedo, kdo je naš zavetnik.

3. IZVEDBA KATEHEZE

Kaj volčiče in volkuljice najbolj motivira za sodelovanje pri katehezah? Kakšne metode in oblike dela najpogosteje uporabljate? Kako pri izvedbi kateheze sodelujejo ostali stari volkovi?

Najbolj so motivirani, kadar si kaj naredijo, ko je prisotna neka dejavnost; ko dobijo nekaj za spomin in se potem spomnijo: »Aha, to smo pa dobili takrat, ko smo to poslušali.« Konkreten izdelek, naloga, da so kakšno stvar našli, da vidijo nek rezultat. To je za otroke zelo pomembno.

Pri katehezah večinoma govorimo. Če bi sodelovala cela skupina, bi se morali bolj pripravljati. Navadno nekaj predstavimo, se pogovorimo, potem izvedemo še neko aktivnost.

4. VRSTE KATEHEZ

Kako bi na kratko opisal/a vrste katehez, ki ste jih v krdelu že izvajali? Kako vključujete kateheze v tedenska srečanja/enodnevna srečanja/večdnevne dejavnosti?

Poleg zgoraj povedanega bi morda izpostavila še dramatizacijo, ki so jo izvedli VV. Dobili so odlomek in ga potem skušali zaigrati. Ne »padejo pa zelo noter«. Nekdo je napovedovalec, ostali igrajo. Morda niso navajeni, morda jim damo premalo priložnosti.

Primer dejavnosti, izpeljane iz kateheze.

Npr. ob materinskem dnevu. Najprej se pogovarjaš o starših, prebereš kakšno zgodbico, se pogovarjaš o hvaležnosti, potem pa izdelaš nek izdelek, ki ga podariš mamici.

V adventnem času: dobra dela. Sami se odločijo, kaj bodo delali. Dobra dela zapišemo. Enkrat smo npr. delali kockico, vsak si je zapisoval dobra dela. Na ta način smo zbirali moko in na koncu izdelali kruhek. Za božič smo zbirali slamice. Enkrat so si zapisovali svojo pridnost v svoj dnevnik.

Sproti preverjate?

Od začetka adventa do velike noči smo vsakih 14 dni pregledovali. Za vsakih deset dobrih del smo jim dali eno nalepko, nazadnje so dobili veliko nalepko, na koncu smo šli v kino. Nagrada jih motivira – zdi se jim, da je to viden rezultat. Skušamo sproti preverjati, jih opominjati.

5. VLOGA BALUJA V KRDELU

Kako je Balu vključen v življenje krdela? Kako ga sprejemajo volčiči in volkuljice/stari volkovi? Na kakšen način z Balujem sodelujete stari volkovi? Se ti zdi, da ima Balu dovolj znanja in izkušenj, ki jih potrebuje kot učitelj postave?

Balu je pri nas prisoten toliko, da nas pride na vsako srečanje pogledat, nam pomahat. Na večjih aktivnostih, lovih, taborih se trudimo, da nas pride vsaj pogledat, da je vsaj malo z nami, imamo mašo. Za katehezo ga nočemo obremenjevati. Včasih samo za kakšno idejo. Če jo on pripravi, jo on izvede. Sicer pa ima raje, da je preprosto prisoten na neki aktivnosti z volčiči in jim potem kaj pove, izpelje iz same situacije.
Večina VV Baluja sprejema kot gospoda župnika. Tisti, ki pridejo na novo v krdelo in jih predtem še ni učil verouka, so bolj pogumni, sicer pa imajo

nekakšno distanco. Vedo pa, da je Balu medved, učitelj postave, duhovni vodja naše veje.

Tudi jaz ga ne obravnavam kot ostale voditelje. Imam nekakšno distanco, nočem ga obremenjevati. Včasih bi bilo morda pametno povprašati za kakšen nasvet, toda ker vemo, da ima veliko dela, nam je težko, da bi ga še dodatno obremenjevali.

6. MNENJA, IZKUŠNJE IN PREDLOGI

Morebitni predlogi, želje, pozitivne/negativne izkušnje, povezane s katehiziranjem VV.

Mislim, da bi bilo dobro pripraviti nek priročnik, da bi vsi tisti, ki ne vemo, kako pripraviti katehezo, imeli opisano, kaj je to kateheza, kako jo izvajati. Dodano bi bilo nekaj primerov, da bi imeli neko izhodišče, na podlagi katerega bi lahko oblikovali lastne kateheze. Morda bi zadostovalo samo nekaj primerov, kajti več kot bi jih imeli, manj bi razmišljali s svojo glavo. Bolje manj, pa tisti bolj jasni.

2. INTERVJU Z AKELO

Starost: 23 let.
Kako dolgo si že Akela? 3 leta.

1. POJEM, NAMEN, CILJI, NALOGE KATEHEZE V KRDELU

Kateri so po tvojem mnenju glavni cilji, nameni in naloge kateheze, ki je vključena v dejavnosti krdela? V čem vidiš posebnost volčje kateheze v primerjavi s katehezo, ki smo je vajeni iz veroučnih klopi?

Mislim, da je razlika. Pri verouku dobijo knjige in domače naloge, pri volčičih pa ne. V krdelu imamo srečanja uro in pol, zato ne nameniš 45 minut katehezi kot pri verouku – včasih morda tako posredno, skrito, da je kateheza prisotna skozi vse srečanje, ampak volčiči tega ne vejo, morda to spoznajo na koncu, ko se jim stvar razjasni. Lažje pa dosežeš nek cilj pri volčičih kot pa pri verouku. Ne mislim, da so k verouku prisiljeni, ampak vseeno ga jemljejo bolj kot del pouka. Skavti pa so nekakšna »interesna dejavnost«, h kateri radi pridejo, tako želijo – so veseli, drugače sprejemajo. Tudi Akela, Kaja, Balu smo jim bližje dostopni, cenijo nas bolj kot prijatelje; sprejem je drugačen, kot če jim nekaj v cerkvi pove gospod župnik.

2. PRIPRAVA KATEHEZE IN SODELOVANJE MED VODITELJI

Kako v vašem krdelu načrtujete posamezne kateheze? V kolikšni meri je kateheza delo Baluja? Sodelujete pri pripravi kateheze vsi voditelji? Od kod črpate snov za kateheze? V kolikšni meri vključujete Knjigo o džungli, Sveto pismo, sv. Frančiška Asiškega, zavetnika veje?

Na začetku leta je potrebno razjasniti, kaj hočeš doseči. Naredimo si okvir, ki ga razdelimo na trimesečja. Kasneje jih točno opredelimo Načrtujemo vsi štirje skupaj: Akela, Kaja, Bagira, Balu.

Snov, iz katere črpamo, je odvisna od tematike samega srečanja. Če je npr. rdeča nit srečanja zaupanje, se na to potem navezuje tudi kateheza. Ko smo imeli ogenj, smo se navezali na goreči grm. Kar se katehez tiče, precej eksperimentiramo. Dobro se mi zdi, da ni suhoparno. Vedno poiščemo povezavo med samim srečanjem in Svetim pismom. KOD uporabljamo pri katehezah redko, skušamo pa najti kakšno povezavo s knjigo. Sicer pa črpamo predvsem iz Svetega pisma, zgodbe prilagodimo otrokom, njihovim igram. Imamo srečo, da naš Balu, ki je duhovnik, to dobro obvlada. Tudi Kaja študira teologijo, zato je še lažje. Zelo je pomembno, kdo je voditelj. Pri nas ni tako, da bi samo Balu skrbel za duhovnost. Srečanja imamo razdeljena na štiri dele po 25 minut in vsak poskrbi za nekaj. To ne pomeni, da vse naredi sam, ampak da stvari skoordinira. Skušamo pripraviti čim bolj dinamične dejavnosti, ker sicer jim hitro pade koncentracija. Srečanja imamo ob 18.00 (uro in pol), kar je proti koncu dneva. To je lahko prednost ali slabost.

Kako vključujete sv. Frančiška?

Frančiška vključimo recimo enkrat letno – vsaj na začetku leta, da ga spoznajo, vejo, kdo je. Zadnjič smo prebrali zgodbo Frančiškove jaslice (opis njegovega življenja), potem smo šli k frančiškanom v cerkev; naš duhovni asistent stega je frančiškan, zato je še toliko lažje. Otrokom je povedal zgodbo, potem so ga spraševali, naučili smo se frančiškanski vozel, dobili so podobice s sv. Frančiškom in njegov križek. Že cerkev jim je bila zanimiva. Čeprav je nekaj volčičev že iz prejšnjih let, so sodelovali, bili navdušeni, saj so jim bile stvari predstavljene na drugačen način kot lani. Otroci so v krdelu tri, štiri leta, zato je treba stvari prilagajati. Nekatere stvari se pač vsako leto ponavljajo, zato je potrebno poiskati nove načine.

3. IZVEDBA KATEHEZE

Kaj volčiče in volkuljice najbolj motivira za sodelovanje pri katehezah? Kakšne metode in oblike dela najpogosteje uporabljate? Kako pri izvedbi kateheze sodelujejo ostali stari volkovi?

Igramo, pojemo, beremo. Naši volčiči tudi zelo radi rišejo, kaj izdelujejo. Če je le možno, sploh če je kakšna kateheza zanje malo težja oziroma težje razumljiva, jim zaigramo, skušamo vključiti sporočilo v kakšno zgodbico. Na začetku adventnega časa, ko smo se pogovarjali o adventu (10 minut: kaj je advent, kako se pripravljamo) in napisali obljube za adventni čas. Ker plakat visi v brlogu, se čutijo za obljube odgovorni. Na vsakem srečanju naredimo refleksijo tedna, kako smo izpolnjevali adventno obljubo. Pogovorimo se, kako uspeva. Ko slišijo med sabo, kaj je kdo naredil, jih to motivira, »špikne«, »potisne naprej«.

Koliko vključujete cerkveno leto?

Kar precej, vsaj večje praznike. Advent, post …

4. VRSTE KATEHEZ

Kako bi na kratko opisal/a vrste katehez, ki ste jih v krdelu že izvajali? Kako vključujete kateheze v tedenska srečanja/enodnevna srečanja/večdnevne dejavnosti?

Na zimovanju imamo npr. rdečo nit, s katero je povezana tudi kateheza. Zjutraj imamo pozdrav soncu (to je naša posebna navada), ko povemo želje za dan, potem zmolimo volčjo molitev, Velikega Thaja prosimo za lep dan. Kateheza se pa navezuje na dogodke v posameznem dnevu. Razčlenimo tako, da vsak dan nekaj dobijo.

Povezava kateheze z uokoljenjem.

Letos smo bili kmetje, bili smo na kmetih. Za kateheze smo imeli zgodbe iz vsakdanjega življenja, povezane z dobrimi deli, vrednotami (dobrota, pomoč). Katehezo razporedimo preko dneva. Preden gremo recimo na delo, »na

skrivaj«, brez da bi volčiči vedeli, izvedemo še katehezo. Poslali smo recimo pismo in so pomen morali razbrati med vrsticami. Seveda moraš pisati tako, da razumejo, ne neke visoke slovenščine.

5. VLOGA BALUJA V KRDELU

Kako je Balu vključen v življenje krdela? Kako ga sprejemajo volčiči in volkuljice/stari volkovi? Na kakšen način z Balujem sodelujete stari volkovi? Se ti zdi, da ima Balu dovolj znanja in izkušenj, ki jih potrebuje kot učitelj postave?

Z Balujem se veliko pogovarjamo. Vsak dan se učiš. On ne ve vsega, jaz ne vem vsega. Voditelji se med seboj zelo dobro razumemo. Tudi med neformalnim druženjem se pogosto utrne kakšna ideja povsem nenačrtovano; potem jo zapišemo in izvedemo. Vsi štirje voditelji smo enako pomembni, nihče ni »nekaj več«. Vsak ima pač svoje področje, za katerega skrbi, nikoli pa ni bil problem Baluja kaj vprašati. Kljub temu da ima Balu kot kaplan ogromno obveznosti, se skušamo prilagajati: tako on kot mi. To se mi zdi zelo pomembno. Tudi volčiči ga lepo sprejemajo, je zelo dostopen, gre do njih. Poznajo ga že od verouka. Znajo ločiti med »gospod kaplan« in »ti, Balu«. Če se le da, je z nami tudi na taboru (letos je bil z nami od sedmih dni pet dni). Tabor prilagodimo njemu, da smo vsi. Mi se pač lažje prilagodimo kot pa on svoje obveznosti v župniji.

Naš Balu je bil tudi na duhovni obnovi za duhovne asistente. Če imel čas, bi se srečanj za Baluje z veseljem udeležil.

Se ti zdi potrebno, da bi imeli priročnik za katehezo?

Z literaturo je vedno tako, da je vprašanje, koliko se uporablja. Za kateheze imamo vsak svoj način, smernice, po katerih delamo. Morda bi bilo pametno, da se pojasni neke temelje kateheze pri volčičih, tiste stvari, ki morajo biti vključene. Vsak pa mora stvari prilagoditi konkretnemu stanju. Zagotovo bi vključila kakšen primer dodelane kateheze. Pokazati bi bilo potrebno različne načine, kako volčičem lahko predstaviš stvari: igre, pesmi, pobarvanke. Potrebne bi bile neke smernice, potem bi že sami delali, včasih pa pač zmanjka idej, kako stvari predstaviti. Pametno bi bilo predstaviti osnovne stvari. To bi bilo koristno tudi za duhovnike, ki so prvič Baluji.

6. MNENJA, IZKUŠNJE IN PREDLOGI

Morebitni predlogi, želje, pozitivne/negativne izkušnje, povezane s katehiziranjem VV.

3. INTERVJU Z AKELO

Starost: 23 let.
Kako dolgo si že Akela? Eno leto, prej tri leta kača Kaja.

1. POJEM, NAMEN, CILJI, NALOGE KATEHEZE V KRDELU

Kateri so po tvojem mnenju glavni cilji, nameni in naloge kateheze, ki je vključena v dejavnosti krdela? V čem vidiš posebnost volčje kateheze v primerjavi s katehezo, ki smo je vajeni iz veroučnih klopi?

Namen volčje kateheze se mi zdi v tem, da jo volčič res doživi. Pomembno je, da je pripravljena neka aktivnost, povezana s tematiko kateheze.

Zakaj se ti zdi, da so kateheze sploh pomembne?

Da otroci duhovno zrastejo. Kateheza se mi zdi nekakšen pripomoček, ki otroku pomaga izkusiti, da je duhovnost del življenja.

Kako lahko s katehezo vplivamo na otrokov odnos do Boga?

Lahko se trudimo, preveriti pa ne moremo. Vsak ima pač svojo podobo Boga.

V primerjavi z veroučno katehezo se mi zdi volčja bolj doživeta, vključuje neko aktivnost, približana je preko igre, KOD. V krdelu so tudi večje prostorske možnosti za samo izvedbo (v naravi).

2. PRIPRAVA KATEHEZE IN SODELOVANJE MED VODITELJI

Kako v vašem krdelu načrtujete posamezne kateheze? V kolikšni meri je kateheza delo Baluja? Sodelujete pri pripravi kateheze vsi voditelji? Od kod črpate snov za kateheze? V kolikšni meri vključujete Knjigo o džungli, Sveto pismo, sv. Frančiška Asiškega, zavetnika veje?

V stegu smo se odločili, da bomo imeli načrtovano duhovnost. Do zimovanja je tematika, povezana z Malim princem, po njem pa lik Janeza Pavla II. Bolj kot o katehezah pri nas govorimo o duhovni misli. Enostavno jih ne pripravljamo. Malega princa smo prebrali, potem pa smo prepustili Baluju. Voditelji smo iz knjige izpisali teme, primere, nato pa smo na sestanku točno po srečanjih določili teme in kaj želimo, da Balu pove. Predlagamo mu ideje, potem pa katehezo pripravi on.

Poleg omenjenega snov za katehezo najdemo v samem srečanju (npr. če imamo miklavževanje, potem bo kateheza recimo na temo obdarovanja). Vključili smo tudi sv. Frančiška, Slomška. Sveto pismo vključujemo zelo malo. Bolj pomembno se mi zdi, da bi vključili več KOD kot pa Svetega pisma.

Na kakšen način vključujete v kateheze Knjigo o džungli?

Predvsem vključimo vrednote iz posamezne zgodbe.

3. IZVEDBA KATEHEZE

Kaj volčiče in volkuljice najbolj motivira za sodelovanje pri katehezah? Kakšne metode in oblike dela najpogosteje uporabljate? Kako pri izvedbi kateheze sodelujejo ostali stari volkovi?

Navadno katehezo Balu kar pove. Ni veliko z nami. Včasih ponazori s kakšnim predmetom (ko je razlagal o verigah, jih je prinesel s seboj), večinoma pa ne. Na srečanju je kateheza po uvodni molitvi, nato pa ima Balu »govor«. Začne približno tako: »Danes boste na srečanju spoznali določeno stvar, sedaj bomo pa pogledali, kako je Mali princ skrbel za vrtnico. Tudi vi morate skrbeti …« Nato mi nadaljujemo s srečanjem, naredimo prehod, pravzaprav težko določim, kdaj je konec kateheze. Navezuje se pač na celotno srečanje, ni pa sama po sebi nekaj aktivnega. Pravzaprav niti ne vem, kako sploh opredeliti katehezo.

Volčiči najbolj doživijo katehezo, če smo recimo v naravi in po izkušnji stvari še enkrat ponovimo (»Kaj smo zjutraj rekli? Kako ste se preko dneva trudili za to?«).

Katehezo izvaja Balu, ostali voditelji pa potem samo srečanje.

4. VRSTE KATEHEZ

Kako bi na kratko opisal/a vrste katehez, ki ste jih v krdelu že izvajali? Kako vključujete kateheze v tedenska srečanja/enodnevna srečanja/večdnevne dejavnosti?

Na taboru določimo temo katehez skozi vse dneve. Nekaj pripravi Balu, nekaj sami. Ko smo bili na zimovanju detektivi, smo poleg vsega spoznavali še drug drugega. Nismo ločili, kaj je in kaj ni kateheza.

5. VLOGA BALUJA V KRDELU

Kako je Balu vključen v življenje krdela? Kako ga sprejemajo volčiči in volkuljice/stari volkovi? Na kakšen način z Balujem sodelujete stari volkovi? Se ti zdi, da ima Balu dovolj znanja in izkušenj, ki jih potrebuje kot učitelj postave?

Na taboru je Balu z nami približno dva dni. On niti ni skavt in pride samo malo pogledat. Ne sodeluje veliko. Rada bi mu dopovedala, da bi za otroke veliko več naredil, če bi se vrgel z njimi v blato, kot pa če jih samo nekaj prepričuje. Ne sprejemajo ga kot voditelja, kot skavta, imajo bolj tak odnos kot pri verouku. Sam je povedal, da noče biti skavt, ker je kaplan od vseh, zato tudi z voditelji ni pripravljen kaj več sodelovati. Lahko mu sicer prepustimo duhovnost, več pa ne. Kadar se mora več pripraviti, mu je težje. Če bi bile kakšen delavnice za Baluje,

mislim, da se jih ne bi udeležil. Misli, da so stvari dobre take, kot so. Morda ga tudi mi premalo spodbujamo.

6. MNENJA, IZKUŠNJE IN PREDLOGI

Morebitni predlogi, želje, pozitivne/negativne izkušnje, povezane s katehiziranjem VV.

Smiselno bi bilo pripraviti priročnik za katehezo. Vključila bi temeljno strukturo za pripravo kateheze in konkretne primere. Knjiga o džungli mi je dobro izhodišče.

4. INTERVJU Z AKELO

Starost: 23 let.
Kako dolgo si že Akela? 4 leta.

1. POJEM, NAMEN, CILJI, NALOGE KATEHEZE V KRDELU

Kateri so po tvojem mnenju glavni cilji, nameni in naloge kateheze, ki je vključena v dejavnosti krdela? V čem vidiš posebnost volčje kateheze v primerjavi s katehezo, ki smo je vajeni iz veroučnih klopi?

Glavni namen se mi zdi v tem, da se pri otrocih vzbudi čut za presojo med dobrim in slabim predvsem na podlagi Knjige o džungli, v povezavi s Svetim pismom in navezavo na vsakdanje življenje. Pomembno je, da volčiči spoznajo, kako imajo tudi džungelske živali dobre in slabe lastnosti, hkrati pa se naučijo določenih moralnih naukov. Kateheza v krdelu ne sme biti učenje veroučne snovi, temveč bolj pripomoček, ki otroku pomaga, da se na primerih uči za življenje. Kateheze morajo biti razgibane, da si otrok lažje zapomnijo. Boga si težko predstavljajo. Če samo slišijo svetopisemsko priliko bo težje, kot če določene lastnosti prepoznajo pri džungelskih likih.

2. PRIPRAVA KATEHEZE IN SODELOVANJE MED VODITELJI

Kako v vašem krdelu načrtujete posamezne kateheze? V kolikšni meri je kateheza delo Baluja? Sodelujete pri pripravi kateheze vsi voditelji? Od kod črpate snov za kateheze? V kolikšni meri vključujete Knjigo o džungli, Sveto pismo, sv. Frančiška Asiškega, zavetnika veje?

Katehezo načrtujemo skupaj z Balujem. Povemo mu, katero zgodbo iz Knjige o džungli bomo vključili v srečanje, potem pa katehezo sam pripravi. Imamo preveč drugega dela, da bi se ukvarjali še s tem.

Kako pa pripravite katehezo, kadar v srečanje ni vključena ena izmed zgodb iz Knjige o džungli, ampak recimo samo spoznavate džungelske živali?

Izpostavimo kakšno vrednoto, ki je včasih poudarjena tudi v kakšni igri. Črpamo iz KOD, Svetega pisma, kakšne zgodbice. Sv. Frančiška v katehezo še nismo vključili, pred volčjim izpitom pa imamo kviz o njem. Katehez ne povezujemo s cerkvenim letom.

3. IZVEDBA KATEHEZE

Kaj volčiče in volkuljice najbolj motivira za sodelovanje pri katehezah? Kakšne metode in oblike dela najpogosteje uporabljate? Kako pri izvedbi kateheze sodelujejo ostali stari volkovi?

Navadno imamo na srečanju najprej del zgodbe iz KOD, nato nastopi Balu. Ne pripravimo drugih aktivnosti. Izpostavi določene poudarke, naveže na Sveto

pismo. Ne govori samo on, temveč v pogovor vključuje tudi volčiče. Včasih se malo razvleče. Ostali stari volkovi ne sodelujemo.

4. VRSTE KATEHEZ

Kako bi na kratko opisal/a vrste katehez, ki ste jih v krdelu že izvajali? Kako vključujete kateheze v tedenska srečanja/enodnevna srečanja/večdnevne dejavnosti?

Na poletnem taboru smo bili pastirji. V Svetem pismu smo poiskali zgodbe, ki govorijo o življenju pastirjev. Kateheze smo pripravili brez Baluja, ker se je takrat ravno selil. Na taboru imamo navadno katehezo zvečer. Glede na celoten dan izpostavimo posamezne poudarke, preberemo kakšno zgodbo iz Svetega pisma. Gre bolj za nekakšno refleksijo, pogovor.

5. VLOGA BALUJA V KRDELU

Kako je Balu vključen v življenje krdela? Kako ga sprejemajo volčiči in volkuljice/stari volkovi? Na kakšen način z Balujem sodelujete stari volkovi? Se ti zdi, da ima Balu dovolj znanja in izkušenj, ki jih potrebuje kot učitelj postave?

Balu nam ni enakovreden, saj ni veliko z nami; ne poznamo se dobro. Otroci pa ga kar ubogajo. Med njegovim govorjenjem ne klepetajo, ga spoštujejo. Vključujemo ga tudi, če so v krdelu kakšne težave. Takrat se pogovori s posameznim volčičem, poda kakšen nauk. Sicer ga še nismo nikoli vprašali za kakšen nasvet glede priprave kateheze, čeprav bi bil pripravljen pomagati. Delavnice bi se Balu morda udeležil, če bi imel čas.

6. MNENJA, IZKUŠNJE IN PREDLOGI

Morebitni predlogi, želje, pozitivne/negativne izkušnje, povezane s katehiziranjem VV.

Če bi bil priročnik za katehezo, bi izpostavila tudi naloge Baluja. Mnogi sploh ne vedo, kako naj bi sodelovali. Vključila bi odlomke iz KOD in povezavo s Svetim pismom. Na začetku bi bilo dobro predstaviti malo teorije, sicer pa konkretne primere različnih vrst katehez. Dobro bi bilo, če bi voditelji prinesli, kar že delajo.

5. INTERVJU Z AKELO

Starost: 22 let.
Kako dolgo si že Akela? 2 leti.

1. POJEM, NAMEN, CILJI, NALOGE KATEHEZE V KRDELU

Kateri so po tvojem mnenju glavni cilji, nameni in naloge kateheze, ki je vključena v dejavnosti krdela? V čem vidiš posebnost volčje kateheze v primerjavi s katehezo, ki smo je vajeni iz veroučnih klopi?

Namen kateheze se mi zdi, da se otroku približa nek nauk iz Svetega pisma: recimo odnos do bližnjega. Pomembno je, kako to predstaviš. Starejšim bi več razlagal, pri otrocih pa je pomembna nazornost, enostavnost, igra.

2. PRIPRAVA KATEHEZE IN SODELOVANJE MED VODITELJI

Kako v vašem krdelu načrtujete posamezne kateheze? V kolikšni meri je kateheza delo Baluja? Sodelujete pri pripravi kateheze vsi voditelji? Od kod črpate snov za kateheze? V kolikšni meri vključujete Knjigo o džungli, Sveto pismo, sv. Frančiška Asiškega, zavetnika veje?

Kateheze smo lani, ko Balu ni bil veliko z nami, pripravljali voditelji sami. Povezali smo s prazniki, Mavglijevimi zgodbami, vrednotami. Sedaj imamo Baluja, skušamo ga malo usmerjati glede na kontekst srečanja. Vnaprej povemo, kako bo izgledalo srečanje in potem on pripravi katehezo.

Vedno vključimo odlomek iz Svetega pisma. Balu pa nato naveže na konkretno srečanje. Skušamo najti vzporednice s KOD. Vključimo tudi večje praznike (vsi sveti, božič, velika noč). Vsako leto spoznavamo tudi življenje sv. Frančiška – navadno okrog dneva Zemlje. Občasno izhajamo tudi iz samih dogodkov znotraj krdela (npr. pretep).

3. IZVEDBA KATEHEZE

Kaj volčiče in volkuljice najbolj motivira za sodelovanje pri katehezah? Kakšne metode in oblike dela najpogosteje uporabljate? Kako pri izvedbi kateheze sodelujejo ostali stari volkovi?

Letos Balu pripravi svoj del, prejšnja leta pa smo voditelji sami pripravljali aktivne kateheze. Preko igre, dejavnosti smo katehezo vključili v srečanje, brez da bi volčičem to izrecno povedali.

Volčiče najbolj pritegne, da aktivno sodelujejo, ne samo poslušajo. Kadar sami izkusijo določeno stvar, se jih kateheza veliko bolj dotakne. Ko smo imeli temo skupnost, smo npr. nabirali vejice. Na koncu smo ugotovili, da če jih zvežemo skupaj, se ne zlomijo. Včasih kakšen odlomek zaigramo, igrali so tudi volčiči

sami. Letos Balu večinoma le govori ali pa jih vključuje v pogovor. Katehezo uvrstimo v različne dele srečanja.

4. VRSTE KATEHEZ

Kako bi na kratko opisal/a vrste katehez, ki ste jih v krdelu že izvajali? Kako vključujete kateheze v tedenska srečanja/enodnevna srečanja/večdnevne dejavnosti?

Na taborih imamo rdečo nit, na katero navežemo tudi katehezo, ki jo imamo vsak dan ob različnem času. Ko smo bili čarovniki iz Oza, smo levu in strašilu pomagali odkriti njune sposobnosti. Hkrati smo jih iskali tudi pri sebi. Vsak dan nekaj (pogum, pamet). Kot simbol smo takrat uporabili punčko iz blaga (v obliki obeska za rutko), v katero smo dali listek z napisano sposobnostjo, ki jo želimo doseči. Obdali smo ga z vato, da nas ne bi preveč žulil, na koncu pa smo kot liki iz zgodbe odkrili, da vse to že imamo.

5. VLOGA BALUJA V KRDELU

Kako je Balu vključen v življenje krdela? Kako ga sprejemajo volčiči in volkuljice/stari volkovi? Na kakšen način z Balujem sodelujete stari volkovi? Se ti zdi, da ima Balu dovolj znanja in izkušenj, ki jih potrebuje kot učitelj postave?

Balu je prisoten na srečanjih, na tabor pa pride samo, ko imamo sv. mašo. Volčiči so na začetku sicer malo zadržani, sicer pa ga lepo sprejemajo. Z njimi se igra, druži. Stari volkovi se z njim dogovarjamo preko elektronske pošte; kar precej smo v stiku. Mislim, da bi se z veseljem udeležil kakšne delavnice za Baluje.

6. MNENJA, IZKUŠNJE IN PREDLOGI

Morebitni predlogi, želje, pozitivne/negativne izkušnje, povezane s katehiziranjem VV.

V priročniku bi si želela čim več konkretnih idej. Dobrodošel bi bil tudi opis priprave posamezne kateheze. Dobro bi bilo pojasniti, kaj je bolje: najprej prebrati Mavglijevo zgodbo in potem poiskati vzporednice v Svetem pismu ali obratno. Verjetno pa ni nekega pravila.

6. INTERVJU Z AKELO

Starost: 22 let.
Kako dolgo si že Akela? 3 leta.

1. POJEM, NAMEN, CILJI, NALOGE KATEHEZE V KRDELU

Kateri so po tvojem mnenju glavni cilji, nameni in naloge kateheze, ki je vključena v dejavnosti krdela? V čem vidiš posebnost volčje kateheze v primerjavi s katehezo, ki smo je vajeni iz veroučnih klopi?

Pomembno se mi zdi, da se krdelo poveže; da otroci začutijo, da so del te celote. Kateheza pomaga tudi k sprejemanju in spoštovanju pravil v skupnosti pa seveda spodbuja zavest, da nas na vseh poteh spremlja Veliki Tha.

Posebnost se mi zdi predvsem ta, da lahko Njegov nauk ambientiramo v džunglo in ga tako približamo volčičem in volkuljicam. Zdi se mi, da ga tako hitreje sprejmejo za svojega in da ni toliko namenjen posamezniku, ampak bolj celi skupini/krdelu. Volčja kateheza je tesno povezana z življenjem krdela, z džunglo, se prilagaja potrebam trenutka, kateheza v veroučni klopi pa se nekako nadgrajuje in nima vedno tudi povezave s konkretno izkušnjo.

2. PRIPRAVA KATEHEZE IN SODELOVANJE MED VODITELJI

Kako v vašem krdelu načrtujete posamezne kateheze? V kolikšni meri je kateheza delo Baluja? Sodelujete pri pripravi kateheze vsi voditelji? Od kod črpate snov za kateheze? V kolikšni meri vključujete Knjigo o džungli, Sveto pismo, sv. Frančiška Asiškega, zavetnika veje?

V našem krdelu kateheze prilagodimo posameznemu srečanju. Ni tako, da bi se na začetku leta odločili za neko rdečo nit, kateri bi kateheze sledile, ampak jo prilagajamo glede na trenutne potrebe, okoliščine. Včasih katehezo izpeljemo iz zgodbe, drugič iz dejavnosti, ki jo imamo na srečanju, spet tretjič pa iz potreb krdela. Če vidimo, da v krdelu kaj ni prav, ali pa če pride do težav, katehezo prilagodimo temu.

Imamo to srečo, da je Balu stalno prisoten na naših srečanjih, tako da smo pripravo kateheze več ali manj prepuščali njemu. In če sem iskrena, je v veliki meri še vedno tako, čeprav smo se letos načrtno odločili, da mu to zadolžitev vzamemo z ramen in da tudi ostali voditelji kdaj pripravimo katehezo. No, kot sem že rekla, največkrat še vedno Balu pripravi katehezo, ker ima največ izkušenj in najbolje ve, kako se tej reči streže. Je pa tako, da mu vsaj delno pomagamo tudi ostali voditelji. Pomagamo mu izbrati temo kateheze ali pa sodelujemo potem pri sami izpeljavi. Same ideje pa največkrat naš Balu kar strese iz rokava in tako pomaga tudi ostalim voditeljem, ki kdaj prevzamejo nase pripravo kateheze.

Snov za kateheze: predvsem jo jemljemo iz vsakdanjega življenja v krdelu in izven njega, iz Svetega pisma, v letošnjem letu pa nekaj tudi iz KOD. Moram

reči, da se Balu vedno zelo potrudi, da v katehezo vključi tudi zgodbe ali posamezne stavke iz Svetega pisma, seveda vse skupaj poveže z džunglo. Vedno potegne neke vzporednice, tako da sta džungla in Sveto pismo povezana. Kar se tiče zavetnika veje, sv. Frančiška Asiškega, je pa tako, da ga omenimo v kakšni katehezi, ni pa tako, da bi mu dajali ne vem kakšen pomen. Pravzaprav ga zelo malo vključujemo.

3. IZVEDBA KATEHEZE

Kaj volčiče in volkuljice najbolj motivira za sodelovanje pri katehezah? Kakšne metode in oblike dela najpogosteje uporabljate? Kako pri izvedbi kateheze sodelujejo ostali stari volkovi?

Volčiči in volkuljice zelo radi sodelujejo, radi povedo svoje mnenje, izkušnje in pripetljaje. Se mi zdi, da jih najbolje motiviraš že s samo možnostjo, da se tudi sami vključijo v katehezo. Pomembno je, da jim ne pustiš, da te samo poslušajo, ampak da jih povabiš, da tudi oni sodelujejo, da kaj naredijo, poiščejo, odvijejo, skratka da so aktivni.

Od same kateheze je zelo odvisno, koliko in kako sodelujemo ostali stari volki. Jaz kot Akela vem, da tudi če nimam nobene posebne zadolžitve, da moram in želim sodelovati vsaj v pogovoru, tako da imajo volčiči občutek, da sem zraven. Je pa tako, da smo stari volki vedno na razpolago, da kaj odigramo, da kaj poprimemo, vodimo del kateheze in na hitro zmotiviramo za poslušanje kakšnega poskočnega volčiča.

4. VRSTE KATEHEZ

Kako bi na kratko opisal/a vrste katehez, ki ste jih v krdelu že izvajali? Kako vključujete kateheze v tedenska srečanja/enodnevna srečanja/večdnevne dejavnosti?

Najpogosteje oziroma skoraj vedno imamo skupinsko katehezo, se pravi, da tisti, ki vodi katehezo, stoji/sedi pred vsemi in najprej pove nekaj uvodnih besed, nato pa poizkuša še volčiče potegniti v razgovor. Včasih stari volkovi kaj zaigramo, vsi skupaj kaj napišemo na list ali narišemo, bile pa so tudi že kateheze, ki smo jih izpeljali iz preproste volčje igre (načrtovano seveda).

Trudimo se, da bi bila kateheza vedno prisotna, na vsakem srečanju, vsakem izletu, zimovanju in taboru. Je pa tako, da čisto na vsakem srečanju nimamo kateheze, da kdaj izpade oziroma je ne vključimo. Pa ne zato, ker je ne bi hoteli pripraviti ali ker bi se nam zdela nepomembna, ampak zato ker presodimo, da ne bo dovolj časa. Z izleti je pa drugače. Lansko leto vem, da nismo imeli kateheze niti na enem izletu, letos smo jo pa sicer pripravili, vendar smo potem tisti izlet v sili razmer popolnoma spremenili, tako da je tudi kateheza odpadla (no, neke vrste kateheza je bila že sama pot, ki je kar ni hotelo biti konec). Na zimovanjih in taborih pa imamo vedno pred spanjem tudi katehezo, primerno ambientaciji.

5. VLOGA BALUJA V KRDELU

Kako je Balu vključen v življenje krdela? Kako ga sprejemajo volčiči in volkuljice/stari volkovi? Na kakšen način z Balujem sodelujete stari volkovi? Se ti zdi, da ima Balu dovolj znanja in izkušenj, ki jih potrebuje kot učitelj postave?

V našem stegu in tako tudi krdelu imamo veliko srečo, saj je Balu vedno z nami na srečanjih, izletih, zimovanju in taboru. Seveda se zgodi, da ga kdaj ni z nami, ampak tako kot se včasih zgodi, da ni Čila ali Bagire ali kakšnega drugega starega volka. Balu je eden izmed starih volkov, ki se tako kot vsi ostali (ali še bolj redno) vključuje v življenje krdela, načrtovanje sestankov, izletov, zimovanj in taborov in v samo pripravo srečanj. Pri nas nismo Balu in stari volkovi, ampak smo samo stari volkovi. Balu je eden izmed nas in ima v krdelu močno vlogo. Volčiči ga spoštujejo, ubogajo in točno vedo, da se lahko z njim tudi hecajo, vendar samo do neke mere.

Naš učitelj postave je preprosto najboljši. Ima izkušnje in izreden občutek za delo z volčiči, z ambientacijo džungle sploh nima težav, vedno je pripravljen pomagati, poprijeti za delo – ne samo pri katehezah, ampak tudi pri pripravi samih srečanj. Pomaga z nasveti in idejami ter mi je v izredno pomoč in oporo. Takega Baluja si lahko samo želiš.

6. MNENJA, IZKUŠNJE IN PREDLOGI

Morebitni predlogi, želje, pozitivne/negativne izkušnje, povezane s katehiziranjem VV.

Želim si, da bi bila volčja kateheza še bolj »zlita« z ostalimi dejavnostmi v krdelu in da ne bi bilo toliko »sedaj pa kateheza«, ampak da bi se nekako vse povezovalo, prepletalo. Zato se mi zdi tako pomembno to, da kateheze ne pripravlja samo Balu, ampak tudi ostali stari volkovi. Mogoče ne bi bilo slabo, da bi bila kateheza večkrat povezana z delom zgodbe, ki je pripovedovan, ker je KOD res polna snovi, primerne za kateheze.

PRILOGA 3: IZDELANI PRIMERI VOLČJIH KATEHEZ

1.

TEMA	**VSAK JE POMEMBEN**	
ČASOVNA UMESTITEV	30 min Med zgodbo o Kajinem lovu (pred reševanjem Mavglija iz Mrzlih brlogov).	
CILJI	**izkustveni**	*VV doživijo občutek izgubljenosti in veselje, ko jih pastir najde.*
	spoznavni	*VV spoznajo, da je za Boga in krdelo pomemben vsak posameznik.*
	dejavnostni	*VV skrbijo, da gruča lovi skupaj in molijo drug za drugega.*
IZKUŠNJA	V džungli skrbimo drug za drugega.	
OZNANILO	Prilika o izgubljeni ovci (Lk 15,3–7).	
SIMBOL	Ovčka.	
MOLITEV	Očenaš.	
PRIPOMOČKI	- trak za ograde - oblačila za pastirja - vata in karton za ovčke, pisala - podoba dobrega pastirja in vrečka (staja) za listke - CD-predvajalnik z zvoki neurja	
IZVEDBA	1. SV pred srečanjem pripravimo ograjen pašnik (s trakom označen prostor), po katerem razporedimo koščke vate. Akela postane pastir, eden izmed SV pa se pridruži ovcam. VV pastir s pripovedovanjem vpelje v katehezo. 2. Vsaka gruča si pripravi svojo stajo, ki jo označi z naravnimi materiali. VV postanejo ovce. Pastir jih na začetku prešteje. Podnevi so na paši (večje ograjeno območje v gozdu), kjer zbirajo belo vato (raste na grmih) za svoje kožuhe, vendar se vedno ob pastirjevem žvižgu zberejo v svoji staji, kjer nabrano skrbno shranijo (gruče med seboj tekmujejo za čim več nabrane volne). Lahko pa se zgodi, da jih na paši zajame nevihta. Takrat ne morejo nazaj v stajo, temveč se morajo kar najhitreje skriti v grmovje. Ker zelo grmi, ne morejo slišati pastirjevih klicev, zato v tišini počakajo, da jih najde. 3. Po pričetku igre nekajkrat pustimo, da prinesejo nabrano volno do svoje staje. Nato SV uprizorimo vihar, pomagamo si s skritim predvajalnikom (glasovi viharja, nevihte …). Pastir poišče ovce.	

	4. Ko so v stajah že vsi VV, pastir zbere ovce v krogu. Poskrbimo, da se umirijo. Pastir igra brez besed. Ponovno prešteje ovce in ugotovi, da ena manjka. Čeprav se je že stemnilo, se odloči, da jo poišče. Ranjeno najde za skalo, jo obveže, dene na rame in odnese v stajo (ta del zaigrajo SV).
	5. Sledi pogovor. *Kaj se je zgodilo, ko se je stemnilo? Kako se počuti ovca, ki je izgubljena? Kaj pa ti, če bi se izgubil v džungli? Misliš, da bi te gruča poiskala? Zakaj?* Zapojemo pesem *Ovca izgubila je pastirja*. *Kdo je povedal priliko o ovci, ki se je izgubila? Kdo je dobri pastir? Kdo so ovce?* Za Boga smo vsi enako pomembni. Kadar se izgubimo ali grešimo, želi vsakogar pripeljati nazaj k sebi. Tudi v džungli včasih kršimo volčja zakona in kot Mavgli pobegnemo z Bandarlogom. Krdelo nas vedno poišče; če smo kršili postavo, naredimo odkupnino. S tem pa je vse poravnano. Nihče več nas ne spominja, da smo ga polomili. Balu je Mavgliju s svojo veliko šapo naredil veliiiiiiko buško, ko je opazil, da se druži z ljudstvom brez postave, toda potem sta bila spet prijatelja. Bog nas ima pa še neskončno bolj rad, zato nam vedno odpusti naše grehe, če se jih kesamo. 6. Iz materiala, ki so ga nabrali na paši, izdela vsak svojo ovčko. Na hrbtno stran napiše svoje ime. Ovce zberemo v staji ob podobi dobrega pastirja. Ob koncu srečanja v tišini vsak pomisli na trenutek, ko je kršil postavo (če se zdi primerno, lahko »prekršek« vsak zapiše na listič; ob koncu jih sežgemo). Zmolimo kesanje in očenaš. Po molitvi vsak izvleče eno ovčko. Za tistega, ki je napisan na njej, vsak večer do prihodnjega srečanja zmoli očenaš, da bi znal živeti džungelsko postavo.

2.

TEMA	**DOBRA DELA**	
ČASOVNA UMESTITEV	40 min uvod v adventno akcijo	
CILJI	**izkustveni**	*VV doživijo, kako še tako majhna lučka razsvetli prostor.*
	spoznavni	*VV spoznajo, da z dobroto in pripravljenostjo za sodelovanje tudi sami postanejo podobni majhnim lučkam.*
	dejavnostni	*VV se vsak dan trudijo opraviti svojo adventno nalogo.*
IZKUŠNJA	Tudi mi lahko prižigamo luč.	
OZNANILO	»Resnična luč, ki razsvetljuje vsakega človeka, je prihajala na svet« (Jn 1,9).	
SIMBOL	Svečka.	
MOLITEV	Pesem *Svetel plamen* in slava Očetu.	
PRIPOMOČKI	- 4 svečke - vžigalice - plamenčki (za vsakega)	
IZVEDBA	1. Prostor zatemnimo. Štirje SV so sveče v adventnem venčku, eden pa Tinko, lastnik tega venčka. Spodnjega dialoga seveda ne beremo, temveč se vanj čim bolj vživimo … <u>1. sveča</u>: »Kako hladno je. Gotovo je zima, da me tako zebe. Morda me bo pa kdo prižgal, da se malo ogrejem.« <u>2. sveča</u>: »Raje malo potrpi. Kaj pa veš, kako je, ko boš enkrat gorela. Gotovo ne boš več tako lepa.« <u>3. sveča</u>: »Jaz že ne bom pustila, da bi kdo uničil mojo lepo postavo. Zadnjič sem slišala, da te je vedno manj, če goriš.« <u>4. sveča</u>: »Tudi jaz se ne bom pustila. Za vedno bom ostala tako lepa. Brrrr, ampak res je malo mraz.« <u>Tinko</u>: »Uf, kako beži čas. Danes je že prva adventna nedelja – čas je, da prižgem prvo svečo na adventnem venčku. Zraven bom molil, da se bom tudi tako pripravil na Jezusovo rojstvo.« *Vzame vžigalico in skuša prižgati prvo svečo. Uspe mu šele v tretjem poskusu. Vmes slišimo sveče, kako se pritožujejo.* <u>4. sveča</u>: »Pazi. Ogenj se ti približuje. Ne vdaj se, premakni se, da te zgreši. <u>1. sveča</u>: »Joj, kaj naj naredim. Pa ravno mene je izbral. Neee. *Malo se skrči in zvija. Ko jo prižge, je vsa presenečena.* Glej no glej, kako je postalo svetlo. Saj ne morem verjeti. Le od kod prihaja svetloba? *Ozira se naokrog.* Saj ne morem verjeti, toda okrog mene je najbolj svetlo in toplo mi postaja.« <u>Tinko</u>: »Pa je tu že druga adventna nedelja. Prižgal bom še eno svečo.« *Sveče se spet malo pritožujejo. Na koncu druga sveča zagori. Tretji teden se prizor ponovi še s tretjo svečo. Neprižgana ostane le še četrta sveča.*	

	1., 2. in 3. sveča: »Daj, pridruži se nam. Poglej, koliko svetlobe dajemo in kako je Tinko vesel, ko ob nas moli in prebira Sveto pismo. Prav toplo nam je in nikoli nam ni dolgčas.« 4. sveča: »Ne in ne in ne. Jaz ne bom pustila, da me prižgejo in uničijo moj čisto novi vosek, ki se tako lepo blešči. Ne in pika. Kar poglejte se, kakšne ste. Še malo in od vas ne bo ostalo ničesar.« *Se čisto skrči. Tinko jo zaman skuša prižgati. Med glasnim godrnjanjem zadnje svečke, mu nazadnje le uspe.* 5. sveča: »Joj, gorim … pa … saj … to je prav prijeten občutek. To je pa res čudno. A svet ni temen? Kako se blešči! Kako je lepo! Kako je toplo!« *Tinko ob prižganem adventnem venčku odpre Sveto pismo in prebere:* »Resnična luč, ki razsvetljuje vsakega človeka, je prihajala na svet.«
	2. Pogovor. *Kako pa mi lahko postanemo kot svečke, ki prinašajo svetlobo in toploto drugim? Kdo je tista luč, o kateri je bral Tinko? Zakaj je Jezus za nas Luč?* 3. Vsak na izrezan bel plamenček, ki je s svinčnikom razdeljen na 4 dele, napiše eno dobro delo, s katerim bo razveseljeval druge do prihodnjega srečanja. Plamenčke pritrdimo na steno. Na prihodnjem srečanju preverimo, kako nam je šlo. Dobro je, da si naloge določimo le za en teden, ker se sicer hitro pozabijo. Nujno je sprotno preverjanje, naloge pa morajo biti zelo konkretno opredeljene. Vsak teden na plamenčku zaznamujemo naše izpolnjevanje naloge (belo pustimo, če smo na dobro delo pozabili, z rumeno pobarvamo, če smo srednje zadovoljni z izpolnjevanjem, z oranžno pa, če smo zelo zadovoljni). 4. Zapojemo *Svetel plamen* in zmolimo slava Očetu.

3.

TEMA	**SKUPAJ SMO MOČNI**	
ČASOVNA UMESTITEV	20 min pred lovom (plen bomo lahko ujeli le, če bomo med seboj sodelovali)	
CILJI	**izkustveni**	*VV doživijo, da povezanih vejic ne more nihče prelomiti.*
	spoznavni	*VV spoznajo, da smo v krdelu najmočnejši, kadar med seboj sodelujemo in smo prijatelji.*
	dejavnostni	*VV na lovu sodelujejo.*
IZKUŠNJA	Moč krdela je v sodelovanju.	
OZNANILO	»Zvesti prijatelj je močna zaščita, kdor ga je našel, je našel zaklad« (Sir 6,14).	
SIMBOL	butara	
MOLITEV	Pesem *Sem jaz – gradim prijateljstvo*.	
PRIPOMOČKI	- vejica - povezane veje (butara)	
IZVEDBA	1. Povabimo nekaj prostovoljcev, da pomerijo svoje moči. V roke jim damo tanjše veje. Vsi jih seveda v prvem poskusu prelomijo. Nagradimo jih z glasnim aplavzom in povprašamo, če si drznejo še enkrat preveriti svojo moč. Na plano privlečemo butaro. Seveda se trudijo, a zaman. Povezanih vej ne more nihče prelomiti. 2. *Kako pa je v džungli? Zakaj volkovi živimo v krdelu? Smo lahko povezani, če nismo prijatelji?* Tudi na lovu smo lahko uspešni le, če skrbimo za prijateljsko sodelovanje. Že v Svetem pismu je Sirah zapisal, da je »zvesti prijatelj močna zaščita«. Pokažemo napis, nato pa na tla položimo še napis »kdor ga je našel, je našel …« in nekaj sličic različnih premetov, ki jih razporedimo v krogu. Vsak se postavi k tisti sliki, ki po njegovem mnenju spada k nedokončani misli. Utemeljimo izbiro. 3. Zapojemo in z gibi ponazorimo pesem *Sem jaz – gradim prijateljstvo*.	
	4. Za zaključek zmolimo volčjo molitev. V znamenje prijateljstva se držimo za roke.	

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Simona Jeretina izjavljam, da sem avtorica diplomske naloge z naslovom *Kateheza v krdelu*. Mentor diplomske naloge je izr. prof. dr. Stanko Gerjolj, somentor pa dr. Janez Vodičar.

Simona Jeretina

Ljubljana, maj 2006